

I. DISPOSICIONS GENERALS

CAP DE L'ESTAT

13645 *Llei 24/2013, de 26 de desembre, del Sector Elèctric.*

JUAN CARLOS I

REI D'ESPANYA

A tots els qui vegem i entenguen esta llei.

Sapieu: Que les Corts Generals han aprovat la llei següent i jo la sancione.

PREÀMBUL

I

El subministrament d'energia elèctrica és un servei d'interés econòmic general perquè l'activitat econòmica i humana no és possible hui en dia sense esta energia. L'ordenació del servei distingix les activitats realitzades en règim de monopoli natural d'altres en règim de mercat.

L'aprovació de la Llei 54/1997, de 27 de novembre, del Sector Elèctric, va suposar l'inici del procés de liberalització progressiva del sector mitjançant l'obertura a tercers de les xarxes, l'establiment d'un mercat organitzat de negociació de l'energia i la reducció de la intervenció pública en la gestió del sistema.

Així, es van desintegrar verticalment les diferents activitats, segregant les activitats en règim de monopoli natural, transport i distribució, d'aquelles que es desenrotllen en règim de lliure competència, generació i comercialització. La retribució de l'activitat de producció es va basar en l'organització d'un mercat majorista, i es va abandonar el principi de reconeixement de costos. En el cas de les xarxes, es va establir el principi d'accés de tercers a les xarxes, i el seu règim retributiu va continuar sent fixat administrativament en funció dels costos de l'activitat. Amb esta llei va aparèixer, a més, l'activitat de comercialització d'energia elèctrica com una activitat independent de la resta d'activitats destinades al subministrament, activitat que va ser dotada d'un marc normatiu per a permetre la llibertat de contractació i elecció per part dels consumidors. Finalment, es va encomanar la gestió del sistema a sengles societats mercantils i privades, responsables, respectivament, de la gestió econòmica i tècnica del sistema.

Transcorreguts setze anys des de l'entrada en vigor de la Llei 54/1997, de 27 de novembre, es pot dir que, essencialment, gran part dels seus objectius s'han complit. El nivell de seguretat i qualitat del subministrament és elevat, atés el nivell d'inversions en xarxes mampreses en els últims anys i l'existència d'una mescla de fonts d'energia diversificada, màximament si es té en compte la situació d'aïllament que presenta el sistema per la mateixa configuració física del territori. Per la seua banda, el procés de liberalització s'ha dut a terme inclús més ràpidament del que exigien les directives europees, i això ha permés als consumidors la capacitat d'elecció de subministrador. Finalment, tot este procés s'ha emmarcat dins dels principis de protecció mediambiental d'una societat moderna.

En este sentit, la Llei 54/1997, de 27 de novembre, ha contribuït notablement al compliment dels compromisos derivats del paquet Energia i Canvi Climàtic, que establixen com a objectius per a 2020 la reducció de gasos d'efecte d'hivernacle del 20 per cent en la Unió Europea respecte a 1990, la consecució d'un 20 per cent de participació d'energies renovables en l'energia primària i la consecució d'un 20 per cent de millora de l'eficiència energètica.

No obstant això, durant este temps s'han produït canvis fonamentals en el sector elèctric que han provocat la contínua actuació del legislador i motiven la necessitat de dotar el sistema elèctric d'un nou marc normatiu. Entre estos, convé destacar l'alt nivell d'inversió en xarxes de transport i distribució, l'elevada penetració de les tecnologies de generació elèctrica renovables, l'evolució del mercat majorista d'electricitat amb l'aparició de nous agents i l'augment de la complexitat de les ofertes, i l'aparició d'un excés de capacitat de centrals tèrmiques de cycle combinat de gas, necessàries d'altra banda per a assegurar la garantia del sistema. Així mateix, un element determinant per a mamprendre esta reforma ha sigut l'acumulació, durant l'última dècada, de desequilibris anuals entre ingressos i costos del sistema elèctric i que ha provocat l'aparició d'un dèficit estructural.

Les causes d'este desequilibri es troben en el creixement excessiu de determinades partides de costos per decisions de política energètica, sense que es garantira el seu correlatiu ingrés per part del sistema. Tot això agreujat per l'absència de creixement de la demanda elèctrica, fonamentalment com a conseqüència de la crisi econòmica.

A pesar que els peatges van créixer un 122% entre 2004 i 2012 i situaren el preu de l'electricitat al nostre país molt per damunt de la mitjana de la Unió Europea, eren insuficients per a cobrir els costos del sistema. Esta situació de desequilibri ha provocat que el deute acumulat del sistema elèctric supere en el moment actual els vint-i-sis mil milions d'euros, que el dèficit estructural del sistema arribe als deu mil milions anuals i que no corregir el desequilibri introduísca un risc de fallida del sistema elèctric.

La Llei 54/1997, de 27 de novembre, s'ha revelat insuficient per a garantir l'equilibri financer del sistema, entre altres causes perquè el sistema de retribució de les activitats regulades no tenia la flexibilitat necessària per a la seua adaptació a canvis rellevants en el sistema elèctric o en l'evolució de l'economia.

Per tant, l'experiència de l'última dècada ha posat de manifest que la inestabilitat econòmica i financera del sistema elèctric, provocada pel dèficit de tarifa, impedis garantir un marc regulador estable, necessari per al correcte desenrotllament d'una activitat com l'elèctrica molt intensiva en inversió.

Així, la insostenibilitat econòmica del sistema elèctric, junt amb la contínua evolució del sector durant els últims setze anys, ha obligat el legislador a adaptar en nombroses ocasions la Llei 54/1997, de 27 de novembre, del Sector Elèctric, moltes d'estes adaptacions, per mitjà de l'aprovació de mesures urgents per real decret llei, i en l'actualitat hi ha una dispersió normativa no desitjable en un sector econòmic tan rellevant.

El Reial Decret Llei 14/2010, de 23 de desembre, pel qual s'establixen mesures urgents per a la correcció del dèficit tarifari del sector elèctric, va elevar els límits màxims de dèficit que s'havien establert per als anys 2010, 2011 i 2012 en el Reial Decret Llei 6/2009, de 30 d'abril, pel qual s'adopten determinades mesures en el sector energètic, s'aprova el bo social i es manté l'objectiu que no hi haja nou dèficit en el sistema elèctric a partir del 2013. A més, es van adoptar altres mesures puntuals de protecció al consumidor i de reducció de determinades partides dels costos i dels ingressos del sistema. Entre estes, es limitaven les hores equivalents primades de funcionament de les instal·lacions fotovoltaïques i s'establia l'obligació dels productors d'energia de fer front a un peatge de generació, atesa la incidència d'esta activitat en el desenrotllament de les xarxes de transport i distribució.

Entre les mesures que es van adoptar l'any 2012 destaquen, en primer lloc, el Reial Decret Llei 1/2012, de 27 de gener, pel qual se suspelen els procediments de preassignació de retribució i se suprimixen els incentius econòmics per a noves instal·lacions de producció d'energia elèctrica a partir de cogeneració, fonts d'energia renovables i residus, que va suprimir els incentius per a la construcció de les instal·lacions de tecnologies de règim especial a fi d'evitar la incorporació de nous costos al sistema elèctric.

Després d'això, el Reial Decret Llei 13/2012, de 30 de març, pel qual es transposen directives en matèria de mercats interiors d'electricitat i gas i en matèria de comunicacions electròniques, i pel qual s'adopten mesures per a la correcció de les desviacions per desajustos entre els costos i ingressos dels sectors elèctric i gasista, va fixar uns criteris nous per a la regulació de la retribució de les activitats de distribució i transport, va ajustar

la retribució corresponent a l'any 2012 i va disminuir l'import que calia satisfer a les empreses de generació d'electricitat, entre altres, pel concepte de garantia de potència. De la mateixa manera, es van adoptar mesures per a corregir la retribució de l'activitat de generació en els sistemes elèctrics insulars i extrapeninsulars, a través del cost que es reconeixia per l'adquisició de combustible i vinculant el pagament per garantia de potència a la disponibilitat real de les plantes.

En la mateixa línia, el Reial Decret Llei 20/2012, de 13 de juliol, de mesures per a garantir l'estabilitat pressupostària i de foment de la competitivitat, va incorporar altres mesures addicionals relatives al règim retributiu de les centrals de generació en règim ordinari en els sistemes elèctrics insulars i extrapeninsulars, i va modificar, a més, la retribució de l'activitat de transport, establint que la retribució en concepte d'inversió es reconeixerà per a actius en servici no amortitzats prenent com a base per a la retribució financera el seu valor net.

També, el Reial Decret Llei 29/2012, de 28 de desembre, de millora de la gestió i protecció social en el Sistema Especial per a Empleats de la llar i altres mesures de caràcter econòmic i social, va disposar que els desajustos temporals de liquidacions del sistema elèctric produïts en 2012 tingueren la consideració de dèficit d'ingressos del sistema de liquidacions elèctric per a eixe any, que generaria drets de cobrament que podrien ser cedits pels titulars al Fons de Titulització del Dèficit del Sistema Elèctric, i això amb caràcter addicional als 1.500 milions d'euros de dèficit ja reconegut en la disposició addicional vint-i-u de la Llei 54/1997, de 27 de novembre, del Sector Elèctric. D'altra banda, per a garantir l'objectiu final per al qual es va establir el mecanisme de preassignació de retribució per a les instal·lacions de règim especial, això és, assegurar un règim econòmic des del pressupòsit i la condició de la completa execució de la instal·lació en un termini concret, es va introduir una habilitació per a la supressió o correcció del règim econòmic primat en cas de constatació de l'incompliment de les obligacions que constitueixen un pressupòsit essencial de la definitiva adquisició d'este règim econòmic.

A més, es va aprovar la Llei 15/2012, de 27 de desembre, de mesures fiscals per a la sostenibilitat energètica, que reconeix com a objectiu l'harmonització del sistema fiscal amb un ús més eficient i respectuós amb el medi ambient i la sostenibilitat, en la línia dels principis bàsics que regixen la política fiscal, energètica i ambiental de la Unió Europea. Atés el fort impacte econòmic i ambiental del sector energètic, esta llei va introduir mesures de caràcter excepcional perquè els costos del sistema foren finançats tant amb els ingressos que procedixen dels peatges d'accés i restants preus regulats, com de determinades partides provinents dels Pressupostos Generals de l'Estat. Es van introduir aspectes relacionats amb el dret a la percepció d'un règim econòmic primat per instal·lacions d'energia renovable que utilitzen combustibles.

Per la seua banda, la Llei 17/2012, de 27 de desembre, de Pressupostos Generals de l'Estat per a l'any 2013, va establir entre altres, i amb vigència exclusiva per a 2013, que no s'aplicarien les limitacions als avals del Fons de Titulització del Dèficit del Sistema Elèctric establerts en la disposició addicional vint-i-u de la Llei 54/1997, de 27 de novembre, del Sector Elèctric, relativa a la suficiència dels peatges d'accés i desajustos d'ingressos de les activitats regulades del sector elèctric. També, en coherència amb la Llei 15/2012, de 27 de desembre, va establir una sèrie d'aportacions per a finançar els costos del sistema elèctric referits al foment d'energies renovables equivalents a la suma de l'estimació de la recaptació anual corresponent a l'Estat derivada dels tributs inclosos en la Llei de mesures fiscals per a la sostenibilitat energètica i el 90 per cent de l'ingrés estimat per la subhasta dels drets d'emissió de gasos d'efecte d'hivernacle, amb un màxim de 450 milions d'euros.

No sent suficients les mesures aprovades durant l'any 2012 per a eliminar el dèficit del sistema elèctric, l'any 2013 es van adoptar amb la mateixa finalitat dos reials decrets llei i un crèdit extraordinari en el pressupost del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme. El Reial Decret Llei 2/2013, d'1 de febrer, va introduir noves mesures per a corregir els desajustos entre els costos del sector elèctric i els ingressos obtinguts a partir dels preus

regulats per a tractar d'evitar l'assumpció d'un nou esforç per part dels consumidors. Per a això, es va modificar l'índex d'actualització dels costos del sector elèctric, a fi d'utilitzar una referència més estable que no es vera afectada per la volatilitat dels preus d'aliments no elaborats ni dels combustibles d'ús domèstic, i es van introduir dos opcions de venda de l'energia produïda en instal·lacions de règim especial: la cessió de l'electricitat al sistema percebent una tarifa regulada o la venda de l'electricitat en el mercat de producció d'energia elèctrica, sense complement de prima.

Així, es va aprovar la Llei 15/2013, de 17 d'octubre, per la qual s'estableix el finançament per a l'any 2013 amb càrrec als Pressupostos Generals de l'Estat de determinats costos del sistema elèctric ocasionats pels incentius econòmics per al foment a la producció d'energia elèctrica a partir de fonts d'energies renovables, i es concedeix un crèdit extraordinari per un import de 2.200.000.000 d'euros en el pressupost del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme.

A més d'este ajust dels costos, es van adoptar altres normes que van representar un increment dels peatges d'accés per als consumidors, i per consegüent, dels ingressos del sistema elèctric.

Finalment, es va aprovar el Reial Decret Llei 9/2013, de 12 de juliol, pel qual s'adopten mesures urgents per a garantir l'estabilitat financera del sistema elèctric, que entre altres aspectes estableix un nou règim retributiu per a les instal·lacions de generació d'energia renovable, cogeneració i residus i una sèrie de principis retributius addicionals per al transport i distribució d'energia elèctrica, i fixa el concepte de rendibilitat raonable, en la línia de la doctrina jurisprudencial sobre el particular dictada en els últims anys, en una rendibilitat de projecte que girarà, abans d'impostos, sobre el rendiment mitjà en el mercat secundari de les obligacions de l'Estat a deu anys aplicant el diferencial adequat.

En definitiva, els canvis normatius continus han suposat una important distorsió en el funcionament normal del sistema elèctric, que cal corregir amb una actuació del legislador que aporte l'estabilitat reguladora que l'activitat elèctrica necessita. Esta seguretat reguladora, unida a la necessitat d'abordar les reformes necessàries per a garantir la sostenibilitat del sistema a llarg termini i de resoldre les indicades deficiències existents en el funcionament del sistema, aconsellen l'aprovació d'una reforma global del sector, basada en un nou règim d'ingressos i gastos del sistema elèctric, que tracta de tornar al sistema una sostenibilitat financera perduda fa molt de temps i la recuperació de la qual no s'ha aconseguit fins ara per mitjà de l'adopció de mesures parcials.

Esta llei s'emmarca així mateix en l'àmbit de la reforma estructural del sector elèctric inclosa en la Recomanació del Consell relativa al Programa Nacional de Reformes de 2013 d'Espanya, aprovades pel Consell de la Unió Europea el 9 de juliol de 2013.

II

La present llei té com a finalitat bàsica establir la regulació del sector elèctric garantint el subministrament elèctric amb els nivells necessaris de qualitat i al mínim cost possible, assegurar la sostenibilitat econòmica i financera del sistema i permetre un nivell de competència efectiva en el sector elèctric, tot això dins dels principis de protecció mediambiental d'una societat moderna.

El principi de sostenibilitat econòmica i financera del sistema elèctric serà un principi rector de les actuacions de les administracions públiques i dels altres subjectes compresos en l'àmbit d'aplicació de la llei. En virtut d'este principi, qualsevol mesura normativa en relació amb el sector que implique un increment de cost per al sistema elèctric o una reducció d'ingressos haurà d'incorporar una reducció equivalent d'altres partides de costos o un increment equivalent d'ingressos que asseguere l'equilibri del sistema. D'esta manera es descarta definitivament la possibilitat d'acumulació de nous dèficits com va ocórrer en el passat.

Este principi es reforça amb l'establiment de restriccions taxades a l'aparició de desajustos temporals anuals, i estableix com a mecanisme correctiu l'obligació de revisió automàtica dels peatges i càrrecs que corresponguen si se superen determinats llindars. Els llindars introduïts permeten una mínima desviació provocada per circumstàncies

conjunturals que, com a tals, es poden revertir en el següent període sense necessitat d'una modificació dels peatges i càrrecs.

Els desfasaments temporals que es produïsquen des de l'entrada en vigor de la llei, sense sobrepassar els esmentats límits, seran finançats per tots els subjectes del sistema de liquidació en funció dels drets de cobrament que generen. A diferència del sistema anterior, no seran finançats exclusivament pels grans operadors, i els drets de cobrament corresponents a dèficits d'ingressos no es podran cedir al Fons de Titulització del Dèficit del sistema Elèctric des de l'1 de gener de 2013.

S'introdueix l'obligació d'aprovar amb caràcter anual, per part del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, amb un informe previ de la Comissió Delegada del Govern per a Assumptes Econòmics, les previsions de l'evolució anual de les diferents partides d'ingressos i costos del sistema elèctric per als sis anys següents.

Es manté el finançament dels costos del sistema per part dels consumidors per mitjà del pagament dels peatges d'accés a les xarxes i la resta de càrrecs, així com per mitjà d'altres instruments financers i, excepcionalment i per als supòsits previstos específicament, per mitjà de les partides provinents dels Pressupostos Generals de l'Estat. Esta doble contribució coresponsabilitza en el finançament del sistema els consumidors elèctrics, en major grau, i el pressupost públic, quan així es prescriba pel caràcter de servei essencial del subministrament elèctric i l'afecció territorial, mediambiental i estratègica del sistema elèctric.

La diferenciació de peatges i càrrecs respon a la terminologia utilitzada en les directives europees i a la conveniència de diferenciar els pagaments per contribució a la cobertura dels costos de les xarxes de transport, distribució i peatges, dels pagaments relacionats amb altres aspectes regulats del sistema, càrrecs. Així, els peatges d'accés es destinen a cobrir el cost de les activitats de transport i distribució d'energia elèctrica, d'acord amb el que disposa la Directiva 2009/72/CE, sobre mercat interior d'electricitat. Els càrrecs s'introdueixen com a novetat en la present llei, i estaran destinats a cobrir els costos de les activitats del sistema que corresponguen, tenint en compte les quanties que també procedeixen de les partides pressupostàries o d'altres mecanismes. Així, entre altres, els càrrecs cobriran el règim retributiu específic de l'activitat de generació a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració d'alta eficiència i residus, retribució de l'extracost de l'activitat de producció en els sistemes elèctrics en els territoris no peninsulars amb règim retributiu addicional, retribució associada a l'aplicació de mecanismes de capacitat i anualitats corresponents als dèficits del sistema elèctric, amb els seus corresponents interessos i ajustos.

Tal com s'ha exposat, l'experiència adquirida amb l'aplicació de la llei anterior ha permés identificar aquelles barreres la superació de les quals és necessària per a continuar avançant en el procés de liberalització del subministrament, de millora dels processos de participació en el mercat i de garantia de la protecció adequada als consumidors amb l'objectiu últim d'assegurar el subministrament d'energia elèctrica en condicions competitives i amb la qualitat adequada. Al mateix temps, la nova llei avança en l'exercici d'integració en un sol text de les disposicions amb rang legal disperses en les diferents normes aprovades des de l'entrada en vigor de la Llei 54/1997, de 27 de novembre.

La nova llei s'emmarca també en un context d'integració dels mercats elèctrics europeus. En este sentit, la llei té en compte la normativa europea aplicable en el sector elèctric, en particular, la Directiva 2009/72/CE del Parlament Europeu i del Consell de 13 de juliol de 2009 sobre normes comunes per al mercat interior de l'electricitat, que va ser transposada pel Reial Decret Llei 13/2012, de 30 de març. També té en compte el marc europeu d'intercanvis transfronterers d'electricitat fixat pel Reglament (CE) núm. 714/2009 del Parlament Europeu i del Consell, de 13 de juliol de 2009, relatiu a les condicions d'accés a la xarxa per al comerç transfronterer d'electricitat.

A més, és rellevant el Reglament (UE) núm. 1227/2011, sobre integritat i transparència del mercat majorista d'energia, per les seues sigles en anglés, REMIT, el qual estableix normes que prohibeixen les pràctiques abusives que afecten els mercats majoristes de

l'energia, i el Conveni Internacional entre el Regne d'Espanya i la República Portuguesa d'1 d'octubre de 2004, firmat per a promoure la integració dels seus sistemes elèctrics, la qual cosa ha fet que tots dos països compartisquen des de l'1 de juliol de 2006 un mercat organitzat a termini amb subjacent elèctric, i des de l'1 de juliol de 2007, un mercat al comptat d'electricitat.

També s'aclarixen les competències de l'Administració General de l'Estat, es mantenen, en essència, les competències atribuïdes per la Llei 54/1997, de 27 de novembre, i s'incorporen els criteris que resulten de les sentències dictades durant els últims anys en relació amb els conflictes sorgits entre administracions. Així, s'establix la competència del Govern per a la regulació bàsica del sector, per a establir i adjudicar els règims econòmics aplicables a les diferents activitats i per a garantir la seguretat de subministrament d'energia elèctrica als consumidors.

En relació amb la planificació elèctrica, es manté el caràcter vinculant de la planificació de la xarxa de transport, que incorpora instruments per a ajustar el nivell d'inversions a la situació del cycle econòmic i als principis de sostenibilitat econòmica.

La notorietat de la situació del dèficit tarifari i la conseqüent amenaça a la viabilitat mateixa del sistema elèctric ha motivat la necessitat de realitzar canvis importants en el règim retributiu de les activitats regulades. Davant del deteriorament progressiu de la sostenibilitat del sistema elèctric, els subjectes del sistema no podien confiar legítimament en la conservació dels paràmetres que havien degenerat en la situació descrita i qualsevol operador diligent podia anticipar la necessitat d'estos canvis.

Per a les activitats amb retribució regulada, la llei reforça i aclaria els principis i criteris per a l'establiment dels règims retributius, per als quals es consideraran els costos necessaris per a realitzar l'activitat per una empresa eficient i ben gestionada mitjançant l'aplicació de criteris homogenis en tot el territori espanyol. Estos règims econòmics permetran l'obtenció de rendibilitats adequades en relació amb el risc de l'activitat.

Per als sistemes elèctrics no peninsulars, que adopten esta nova denominació, s'establix la possibilitat d'establir un règim singular per al qual es tindran en consideració exclusivament els extracostos d'estos sistemes elèctrics associats al seu caràcter aïllat.

La gestió tècnica i econòmica del sistema manté en essència els restants criteris retributius, i en la retribució de l'operador del sistema incorpora incentius a la reducció de costos del sistema derivats de l'operació.

L'elevada penetració de les tecnologies de producció a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració i residus, incloses en el denominat règim especial de producció d'energia elèctrica, ha ocasionat que la seua regulació singular lligada a la potència i a la seua tecnologia no tinga objecte. Al contrari, fa necessari que la regulació considere estes instal·lacions de manera anàloga a la de les restants tecnologies que s'integren en el mercat, i en tot cas, que siguen considerades per raó de la seua tecnologia i implicacions en el sistema, en compte de la seua potència, per la qual cosa s'abandonen els conceptes diferenciats de règim ordinari i especial. Per este motiu se'n fa una regulació unificada, sense perjudi de les consideracions singulars que calga establir.

El règim retributiu de les energies renovables, cogeneració i residus es basarà en la necessària participació en el mercat d'estes instal·lacions, complementant els ingressos de mercat amb una retribució regulada específica que permeta a estes tecnologies competir en nivell d'igualtat amb la resta de tecnologies en el mercat. Esta retribució específica complementària serà suficient per a aconseguir el nivell mínim necessari per a cobrir els costos que, a diferència de les tecnologies convencionals, estes no pugen recuperar en el mercat i els permetrà obtindre una rendibilitat adequada en referència a la instal·lació tipus aplicable en cada cas.

La taxa de retribució per a les activitats de xarxa i la taxa de rendibilitat per a l'activitat de producció a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració i residus, per al primer període regulador, establides en el Reial Decret Llei 9/2013, de 12 de juliol, pel qual s'adopten mesures urgents per a garantir l'estabilitat financera del sistema elèctric, són plenament coherents amb els principis continguts en esta llei. Per al càlcul de la retribució específica es consideraran, per a una instal·lació tipus, els ingressos per la venda de

l'energia generada valorada al preu del mercat de producció, els costos d'explotació mitjans necessaris per a realitzar l'activitat i el valor de la inversió inicial de la instal·lació tipus, tot això per a una empresa eficient i ben gestionada.

A més, es disposa que en cap cas es tindran en consideració els costos o les inversions determinats per normes o actes administratius que no s'apliquen en tot el territori espanyol i que estos costos hauran de respondre exclusivament a l'activitat de producció d'energia elèctrica.

Este nou marc regulador dóna una resposta global al rellevant canvi de les circumstàncies experimentat en els últims anys en l'àmbit de les tecnologies de generació basades en fonts d'energia renovables, cogeneració i residus, en termes que obeeixen a motius més que justificats per la situació descrita. Les inversions en estes tecnologies continuaran estant protegides i fomentades a Espanya per este nou marc normatiu, que consagra el principi de rendibilitat raonable i estableix el criteri de revisió dels paràmetres retributius cada sis anys per a complir l'esmentat principi. D'esta manera, es tracta de consolidar la contínua adaptació que la regulació ha experimentat per a mantindre esta rendibilitat raonable per mitjà d'un sistema previsible i sotmés a concreció temporal.

La llei preveu la possibilitat, amb caràcter excepcional, d'establir nous règims retributius específics per a fomentar la producció a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració d'alta eficiència i residus, quan hi haja una obligació de compliment d'objectius energètics derivats de directives europees o altres normes del dret de la Unió Europea o quan la introducció supose una reducció del cost energètic i de la dependència energètica exterior.

Així mateix, la llei precisa els criteris de prioritat d'accés i despatx per a l'electricitat de fonts d'energia renovables i de cogeneració d'alta eficiència, d'acord amb el que estableixen les directives comunitàries.

En relació amb la fixació de les retribucions de les activitats de xarxes, sistemes elèctrics no peninsulars i règim d'energies renovables i cogeneració, la llei introdueix el concepte de període regulador, habitual en la regulació d'altres països del nostre entorn, i el fixa en un període de sis anys. La llei introdueix instruments de flexibilitat amb la finalitat d'adaptar les retribucions a la situació cíclica de l'economia i a les necessitats del sistema, conjugant la necessitat d'estabilitat i previsibilitat per als agents amb l'exigència d'adaptació dels règims retributius.

El desenrotllament de l'autoconsum com a font alternativa de generació d'electricitat al marge del sistema elèctric requereix la regulació d'una activitat que no tenia fins ara un marc legal i reglamentari específic. La llei té com a finalitat garantir un desenrotllament ordenat de l'activitat, compatible amb la necessitat de garantir la sostenibilitat tècnica i econòmica del sistema elèctric en conjunt. En este sentit, l'articulat de la llei estableix l'obligació de les instal·lacions d'autoconsum de contribuir al finançament dels costos i servicis del sistema en la mateixa quantia que la resta dels consumidors. Transitòriament, s'estableixen excepcions per als casos en què l'autoconsum implica una reducció de costos per al sistema i per a les instal·lacions existents de cogeneració.

La norma impulsa el principi de competència efectiva en el sector elèctric. Així, s'introdueix en este sentit un mecanisme competitiu per a la reducció del poder de monopoli en els mercats de restriccions, un nou règim de regulació de les energies renovables, de cogeneració i residus que reduïx les distorsions que estes creaven en el mercat i les fa participants en el fet que la seua retribució no serà aliena al mercat, un augment de la competència en les comercialitzadores de referència, la millora de la posició del consumidor quant a informació disponible i facilitació de processos de canvi de subministrador, entre altres.

En el mateix sentit, l'accés dels subjectes a les xarxes constitueix un dels pilars sobre els quals se sustenta el funcionament del sistema elèctric, fonamental per a la garantia de subministrament i de competència efectiva en el mercat. La present llei concreta millor els conceptes d'accés i connexió a les xarxes, reforçant els principis d'objectivitat, transparència i no-discriminació en el seu atorgament, i fixant el règim d'atorgament i denegació sota criteris exclusivament tècnics.

Quant als consumidors, la present llei estableix la regulació sobre la qual es basaran les relacions entre els consumidors i les empreses comercialitzadores i distribuïdores en relació amb el subministrament d'energia elèctrica, per mitjà de l'establiment dels seus drets i obligacions en el marc general de contractació. Per a això, s'observen les disposicions de la mencionada Directiva 2009/72/CE, de 13 de juliol de 2009, relatives a drets dels consumidors.

S'estableix el denominat preu voluntari per al xicotet consumidor, com el preu màxim de referència a què podran contractar els consumidors de menys de determinada potència contractada que desitgen utilitzar esta modalitat davant d'una negociació bilateral amb una comercialitzadora.

Es defineix així mateix la figura del consumidor vulnerable, vinculat a determinades característiques socials, de consum i poder adquisitiu, i s'estableix l'adopció de les mesures oportunes per a garantir una protecció adequada a estos consumidors. Estos consumidors tindran dret a una tarifa reduïda respecte del preu voluntari per al xicotet consumidor.

Finalment es fa una reformulació del règim sancionador per a adaptar-lo a l'evolució que ha experimentat el sector des de l'inici del procés de liberalització, així com un reforçament dels mecanismes de control del sistema per part de les autoritats públiques en matèria d'inspecció, registre d'activitats i control del frau.

III

La Llei del Sector Elèctric està conformada per huitanta articles i s'estructura en deu títols, vint disposicions addicionals, setze disposicions transitòries, una disposició derogatòria i sis disposicions finals.

El títol I conté les disposicions generals on s'establixen l'objecte i les finalitats de la norma; el règim d'activitats, introduint com a novetat la consideració del subministrament d'energia elèctrica com un servei d'interés econòmic general; s'aclarix la distribució de competències entre les diferents administracions públiques; es regulen els aspectes bàsics de la planificació elèctrica incorporant instruments per a vincular el nivell d'inversions a la situació del cycle econòmic i als principis de sostenibilitat econòmica i establint uns límits d'inversió anual, a més de la possibilitat d'una revisió excepcional davant de fets sobrevinguts que afecten l'eficiència, la garantia o la seguretat; així com la necessària coordinació de la planificació amb els plans urbanístics.

L'ordenació del subministrament es regula en el títol II. En primer lloc, es defineixen els subjectes: productors, operador del mercat i del sistema, transportistes, distribuïdors, comercialitzadors, consumidors i gestors de càrregues del sistema; i s'introdueix la definició, ja existent en l'antiga llei, de representants dels agents. En segon lloc, i en relació amb la garantia de subministrament, es reforça el paper de l'Administració General de l'Estat com a titular últim de la garantia i seguretat de subministrament energètic, i es milloren els instruments d'actuació per part d'esta en cas de situacions de risc per a la seguretat de subministrament amb la necessària col·laboració amb les comunitats autònomes afectades. En tercer lloc, es regula el funcionament del sistema elèctric en termes semblants als regulats en la Llei 54/1997, de 27 de novembre. Destaca en este títol la regulació de l'autoconsum d'energia elèctrica en la qual es distingixen tres modalitats i s'establix que les instal·lacions que estiguen connectades al sistema hauran de contribuir a la cobertura dels costos i servicis del sistema elèctric en els mateixos termes que l'energia consumida per la resta de subjectes del sistema. D'altra banda, es preveu l'aplicació d'un règim específic a les activitats per al subministrament d'energia elèctrica en territoris no peninsulars, i s'abandona la terminologia de sistemes elèctrics no peninsulars. A continuació es regulen els intercanvis intracomunitaris i internacionals d'electricitat, i finalment conté un article relatiu a la separació d'activitats que introdueix determinades obligacions per a les empreses comercialitzadores de referència i determinades exempcions de les obligacions de separació d'activitats per a les empreses distribuïdores.

El títol III desplega el principi de sostenibilitat econòmica i financera del sistema, pel qual s'entén la capacitat per a satisfer la totalitat dels costos. D'una banda, es defineixen

els ingressos del sistema elèctric i els seus costos, que si bé ja estaven definits en la normativa anterior amb esta nova llei s'enumeren en un sol article. Així mateix, s'establixen dos principis fonamentals: d'una banda, que els ingressos del sistema seran suficients per a satisfer la totalitat dels costos del sistema elèctric, i d'una altra, que per a mantindre els sostres de costos i ingressos, tota mesura normativa en relació amb el sector elèctric que represente un increment de costos per al sistema elèctric o una reducció d'ingressos haurà d'incorporar una reducció equivalent d'altres partides de costos o un increment equivalent d'ingressos que assegure l'equilibri del sistema. A més, amb caràcter anual s'aprovarà una previsió de l'evolució de les diferents partides d'ingressos i costos del sistema elèctric per als següents sis anys.

D'altra banda, i en relació amb la retribució de les activitats destinades al subministrament d'energia elèctrica, es determina de manera expressa que els ingressos del sistema elèctric seran destinats a pagar exclusivament la retribució pròpia de les activitats destinades al subministrament elèctric, sense que puguen destinar-se a altres fins, i que la metodologia del càlcul de les retribucions de transport, distribució, gestió tècnica i econòmica i producció no peninsular considerarà els costos necessaris per a realitzar l'activitat per una empresa eficient i ben gestionada aplicant criteris homogenis en tot el territori espanyol. Els paràmetres per a l'establiment de les retribucions tindran una vigència de sis anys i per a la seua revisió, que es durà a terme abans del començament del període regulador, es tindrà en compte la situació cíclica de l'economia, la demanda elèctrica i una rendibilitat adequada per a estes activitats.

Igualment es regulen els criteris de xarxes i de funcionament de les instal·lacions de generació amb retribució regulada, que seran fixades pel Govern amb caràcter bàsic i de manera homogènia per a tot el territori espanyol en funció de les millors pràctiques de les activitats, els índexs de qualitat i els nivells de protecció del medi ambient, que seran utilitzats en la planificació de la xarxa de transport.

Així mateix, en este títol es distingix entre els peatges d'accés a les xarxes de transport i distribució i els càrrecs que són necessaris per a cobrir altres costos de les activitats del sistema que corresponguen, que es fixaran d'acord amb la metodologia que establisca el Govern; els peatges i càrrecs es revisaran anualment amb caràcter general o quan es produïsquen circumstàncies que afecten de manera rellevant els costos regulats o els paràmetres utilitzats per al seu càlcul.

És nova la regulació dels preus voluntaris per al xicotet consumidor, que seran únics en tot el territori espanyol. Estos preus es definixen, en la línia de les anteriorment denominades tarifes d'últim recurs, com els preus màxims que podran cobrar els comercialitzadors de referència als consumidors que s'hi acullen. D'esta manera, la denominació de tarifes d'últim recurs queda reservada a dos col·lectius de consumidors: els denominats vulnerables i aquells consumidors que, sense tindre dret als preus voluntaris per al xicotet consumidor, manquen transitòriament d'un contracte de subministrament amb un comercialitzador. Estos preus voluntaris per al xicotet consumidor inclouran de manera additiva, per analogia amb l'actual tarifa d'últim recurs definida segons la normativa vigent, els conceptes de cost de producció d'energia elèctrica, els peatges d'accés i els càrrecs que corresponguen, i els costos de comercialització que corresponguen.

El règim jurídic del cobrament i liquidació dels peatges, càrrecs, preus i retribucions regulades establix com a novetat que les liquidacions d'ingressos i costos del sistema elèctric es faran, amb caràcter general, mensualment i amb la mateixa periodicitat.

Destaca a més la regulació dels desajustos temporals entre ingressos i costos del sistema. Es definix legalment el concepte de desajust, que ja s'utilitzava en la normativa del sector. Es limiten els desajustos per dèficit d'ingressos de manera que la seua quantia no podrà superar el 2% dels ingressos estimats per a eixe exercici i el deute acumulat per desajustos no podrà superar el 5% dels ingressos. En el cas que no es complisquen estos límits, es revisaran els peatges o càrrecs que corresponguen. La part del desajust que no es compense per pujada de peatges i càrrecs serà finançada pels subjectes del sistema de liquidació de manera proporcional als drets de cobrament per l'activitat que

realitzen. Les quantitats aportades per este concepte seran tornades en les liquidacions corresponents als cinc anys següents i es reconeix un tipus d'interés. Quant als superàvits d'ingressos que puguen resultar, es destinaran a compensar desajustos d'anys anteriors i, mentre hi haja deutes pendents d'anys anteriors, els peatges d'accés o càrrecs no podran ser revisats a la baixa.

Finalment, i quant a la comptabilitat i informació, s'amplia l'obligació de portar comptabilitat separada no sols de les activitats elèctriques d'aquelles que no ho siguen, com estava establert fins ara, sinó també de separar la comptabilitat de l'activitat de producció amb retribució regulada i lliure. Esta obligació que fins ara afectava els productors amb règims econòmics específics s'amplia a tots els productors amb retribució regulada.

El títol IV regula la producció d'energia elèctrica. S'eliminen els conceptes diferenciats de règim ordinari i especial sense perjudi de les consideracions singulars que calga establir. Una de les principals novetats introduïdes en esta llei és la regulació del tancament temporal d'instal·lacions de producció, el qual, igual que la posada en funcionament, modificació, transmissió i tancament definitiu d'instal·lacions, estarà sotmés al règim d'autorització administrativa prèvia. Igualment, es regulen en este títol els aprofitaments hidràulics necessaris per a la producció d'energia elèctrica i el sistema d'ofertes en el mercat diari, amb la particularitat que totes les unitats de producció han de realitzar ofertes al mercat, incloent-hi les de l'extint règim especial. Completen este títol la regulació de la demanda i contractació de l'energia, els drets i obligacions dels productors d'energia elèctrica, així com el registre de règim retributiu específic.

La gestió econòmica i tècnica del sistema es recull en el títol V. D'una banda, s'hi regulen les funcions de l'operador del sistema i de l'operador del mercat, així com els procediments de certificació de l'operador del sistema per la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, i d'autorització i designació com a gestor de la xarxa de transport pel Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, que es notificaran a la Comissió Europea, així com el de certificació en relació amb països no pertanyents a la Unió Europea. D'una altra, es regula l'accés i la connexió a les xarxes, i es definixen clarament els conceptes de dret d'accés i dret de connexió, així com els permisos d'accés i connexió, el procediment i els requisits per a la seua concessió i els subjectes encarregats de concedir-los a l'empara d'uns criteris tècnics i econòmics que s'establiran reglamentàriament.

El títol VI regula l'activitat de transport d'energia elèctrica. Este títol regula quines instal·lacions s'integren en la xarxa de transport i inclou la definició de xarxa de transport aplicable als territoris no peninsulars, que anteriorment estava recollida en normes de menor rang. Així mateix, s'introduïx expressament el requisit d'estar inclòs en la planificació per al reconeixement de la retribució de les noves instal·lacions. Finalment, es recullen les funcions que haurà d'exercir el transportista, disperses anteriorment en normes de rang legal i reglamentari.

L'activitat de distribució d'energia elèctrica figura en el títol VII, en el qual, principalment, es detalla el concepte d'activitat de distribució, s'introduïx la definició d'instal·lacions de distribució, i es recullen les obligacions i funcions de les empreses de distribució d'energia elèctrica distingint entre aquelles que són executades com a titulars de les xarxes de distribució i aquelles que són realitzades com a empreses gestores de la xarxa de distribució.

El títol VIII relatiu al subministrament d'energia elèctrica s'estructura en dos capítols. El capítol I, referit al subministrament dels usuaris i a la gestió de la demanda elèctrica, en el qual s'aprofundix en les mesures de protecció al consumidor seguint les directrius de la Directiva 2009/72/CE, de 13 de juliol de 2009. D'esta manera, al dret ja recollit actualment de poder triar subministrador i poder contractar l'energia directament en el mercat o a través d'un comercialitzador, s'hi afigen, entre altres, el de rebre el servei amb els nivells de seguretat, regularitat i qualitat que es determinen, ser subministrats a uns preus fàcilment i clarament comparables, transparents i no discriminatoris, i disposar de procediments per a tramitar les seues reclamacions. A més, s'establixen les obligacions

dels consumidors, i en relació amb el consumidor vulnerable, es recull el que preveu el Reial Decret Llei 9/2013, de 12 de juliol, pel qual s'adopten mesures urgents per a garantir l'estabilitat financera del sistema elèctric, i s'afegix que el bo social serà considerat obligació de servici públic d'acord amb la mencionada Directiva 2009/72/CE de 13 de juliol de 2009. Completen este capítol els drets i obligacions de les empreses comercialitzadores, el servici de recàrrega energètica, la gestió de la demanda i els plans d'estalvi i eficiència energètica.

El capítol II d'este títol VIII regula la qualitat del subministrament, entés com a conjunt de característiques i tècniques i d'atenció i relació amb els consumidors o productors, exigibles a les empreses que realitzen activitats destinades al subministrament elèctric. Així mateix, preveu el règim jurídic de la suspensió del subministrament elèctric.

El títol IX conté el règim d'autoritzacions, expropiació i servituds. Per raons de claredat i simplificació normativa figuren en un mateix article les autoritzacions necessàries per a les instal·lacions de transport, distribució, producció, línies directes, transmissió i tancament de les instal·lacions. La resta de preceptes del títol es referixen a la declaració d'utilitat pública i els seus efectes, així com a les servituds de pas.

Finalment, el títol X regula el règim d'inspeccions, infraccions i sancions, i diferencia tres capítols. Destaca en este títol la revisió de la tipificació d'infraccions i la inclusió de noves infraccions, per haver identificat determinades conductes que no havien sigut previstes en la Llei 54/1997, de 27 de novembre, i que tenen un impacte negatiu en la sostenibilitat econòmica i en el funcionament del sistema elèctric. Es revisa la quantia de les sancions, s'amplien les sancions accessòries existents i es modifica la competència per a la imposició de sancions.

Quant a la part final, la llei es completa amb vint disposicions addicionals, setze disposicions transitòries, una disposició derogatòria i sis disposicions finals.

TÍTOL I

Disposicions generals

Article 1. *Objecte.*

1. La present llei té per objecte establir la regulació del sector elèctric amb la finalitat de garantir el subministrament d'energia elèctrica i d'adequar-lo a les necessitats dels consumidors en termes de seguretat, qualitat, eficiència, objectivitat, transparència i al mínim cost.

2. Són activitats destinades al subministrament d'energia elèctrica: generació, transport, distribució, servicis de recàrrega energètica, comercialització i intercanvis intracomunitaris i internacionals, així com la gestió econòmica i tècnica del sistema elèctric.

Article 2. *Règim de les activitats.*

1. Es reconeix la lliure iniciativa empresarial per a l'exercici de les activitats destinades al subministrament d'energia elèctrica regulades en la present llei sense perjudici de les limitacions que es puguin establir per a les activitats que tinguen caràcter de monopoli natural.

2. El subministrament d'energia elèctrica és un servici d'interés econòmic general.

3. Correspon al Govern i a les administracions públiques la regulació i el control de les activitats destinades al subministrament d'energia elèctrica. Així mateix, l'operador del mercat i l'operador del sistema tindran les funcions que els siguen atribuïdes expressament.

4. En la regulació de la prestació del subministrament d'energia elèctrica es podran tindre en compte els plans i les recomanacions aprovats en el si dels organismes internacionals, en virtut dels convenis i tractats en els quals el Regne d'Espanya siga part.

Article 3. *Competències de l'Administració General de l'Estat.*

Corresponen a l'Administració General de l'Estat, en els termes que estableix la present llei, les competències següents:

1. Establir la regulació bàsica de les activitats destinades al subministrament d'energia elèctrica.
2. Determinar, en l'àmbit de la seua competència, les mesures necessàries per a garantir el subministrament d'energia elèctrica.
3. Determinar les mesures necessàries per a garantir la sostenibilitat econòmica i financera del sistema elèctric.
4. Exercir les facultats de planificació elèctrica en els termes que estableix l'article següent.
5. Establir el règim retributiu i fixar la retribució d'aquelles activitats que tinguen una retribució regulada d'acord amb el que preveu la present llei.
6. Atorgar i revocar el règim retributiu a les instal·lacions i als subjectes als quals siga aplicable d'acord amb el que preveuen la present llei i la normativa que la desplegue.
7. Regular l'estructura dels càrrecs per costos regulats i dels peatges corresponents a l'ús de xarxes de transport i distribució, així com establir els criteris per a l'atorgament de garanties pels subjectes que corresponga i fixar, si és el cas, el preu voluntari per al xicotet consumidor com a preu màxim del subministrament d'energia elèctrica als consumidors que es determinen reglamentàriament.
8. Exercir les funcions d'ordenació previstes en el títol II.
9. Regular l'organització i el funcionament del mercat de producció d'energia elèctrica.
10. Regular els termes en què s'ha de dur a terme la gestió econòmica i tècnica del sistema, aprovant les regles de mercat i els procediments d'operació de caràcter instrumental i tècnic necessaris.
11. Establir els requisits de qualitat i seguretat que han de regir el subministrament d'energia elèctrica, tenint en compte els criteris que estableix l'article 1.
12. Determinar els drets i les obligacions dels subjectes relacionats amb el subministrament d'energia elèctrica.
13. Autoritzar les instal·lacions elèctriques següents:
 - a) Instal·lacions peninsulars de producció d'energia elèctrica, incloent-hi les seues infraestructures d'evacuació, de potència elèctrica instal·lada superior a 50 MW elèctrics, instal·lacions de transport primari peninsular i connexions de tensió igual o superior a 380 kV.
 - b) Instal·lacions de producció, incloent-hi les seues infraestructures d'evacuació, transport secundari, distribució, connexions i línies directes, que excedisquen l'àmbit territorial d'una comunitat autònoma, així com les línies directes connectades a instal·lacions de generació de competència estatal.
 - c) Instal·lacions de producció ubicades en el mar territorial.
 - d) Instal·lacions de producció de potència elèctrica instal·lada superior a 50 MW elèctrics ubicades en els territoris no peninsulars, quan els seus sistemes elèctrics estiguen efectivament integrats amb el sistema peninsular, d'acord amb el que estableix l'article 25.2.
 - e) Instal·lacions de transport primari i connexions de tensió nominal igual o superior a 380 kV ubicades en els territoris no peninsulars, quan estos estiguen connectats elèctricament amb el sistema peninsular.
14. Impartir, en l'àmbit de la seua competència, instruccions relatives a l'ampliació, millora i adaptació de les xarxes i instal·lacions elèctriques de transport i distribució, en garantia d'una adequada qualitat i seguretat en el subministrament d'energia, amb un mínim impacte ambiental.
15. Inspeccionar, en l'àmbit de la seua competència, els subjectes que realitzen activitats destinades al subministrament d'energia elèctrica regulades en la present llei,

així com les seues instal·lacions, en els termes que preveuen la present llei i la normativa que la desplegue.

16. Sancionar, en l'àmbit de la seua competència i d'acord amb el que disposen la present llei i les disposicions que la despleguen, les infraccions comeses.

Article 4. *Planificació elèctrica.*

1. La planificació elèctrica tindrà per objecte preveure les necessitats del sistema elèctric per a garantir el subministrament d'energia a llarg termini, així com definir les necessitats d'inversió en noves instal·lacions de transport d'energia elèctrica, tot això sota els principis de transparència i de mínim cost per al conjunt del sistema.

Únicament tindrà caràcter vinculant la planificació de la xarxa de transport amb les característiques tècniques que s'hi definixen.

2. La planificació elèctrica serà realitzada per l'Administració General de l'Estat, amb la participació de les comunitats autònomes i les ciutats de Ceuta i Melilla, i requerirà un informe de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència i un tràmit d'audiència. Serà sotmesa al Congrés dels Diputats, d'acord amb el que preveu el seu reglament, amb caràcter previ a l'aprovació pel Govern, i comprendrà períodes de sis anys.

3. Esta planificació inclourà els aspectes següents:

a) Amb caràcter indicatiu, diferents escenaris sobre l'evolució futura de la demanda elèctrica, que inclourà una anàlisi de sensibilitat en relació amb la possible evolució de la demanda davant de canvis en els principals paràmetres i variables que la determinen i una anàlisi dels criteris que conduïxen a la selecció d'un escenari com el més probable. Sobre l'escenari seleccionat s'analitzaran els recursos necessaris per a satisfer-la i les necessitats de nova potència, tot això en termes que fomenten un adequat equilibri entre l'eficiència del sistema, la seguretat de subministrament i la protecció del medi ambient.

b) Estimació de la capacitat mínima que ha de ser instal·lada per a cobrir la demanda prevista sota criteris de seguretat del subministrament i competitivitat, diversificació energètica, millora de l'eficiència i protecció del medi ambient.

c) Previsions relatives a les instal·lacions de transport i distribució d'acord amb la previsió de la demanda d'energia elèctrica, que siguen òptimes conforme a l'anàlisi de cost i benefici de les diferents opcions o nivells d'adequació del sistema per a atendre la demanda garantint la seguretat de subministrament.

d) L'establiment de les línies d'actuació en matèria de qualitat del servei, tendents a la consecució dels objectius de qualitat.

e) Les actuacions sobre la demanda que optimitzen la gestió dels recursos i fomenten la millora del servei prestat als usuaris, així com l'eficiència i estalvi energètics.

f) L'evolució de les condicions del mercat de producció per a la consecució de la garantia de subministrament.

g) Els criteris de protecció mediambiental que han de condicionar les activitats de subministrament d'energia elèctrica, a fi de minimitzar l'impacte ambiental produït per estes activitats.

4. Els plans de desenrotllament de la xarxa de transport, que s'hauran d'incloure en la planificació elèctrica, recolliran les línies de transport i subestacions previstes, comprendran períodes de sis anys i inclouran criteris i mecanismes de flexibilitat quant a la seua implementació temporal per a adaptar-se a l'evolució real de la demanda d'electricitat, sense perjuí que es revisen periòdicament quan els paràmetres i variables que van servir de base per a la seua elaboració hagen variat.

Excepcionalment, per acord del Consell de Ministres, previ tràmit d'audiència, informes de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència i de les comunitats autònomes i ciutats de Ceuta i Melilla afectades i oït l'operador del sistema, es podran modificar aspectes puntuals dels plans de desenrotllament quan es produísca alguna de les situacions següents:

- a) D'acord amb els criteris de planificació establits, s'haja presentat un fet imprevist que pugua afectar de manera significativa la garantia i seguretat de subministrament.
- b) Sorgisquen nous subministraments en què per motius tècnics l'alimentació únicament es pugua realitzar des de la xarxa de transport i esta no es pugua realitzar a través de la planificació de la xarxa de transport vigent.
- c) Concórreguen raons d'eficiència econòmica del sistema.

Estes actuacions podran ser proposades per l'operador del sistema i gestor de la xarxa de transport motivant el seu caràcter excepcional.

El ministre d'Indústria, Energia i Turisme, a proposta de l'operador del sistema i amb un informe previ de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, podrà aprovar programes d'execució anual de les instal·lacions per a la realització dels plans de desenrotllament inclosos en la planificació elèctrica, que podran incloure les adaptacions de caràcter tècnic necessàries per a executar-les.

La planificació de la xarxa de transport d'energia elèctrica, que inclourà les eventuais revisions que es puguen realitzar, es durà a terme subjectant-se al principi de sostenibilitat econòmica i financera del sistema elèctric previst en l'article 14 i, en tot cas, tenint en compte els límits d'inversió anual que s'establisquen reglamentàriament.

5. Sense perjudi del que preveuen els apartats anteriors, el Govern podrà aprovar, amb caràcter indicatiu, plans relatius a l'aprofitament energètic de les fonts d'energia renovables i d'eficiència energètica en el sector elèctric, a fi d'afavorir el compliment dels objectius que es puguen establir per a Espanya en estes matèries, derivats de la pertinença a la Unió Europea.

Article 5. *Coordinació amb plans urbanístics.*

1. La planificació de les instal·lacions de transport i distribució d'energia elèctrica, que s'ubiquen o discórreguen en qualsevol classe i categoria de sòl, s'haurà de tindre en compte en el corresponent instrument d'ordenació del territori i urbanístic, el qual haurà de precisar les possibles instal·lacions i qualificar adequadament els terrenys. Haurà d'establir, en els dos casos, les reserves de sòl necessàries per a la ubicació de les noves instal·lacions i la protecció de les existents.

2. Quan hi haja raons justificades d'urgència o excepcional interès per al subministrament d'energia elèctrica que aconsellen l'establiment d'instal·lacions de transport i distribució que necessiten un acte d'intervenció municipal previ, caldrà ajustar-se al que disposa la disposició addicional deu del text refós de la Llei del Sòl, aprovat pel Reial Decret Legislatiu 2/2008, de 20 de juny. El mateix procediment serà aplicable en els casos que hi haja instruments d'ordenació territorial i urbanística ja aprovats definitivament en els quals no s'haja tingut en compte la planificació elèctrica conforme a l'apartat anterior.

3. En tot cas, quant a les instal·lacions de transport l'autorització de les quals siga competència de l'Administració General de l'Estat, caldrà ajustar-se al que estableix la disposició addicional dotze de la Llei 13/2003, de 23 de maig, reguladora del contracte de concessió d'obres públiques.

4. A tots els efectes, les infraestructures pròpies de les activitats del subministrament elèctric, reconegudes d'utilitat pública per la present llei, tindran la condició de sistemes generals.

TÍTOL II

Ordenació del subministrament

Article 6. *Subjectes.*

1. Les activitats destinades al subministrament d'energia elèctrica a què es referix l'article 1.2 seran desenrotllades pels subjectes següents:

a) Els productors d'energia elèctrica, que són aquelles persones físiques o jurídiques que tenen la funció de generar energia elèctrica, així com les de construir, operar i mantindre les instal·lacions de producció.

b) L'operador del mercat, que és aquella societat mercantil que té les funcions que li atribuïx l'article 29.

c) L'operador del sistema, que és aquella societat mercantil que té les funcions que li atribuïx l'article 30.

d) El transportista, que és aquella societat mercantil que té la funció de transportar energia elèctrica, així com construir, mantindre i maniobrar les instal·lacions de transport i totes aquelles funcions que recull l'article 36.

e) Els distribuïdors, que són aquelles societats mercantils o societats cooperatives de consumidors i usuaris que tenen la funció de distribuir energia elèctrica, així com construir, mantindre i operar les instal·lacions de distribució destinades a situar l'energia en els punts de consum i totes aquelles funcions que recull l'article 40.

f) Els comercialitzadors, que són aquelles societats mercantils, o societats cooperatives de consumidors i usuaris, que, accedint a les xarxes de transport o distribució, adquireixen energia per a la seua venda als consumidors i a altres subjectes del sistema o per a realitzar operacions d'intercanvi internacional en els termes que estableix la present llei.

S'establiran reglamentàriament el procediment i els requisits per a ser comercialitzador de referència.

g) Els consumidors, que són les persones físiques o jurídiques que adquireixen l'energia per al seu propi consum.

Aquells consumidors que adquireixen energia directament en el mercat de producció es denominaran consumidors directes en mercat.

h) Els gestors de càrregues del sistema, que són aquelles societats mercantils que, sent consumidors, estan habilitats per a la revenda d'energia elèctrica per a servicis de recàrrega energètica.

Els gestors de càrrega del sistema són els únics subjectes amb caràcter de client majorista en els termes que preveu la normativa comunitària aplicable.

2. Els agents que actuen per compte de qualsevol subjecte a l'efecte de la seua participació en el mercat de producció i dels cobraments i pagaments dels peatges, càrrecs, preus i retribucions regulades tindran la consideració de representants. Els agents que actuen com a representants no podran actuar simultàniament per compte propi i per compte d'altri. S'entendrà que un representant actua per compte propi quan participe de manera directa o indirecta en més d'un 50 per cent del capital de la societat que representa.

La representació per compte d'altri podrà ser indirecta, quan el representant actua en nom propi, o directa, quan el representant actua en nom del representat.

Article 7. *Garantia del subministrament.*

1. Tots els consumidors tindran dret a l'accés i connexió a les xarxes de transport i distribució d'energia elèctrica, en el territori nacional, en els termes establits en esta llei i en les condicions que estableisca reglamentàriament el Govern.

2. El Govern podrà adoptar, per a un termini determinat, les mesures necessàries per a garantir el subministrament d'energia elèctrica quan concórrega algun dels supòsits següents:

- a) Risc cert per a la prestació del subministrament d'energia elèctrica.
- b) Situacions de desabastiment d'alguna o algunes de les fonts d'energia primària.
- c) Situacions de les quals es puga derivar una amenaça greu per a la integritat física o la seguretat de les persones, aparells o instal·lacions o per a la integritat de la xarxa de transport o distribució d'energia elèctrica prèvia comunicació a les comunitats autònomes afectades.

d) Situacions en què es produïsquen reduccions substancials de la disponibilitat de les instal·lacions de producció, transport o distribució, o dels índexs de qualitat del subministrament imputables a qualsevol d'estes.

3. Les mesures que adopte el Govern per a fer front a les situacions descrites en l'apartat anterior es podran referir, entre altres, als aspectes següents:

a) Limitacions o modificacions temporals del mercat d'electricitat a què es referix l'article 25 o del despatx de generació existent en els sistemes elèctrics aïllats.

b) Operació directa de les instal·lacions de generació, transport i distribució.

c) Establiment d'obligacions especials en matèria d'existències de seguretat de fonts primàries per a la producció d'energia elèctrica.

d) Limitació, modificació temporal o suspensió dels drets que s'establixen en l'article 26 per als productors d'energia elèctrica a partir de fonts d'energia renovable, cogeneració i residus.

e) Modificació de les condicions generals de regularitat en el subministrament amb caràcter general o referit a determinades categories de consumidors.

f) Limitació, modificació temporal o suspensió dels drets i garanties d'accés a les xarxes per tercers.

g) Limitació o assignació d'abastiments d'energies primàries als productors d'electricitat.

h) Qualsevol altres mesures que puguin recomanar els organismes internacionals dels quals Espanya siga membre o que es determinen en aplicació d'aquells convenis en què es participe.

4. En les situacions descrites, el Govern determinarà el règim retributiu aplicable a aquelles activitats que es veguen afectades per les mesures adoptades i garantirà, en tot cas, un repartiment equilibrat dels costos.

5. Quan les mesures adoptades pel Govern d'acord amb el que preveu l'apartat 2 afecten únicament una comunitat autònoma, la decisió s'adoptarà en col·laboració amb esta.

No obstant això, en el cas que en els territoris no peninsulars es produïsquen situacions de risc cert per a la prestació del subministrament d'energia elèctrica o situacions de les quals es pugua derivar una amenaça per a la integritat física o la seguretat de les persones, aparells o instal·lacions o per a la integritat de la xarxa de transport o distribució d'energia elèctrica, les mesures que s'hi hagen previst podran ser també adoptades per les comunitats o ciutats autònomes afectades, sempre que es restringisquen al seu respectiu àmbit territorial. En eixe cas, estes mesures no tindran repercussions econòmiques en el sistema elèctric, llevat que hi haja un acord previ del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme que ho autoritze.

6. Quan l'incompliment de les obligacions dels subjectes definits en l'article 6 pugua afectar la continuïtat i seguretat del subministrament elèctric, i a fi de garantir-ne el manteniment, el Govern podrà acordar la intervenció de la corresponent empresa d'acord amb el que preveu l'article 128.2 de la Constitució, i adoptarà les mesures oportunes per a això.

A estos efectos seran causes d'intervenció d'una empresa les següents:

1r. Quan hi haja declaració de concurs de creditors i l'empresa no es trobe en condicions de complir les seues obligacions, i, en tot cas, si s'ha produït l'obertura de la fase de liquidació.

2n. La gestió irregular de l'activitat quan li siga imputable i pugua donar lloc a la seua paralització amb interrupció del subministrament als usuaris.

3r. La greu i reiterada falta de manteniment adequat de les instal·lacions que pose en perill la seua seguretat.

En estos supòsits, si les empreses que realitzen les activitats destinades al subministrament d'energia elèctrica ho fan per mitjà d'instal·lacions l'autorització de les

quals siga competència exclusiva d'una comunitat autònoma, la intervenció serà acordada per esta, llevat que estiga en risc la seguretat de subministrament, i en este cas també podrà ser acordada pel Govern, que ho comunicarà a la comunitat autònoma.

7. En tot cas, es posarà a disposició de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència la informació sobre l'aplicació de les mesures necessàries per a garantir el subministrament d'energia elèctrica continguda en el present article.

Article 8. *Funcionament del sistema.*

1. La producció d'energia elèctrica es desenrotllarà en règim de lliure competència.

El mercat de producció d'energia elèctrica és l'integrat pel conjunt de transaccions comercials de compra i venda d'energia i d'altres servicis relacionats amb el subministrament d'energia elèctrica.

El mercat de producció d'energia elèctrica s'estructura en mercats a termini, mercat diari, mercat intradiari, els servicis d'ajust i de balanç i els mercats no organitzats. Els subjectes definits en l'article 6 que actuen en el mercat de producció a què es referix el paràgraf anterior podran pactar lliurement els termes dels contractes de compravenda d'energia elèctrica que subscriguen, respectant les modalitats i els continguts mínims previstos en la present llei i en els reglaments que la despleguen.

El Govern podrà determinar el funcionament del mercat diari i intradiari basant-se en ofertes d'unitats de producció ja siguen físiques o en cartera, i en els sistemes elèctrics dels territoris no peninsulars podrà determinar el funcionament d'un despatx tècnic i econòmic.

2. L'operació del sistema, l'operació del mercat, el transport i la distribució d'energia elèctrica tenen caràcter d'activitats regulades a l'efecte de la seua separació d'altres activitats, i el seu règim econòmic i de funcionament s'ajustarà al que preveu la present llei.

Es garantix l'accés de tercers a les xarxes de transport i distribució en les condicions tècniques i econòmiques establides en esta llei i en els termes que establisca reglamentàriament el Govern.

3. Sense perjudi del que s'ha establert per a la comercialització de referència, la comercialització i els servicis de recàrrega energètica s'exerciran lliurement en els termes que preveu la present llei i el seu règim econòmic estarà determinat per les condicions que es pacten entre les parts.

4. Llevat de pacte en contra, la transmissió de la propietat de l'energia elèctrica s'entendrà produïda en el moment en què esta tinga entrada en les instal·lacions del comprador.

En el cas dels comercialitzadors i dels gestors de càrregues, la transmissió de la propietat de l'energia elèctrica s'entendrà produïda, llevat de pacte en contra, quan esta tinga entrada en les instal·lacions del seu client.

Article 9. *Autoconsum d'energia elèctrica.*

1. Als efectes d'esta llei, s'entendrà per autoconsum el consum d'energia elèctrica provinent d'instal·lacions de generació connectades en l'interior d'una xarxa d'un consumidor o a través d'una línia directa d'energia elèctrica associades a un consumidor.

Es distingixen les modalitats d'autoconsum següents:

a) Modalitats de subministrament amb autoconsum. Quan es tracte d'un consumidor que dispose d'una instal·lació de generació, destinada al consum propi, connectada en l'interior de la xarxa del seu punt de subministrament i que no estiga donada d'alta en el corresponent registre com a instal·lació de producció. En este cas, hi haurà un únic subjecte dels previstos en l'article 6, que serà el subjecte consumidor.

b) Modalitats de producció amb autoconsum. Quan es tracte d'un consumidor associat a una instal·lació de producció degudament inscrita en el Registre administratiu d'instal·lacions de producció d'energia elèctrica connectada en l'interior de la seua xarxa.

En este cas, hi haurà dos subjectes dels previstos en l'article 6, el subjecte consumidor i el productor.

c) Modalitats de producció amb autoconsum d'un consumidor connectat a través d'una línia directa amb una instal·lació de producció. Quan es tracte d'un consumidor associat a una instal·lació de producció degudament inscrita en el Registre administratiu d'instal·lacions de producció d'energia elèctrica a la qual estiga connectat a través d'una línia directa. En este cas, hi haurà dos subjectes dels previstos en l'article 6, el subjecte consumidor i el productor.

d) Qualsevol altra modalitat de consum d'energia elèctrica provinent d'una instal·lació de generació d'energia elèctrica associada a un consumidor.

2. En el cas que la instal·lació de producció d'energia elèctrica o de consum estiga connectada totalment o parcialment al sistema elèctric, els titulars de les dos estaran subjectes a les obligacions i drets previstos en la present llei i en la normativa que la desplegue.

3. Tots els consumidors subjectes a qualsevol modalitat d'autoconsum tindran l'obligació de contribuir als costos i servicis del sistema per l'energia consumida, quan la instal·lació de generació o de consum estiga connectada totalment o parcialment al sistema elèctric.

Per a això, estaran obligats a pagar els mateixos peatges d'accés a les xarxes, càrrecs associats als costos del sistema i costos per a la provisió dels servicis de suport del sistema que corresponguen a un consumidor no subjecte a cap de les modalitats d'autoconsum descrites en l'apartat anterior.

El Govern podrà establir reglamentàriament reduccions en estos peatges, càrrecs i costos en els sistemes no peninsulars quan les modalitats d'autoconsum suposen una reducció dels costos dels sistemes.

4. Els consumidors acollits a les modalitats d'autoconsum d'energia elèctrica tindran l'obligació d'inscriure's en el Registre administratiu d'autoconsum d'energia elèctrica, creat a este efecte en el Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme.

Reglamentàriament, amb audiència prèvia de les comunitats autònomes i ciutats de Ceuta i Melilla, el Govern n'establirà l'organització, així com el procediment d'inscripció i comunicació de dades al Registre administratiu d'autoconsum d'energia elèctrica.

5. El Govern establirà les condicions administratives i tècniques per a la connexió a la xarxa de les instal·lacions amb autoconsum.

Així mateix el Govern establirà les condicions econòmiques perquè les instal·lacions de la modalitat b) de producció amb autoconsum venguen al sistema l'energia no consumida.

Article 10. *Activitats en els sistemes elèctrics dels territoris no peninsulars.*

1. Les activitats per al subministrament d'energia elèctrica que es duguen a terme en els sistemes elèctrics dels territoris no peninsulars podran ser objecte d'una reglamentació singular que atindrà les especificitats derivades de la seua ubicació territorial i del seu caràcter aïllat, amb un informe previ de les comunitats autònomes o ciutats de Ceuta i Melilla afectades.

2. La reglamentació establirà, almenys, els mecanismes següents:

a) La planificació de les infraestructures de la xarxa de transport d'energia elèctrica basada en criteris d'anàlisi cost/benefici, en relació amb la resta d'activitats destinades al subministrament, i en els termes que preveu l'article 4.

b) L'establiment d'un règim retributiu per a l'activitat de producció en els termes que preveu l'article 14.

c) El foment d'energies renovables quan siguen tècnicament assumibles i suposen una reducció de costos del sistema en els termes que preveu l'article 14.

d) La integració dels sistemes no peninsulars en el mercat peninsular, quan hi haja una interconnexió amb la península de capacitat comercial suficient, i fins llavors, l'aplicació de criteris tècnics i de mercat per al despatx de l'energia.

e) L'establiment d'incentius econòmics a l'operador del sistema perquè, mantenint la seguretat, es reduïska progressivament el cost de generació en els sistemes no peninsulars.

f) La incorporació de senyals de preus eficients al consumidor perquè puga modular la seua demanda.

Article 11. *Intercanvis intracomunitaris i internacionals d'electricitat.*

1. Es podran realitzar lliurement intercanvis intracomunitaris d'electricitat en els termes que preveu la present llei.

2. Les adquisicions d'energia a través de les interconnexions amb altres estats membres de la Unió Europea o tercers països podran ser realitzades pels productors, comercialitzadors i consumidors directes en mercat definits en l'article 6.

Esta energia es podrà adquirir per mitjà de qualsevol de les modalitats de contractació que s'autoritzen en el desplegament d'esta llei.

3. Les vendes d'energia a través de les interconnexions amb altres estats membres de la Unió Europea o tercers països podran ser realitzades pels productors, comercialitzadors i consumidors directes en mercat definits en l'article 6. Estes operacions hauran de ser comunicades a l'operador del sistema, que podrà denegar-les quan impliquen un risc cert per al subministrament.

4. Els intercanvis a curt termini d'energies de balanç o de reserva que tinguen per objecte el manteniment de les condicions de qualitat i seguretat del subministrament d'energia elèctrica en el sistema i els intercanvis de servicis transfronterers d'ajust seran realitzats per l'operador del sistema o altres subjectes del sistema en els termes que s'establisquen reglamentàriament.

5. Els intercanvis d'energia elèctrica a través de les interconnexions amb tercers països estaran, en tot cas, sotmesos a autorització administrativa del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme.

6. El règim jurídic i econòmic a què se sotmetran els intercanvis intracomunitaris i internacionals es regularà reglamentàriament respectant els principis de competència i transparència que han de regir el mercat de producció. En tot cas, els subjectes que realitzen operacions d'exportació d'energia elèctrica hauran d'abonar els costos del sistema que els corresponguen proporcionalment.

Article 12. *Separació d'activitats.*

1. Les societats mercantils que realitzen alguna o algunes de les activitats de transport, distribució i operació del sistema a què es referix l'apartat 2 de l'article 8 hauran de tindre com a objecte social exclusiu el desenrotllament d'estes activitats sense que puguen, per tant, realitzar activitats de producció, de comercialització o de servicis de recàrrega energètica, ni prendre participacions en empreses que realitzen estes activitats.

2. No obstant això, un grup de societats podrà dur a terme activitats incompatibles d'acord amb la llei sempre que siguen realitzades per societats diferents i es complisquen els criteris següents d'independència:

a) Les persones responsables de la gestió de societats que realitzen activitats regulades no podran participar en estructures organitzatives del grup empresarial que siguen responsables, directament o indirectament, de la gestió quotidiana d'activitats de generació, comercialització o de servicis de recàrrega energètica. Addicionalment, i sense perjuí del que estableix el segon paràgraf de l'article 34.2 en matèria de transportista únic i d'exclusivitat d'exercici de l'activitat de transport, el responsable d'administració de la xarxa de distribució no podrà participar en la gestió quotidiana de les activitats de transport.

b) Els grups de societats garantiran, sota la responsabilitat dels seus administradors, la independència de les persones responsables de la gestió de societats que realitzen activitats regulades per mitjà de la protecció dels seus interessos professionals. En particular, establiran garanties pel que fa a la seua retribució i el seu cessament.

Les societats que realitzen activitats regulades i les persones responsables de la seua gestió que es determinen no podran posseir accions de societats que realitzen activitats de producció, comercialització o de servicis de recàrrega energètica.

A més, les societats que realitzen activitats regulades, així com els seus treballadors, no podran compartir informació comercialment sensible amb les empreses del grup de societats a què pertanguen, en el cas que estes realitzen activitats liberalitzades.

c) Les societats que realitzen activitats regulades tindran capacitat de decisió efectiva, independent del grup de societats, respecte a actius necessaris per a explotar, mantindre o desenrotllar la xarxa de transport o distribució d'energia elèctrica.

No obstant això, el grup de societats tindrà dret a la supervisió econòmica i de la gestió de les esmentades societats, i podrà sotmetre a aprovació el pla financer anual, o un instrument equivalent, així com establir límits globals al seu nivell d'endeutament, que no interferisquen en la viabilitat del pressupost elaborat per la societat regulada com a societat individual.

En cap cas el grup empresarial podrà donar instruccions a les societats que realitzen activitats regulades respecte de la gestió quotidiana, ni respecte de decisions particulars referents a la construcció o millora d'actius de transport o distribució, sempre que no se sobrepassi el que estableix el pla financer anual o un instrument equivalent, ni tampoc podrà donar instruccions sobre quins servicis necessita contractar la societat regulada a altres societats del grup si no presenten condicions econòmiques comparables a les que s'obtidrien en l'exterior.

d) Les societats que realitzen activitats regulades establiran un codi de conducta en el qual s'exposen les mesures adoptades per a garantir el compliment del que estipulen els paràgrafs a), b) i c) anteriors.

El codi de conducta establirà obligacions específiques dels empleats, i el seu compliment serà objecte de l'adequada supervisió i avaluació per la persona o l'òrgan competent designat per la societat a este efecte. L'encarregat d'avaluar el compliment serà totalment independent i tindrà accés a tota la informació de la societat i de qualsevol de les seues empreses filials que requereisca per a l'exercici de la seua funció.

Anualment, l'encarregat de supervisió presentarà un informe al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme i a la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, que serà publicat en el «Boletín Oficial del Estado», en el qual indicarà les mesures adoptades per a aconseguir el compliment del que estipulen els paràgrafs a), b) i c) anteriors. Este informe serà remés abans del 31 de març de cada any respecte a l'exercici anterior.

e) La separació d'activitats i, en particular, la separació funcional, a l'efecte de la qual les empreses obligades hauran de remetre al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme i a la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència el codi de conducta previst en el paràgraf d) del present article abans del 31 de març de cada any, en relació amb l'exercici anterior.

3. Les empreses distribuïdores i les empreses comercialitzadores de referència que formen part d'un grup de societats que exercisca activitats regulades i lliures en els termes que preveu la present llei no crearan confusió en la seua informació i en la presentació de la seua marca i imatge de marca respecte a la identitat pròpia de les filials del seu mateix grup que realitzen activitats de comercialització, sense perjudi de les infraccions previstes en la normativa vigent respecte d'això.

4. El conjunt d'obligacions que estableix l'apartat 2 del present article no seran aplicables a les empreses distribuïdores amb menys de 100.000 clients connectats a les seues xarxes.

TÍTOL III

Sostenibilitat econòmica i financera del sistema elèctric

Article 13. *Sostenibilitat econòmica i financera del sistema elèctric.*

1. Les actuacions de les administracions públiques i restants subjectes compresos en l'àmbit d'aplicació d'esta llei estaran subjectes al principi de sostenibilitat econòmica i financera del sistema elèctric.

S'entendrà per sostenibilitat econòmica i financera del sistema elèctric la capacitat per a satisfer la totalitat dels seus costos, d'acord amb el que estableixen esta llei i la normativa que la desplegue.

2. Els costos del sistema seran finançats per mitjà dels ingressos del sistema elèctric, que comprendran:

a) Els peatges d'accés a les xarxes de transport i distribució satisfets pels consumidors i els productors i els agents per les exportacions d'energia a països no comunitaris, destinats a cobrir la retribució del transport i la distribució.

b) Els càrrecs que s'establisquen per al pagament de les altres partides de costos que no siguen cobertes per altres ingressos, segons es troben definits en l'article 16.

c) Qualsevol mecanisme financer establert normativament.

d) Les partides provinents dels Pressupostos Generals de l'Estat destinades a cobrir, entre altres, les quanties que es determinen corresponents als costos del règim retributiu específic per al foment de l'activitat de generació a partir de fonts d'energia renovables i a l'extracost de l'activitat de producció en els sistemes elèctrics en els territoris no peninsulars amb règim retributiu addicional, i

e) Qualsevol altre ingrés atribuït expressament per una norma de rang legal o reglamentari.

3. Els costos del sistema elèctric, que es determinaran d'acord amb el que disposen la present llei i les normes que la despleguen, seran els següents:

a) Retribució de les activitats de transport i distribució.

b) Règim retributiu específic de l'activitat de generació a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració d'alta eficiència i residus.

c) Retribució de l'extracost de l'activitat de producció en els sistemes elèctrics en els territoris no peninsulars amb règim retributiu addicional.

d) Retribució associada a l'aplicació de mecanismes de capacitat, si és el cas,

e) Retribució associada als mecanismes que es desenrotllen en aplicació de l'article 25.1, si és el cas.

f) Compensació associada a la moratòria nuclear d'acord amb la disposició addicional octava de la Llei 40/1994, de 30 de desembre, d'ordenació del sistema elèctric nacional.

g) Dotació del fons per al finançament del Pla General de Residus Radioactius.

h) Taxa de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència i del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme.

i) Imputació de la diferència de pèrdues associada al tancament d'energia en el mercat de producció, si és el cas.

j) Anualitats corresponents als dèficits del sistema elèctric, amb els seus corresponents interessos i ajustos.

k) Mesures de gestió de la demanda, en el cas que així siguen reconeguts d'acord amb el que estableix l'article 49.

l) Gestió tècnica i econòmica del sistema en cas de desajust entre els ingressos i la retribució d'estes activitats d'acord amb el que estableix l'article 14.11 i l'import recaptat a través dels preus regulats que cobren als agents.

m) Qualsevol altre cost atribuït expressament per una norma amb rang legal el fi de la qual responga exclusivament a la normativa del sector elèctric.

4. Els ingressos del sistema seran suficients per a satisfer la totalitat dels costos del sistema elèctric.

5. Tota mesura normativa en relació amb el sector elèctric que implique un increment de costos per al sistema elèctric o una reducció d'ingressos haurà d'incorporar una reducció equivalent d'altres partides de costos o un increment equivalent d'ingressos que assegure l'equilibri del sistema.

6. Amb caràcter anual, per orde del ministre d'Indústria, Energia i Turisme, amb l'acord previ de la Comissió Delegada del Govern per a Assumptes Econòmics i amb un informe previ de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, s'aprovarà una previsió de l'evolució de les diferents partides d'ingressos i costos del sistema elèctric per als sis anys següents.

Article 14. *Retribució de les activitats.*

1. Les activitats destinades al subministrament d'energia elèctrica seran retribuïdes de la forma que estableix la present llei amb càrrec als ingressos del sistema elèctric definits en l'article 13, als derivats de la participació en el mercat de producció, així com als ingressos provinents de l'aplicació del que disposen la present llei i la normativa que la desplegue.

Els ingressos del sistema elèctric seran destinats a pagar exclusivament la retribució pròpia de les activitats destinades al subministrament elèctric i els restants costos del sistema definits en l'article 13, sense que puguen destinar-se a altres fins.

2. La retribució de les activitats s'establirà reglamentàriament amb criteris objectius, transparents i no discriminatoris que incentiven la millora de l'eficàcia de la gestió, l'eficiència econòmica i tècnica de les activitats i la qualitat del subministrament elèctric.

3. Per al càlcul de la retribució de les activitats de transport, distribució, gestió tècnica i econòmica del sistema i producció en els sistemes elèctrics dels territoris no peninsulars amb règim retributiu addicional, es consideraran els costos necessaris per a realitzar l'activitat per una empresa eficient i ben gestionada per mitjà de l'aplicació de criteris homogenis en tot el territori espanyol, sense perjudici de les especificitats previstes per als territoris no peninsulars. Estos règims econòmics permetran l'obtenció d'una retribució adequada a la d'una activitat de baix risc.

4. Els paràmetres de retribució de les activitats de transport, distribució, producció a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració d'alta eficiència i residus amb règim retributiu específic i producció en els sistemes elèctrics no peninsulars amb règim retributiu addicional es fixaran tenint en compte la situació cíclica de l'economia, la demanda elèctrica i la rendibilitat adequada per a estes activitats per períodes reguladors que tindran una vigència de sis anys.

Estos paràmetres retributius es podran revisar abans del començament del període regulador. Si no es du a terme esta revisió, s'entendran prorrogats per a tot el període regulador següent.

En l'esmentada revisió per a les activitats de transport, distribució i producció en els sistemes elèctrics no peninsulars amb règim retributiu addicional es podrà modificar la taxa de retribució aplicable a estes activitats que es fixarà legalment.

En el cas de les instal·lacions de producció a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració d'alta eficiència i residus amb règim retributiu específic, la modificació dels paràmetres de retribució es realitzarà d'acord amb els criteris següents:

1r. En la revisió que corresponga a cada període regulador es podran modificar tots els paràmetres retributius, entre estos el valor sobre el qual girarà la rendibilitat raonable en el que reste de vida reguladora de les instal·lacions tipus que es fixarà legalment.

En cap cas, una vegada reconeguda la vida útil reguladora o el valor estàndard de la inversió inicial d'una instal·lació, es podran revisar estos valors.

2n. Cada tres anys es revisaran per a la resta del període regulador les estimacions d'ingressos per la venda de l'energia generada, valorada al preu del mercat de producció, en funció de l'evolució dels preus del mercat i les previsions d'hores de funcionament.

Així mateix, s'ajustaran els paràmetres retributius en funció de les desviacions del preu del mercat respecte de les estimacions realitzades per al període de tres anys anterior. El mètode d'ajust s'establirà reglamentàriament i serà aplicable en el que reste de vida útil de la instal·lació.

3r. Almenys anualment s'actualitzaran els valors de retribució a l'operació per a aquelles tecnologies els costos d'explotació de les quals depenguen essencialment del preu del combustible.

5. La retribució de l'activitat de producció incorporarà els conceptes següents:

a) L'energia elèctrica negociada a través dels mercats diari i intradiari, que es retribuirà sobre la base del preu resultant de l'equilibri entre l'oferta i la demanda d'energia elèctrica oferida en estos resultant dels mecanismes que s'establisquen.

L'energia elèctrica negociada a través dels mercats de contractació bilateral o física o a termini, que es retribuirà sobre la base del preu de les operacions contractades en ferm en els mercats mencionats.

Este concepte retributiu es definirà considerant les pèrdues produïdes en les xarxes i els costos derivats de les alteracions del règim normal de funcionament del sistema d'ofertes.

b) Els servicis d'ajust del sistema necessaris per a garantir un subministrament adequat al consumidor.

Reglamentàriament es determinaran quins servicis es consideren d'ajust del sistema, així com el seu règim retributiu, diferenciant els que tinguen caràcter obligatori dels potestatus.

c) Si és el cas, la retribució en concepte de mecanisme de capacitat, que s'establirà per orde del ministre d'Indústria, Energia i Turisme, que permeta dotar el sistema d'un marge de cobertura adequat i incentive la disponibilitat de potència gestionable.

d) Si és el cas, la retribució addicional a què fa referència l'apartat 6 per a l'activitat de producció d'energia elèctrica desenrotllada en els sistemes elèctrics dels territoris no peninsulars.

e) Si és el cas, la retribució específica a què fa referència l'apartat 7 per a la producció d'energia elèctrica a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració d'alta eficiència i residus.

6. El Govern podrà determinar un concepte retributiu addicional per a cobrir la diferència entre els costos d'inversió i explotació de l'activitat de producció d'energia elèctrica desenrotllada en els sistemes elèctrics dels territoris no peninsulars i els ingressos d'esta activitat de producció prenent com a referència l'estructura de preus prevista en els paràgrafs a), b) i c) de l'apartat 5. El concepte retributiu addicional es basarà en els principis següents:

a) Es tindran en consideració exclusivament els extracostos específics d'estos sistemes elèctrics associats a la seua ubicació territorial i, si és el cas, al seu caràcter aïllat.

b) Per a la determinació dels costos d'inversió i explotació de l'activitat de producció d'energia elèctrica es considerarà una instal·lació tipus, al llarg de la seua vida útil reguladora i en referència a l'activitat realitzada per una empresa eficient i ben gestionada.

c) A l'efecte de permetre una retribució adequada a la d'una activitat de baix risc, la taxa de retribució financera de la inversió neta reconeguda estarà referenciada al rendiment de les obligacions de l'Estat a deu anys en el mercat secundari incrementat amb un diferencial adequat.

7. Excepcionalment, el Govern podrà establir un règim retributiu específic per a fomentar la producció a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració d'alta eficiència i residus, quan hi haja una obligació de compliment d'objectius energètics derivats de directives o altres normes de dret de la Unió Europea o quan la seua introducció suppose una reducció del cost energètic i de la dependència energètica exterior, en els termes establits a continuació:

a) L'atorgament d'este règim retributiu específic s'establirà per mitjà de procediments de concurrència competitiva.

Este règim retributiu, adicional a la retribució per la venda de l'energia generada valorada al preu del mercat de producció, estarà format per un terme per unitat de potència instal·lada que cobrisca, quan corresponga, els costos d'inversió per a cada instal·lació tipus que no poden ser recuperats per la venda de l'energia en el mercat, i un terme a l'operació que cobrisca, si és el cas, la diferència entre els costos d'explotació i els ingressos per la participació en el mercat de producció de la instal·lació tipus.

Este règim retributiu serà compatible amb la sostenibilitat econòmica del sistema elèctric d'acord amb el que disposa l'article 13 i estarà limitat, en tot cas, als objectius de potència que s'establisquen en la planificació en matèria d'energies renovables i d'estalvi i eficiència.

b) Per al càlcul d'esta retribució específica es consideraran, per a una instal·lació tipus, al llarg de la seua vida útil reguladora i en referència a l'activitat realitzada per una empresa eficient i ben gestionada, els valors que resulten de considerar:

- i. Els ingressos estàndard per la venda de l'energia generada valorada al preu del mercat de producció.
- ii. Els costos estàndard d'explotació.
- iii. El valor estàndard de la inversió inicial.

A este efecte, en cap cas es tindran en consideració els costos o inversions determinats per normes o actes administratius que no siguen aplicables a tot el territori espanyol. De la mateixa manera, només es tindran en compte els costos i inversions que responguen exclusivament a l'activitat de producció d'energia elèctrica.

Com a conseqüència de les singulars característiques dels sistemes elèctrics dels territoris no peninsulars, es podran definir excepcionalment instal·lacions tipus específiques per a cada un.

El règim retributiu no sobrepassarà el nivell mínim necessari per a cobrir els costos que permeten competir a les instal·lacions de producció a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració d'alta eficiència i residus en nivell d'igualtat amb la resta de tecnologies en el mercat, i obtindre una rendibilitat raonable referida a la instal·lació tipus aplicable en cada cas. Esta rendibilitat raonable s'aproximarà, abans d'impostos, al rendiment mitjà en el mercat secundari de les obligacions de l'Estat a deu anys aplicant el diferencial adequat.

Excepcionalment el règim retributiu podrà incorporar, a més, un incentiu a la inversió i a l'execució en un termini determinat quan la instal·lació supose una reducció significativa dels costos en els sistemes dels territoris no peninsulars.

c) El valor de la inversió inicial es determinarà per mitjà del procediment de concurrència competitiva per a atorgar el règim retributiu adicional a cada instal·lació.

La retribució adicional a la del mercat que pot correspondre a cada instal·lació serà la que resulte d'aplicar el que disposen els apartats anteriors, considerant com a valor estàndard de la inversió inicial el que resulte en el procediment de concurrència competitiva.

d) L'energia elèctrica imputable a la utilització d'un combustible en una instal·lació de generació que utilitze com a energia primària alguna de les energies renovables no consumibles no serà objecte de règim retributiu específic, excepte en el cas d'instal·lacions híbrides entre fonts d'energia renovables no consumibles i consumibles, cas en què l'energia elèctrica imputable a la utilització de la font d'energia renovable consumible sí que podrà ser objecte de règim retributiu específic.

A este efecte, per orde del ministre d'Indústria, Energia i Turisme es publicarà la metodologia per al càlcul de l'energia elèctrica imputable als combustibles utilitzats.

e) El règim retributiu específic no serà aplicable si, com a conseqüència d'una inspecció o de qualsevol altre mitjà vàlid en dret, queda constatat que amb anterioritat al termini límit reglamentàriament establert la instal·lació ha incomplert algun dels requisits següents:

i. Estar totalment finalitzada. A este efecte, es considerarà que una instal·lació està totalment finalitzada si té tots els elements, equips i infraestructures que són necessaris per a produir energia i abocar-la al sistema elèctric, incloent-hi, quan corresponga, els sistemes d'emmagatzematge.

ii. Que les seues característiques tècniques coincidisquen amb les característiques tècniques projectades per a la instal·lació en el moment de l'atorgament del dret a la percepció del règim retributiu específic.

En els casos en què la característica tècnica que haja sigut modificada siga la potència de la instal·lació, sempre que esta circumstància conste en la inscripció en el Registre d'Instal·lacions de Producció d'Energia Elèctrica amb anterioritat al venciment del termini límit reglamentàriament establert, el compliment del requisit del paràgraf ii d'este apartat e) només serà exigible per a la part de la instal·lació corresponent a la potència inscrita. En estos casos, la instal·lació únicament tindrà dret a la percepció del règim retributiu específic corresponent a la potència inscrita en el registre i a la fracció de l'energia imputable a esta.

En les disposicions en què s'establisquen els mecanismes d'assignació dels règims retributius específics es podran eximir noves instal·lacions que complisquen determinats requisits del compliment del que preveu el paràgraf ii d'este apartat e).

La potència o energia imputable a qualsevol part d'una instal·lació amb dret a la percepció del règim retributiu específic, que no estiga instal·lada i en funcionament amb anterioritat al termini límit reglamentàriament establert, no tindrà dret al règim retributiu específic, sense perjudi del règim retributiu que establisca reglamentàriament el Govern per a les modificacions de les instal·lacions.

Les circumstàncies que recull este apartat e) i la consegüent inaplicació o modificació, segons corresponga, del règim retributiu específic aplicable a les diferents instal·lacions seran declarades per la Direcció General de Política Energètica i Mines amb la tramitació prèvia d'un procediment que garantirà, en tot cas, l'audiència a l'interessat. El termini màxim per a resoldre este procediment i notificar la resolució serà de sis mesos.

8. Les metodologies de retribució de les activitats de transport i distribució s'establiran reglamentàriament atenent els costos necessaris per a construir, portar a terme i mantindre les instal·lacions d'acord amb el principi de realització de l'activitat al menor cost per al sistema elèctric segons el que disposa l'article 1.1.

Els règims econòmics de les activitats de transport i distribució prendran com a base els principis següents:

a) La meritació i el cobrament de la retribució generada per instal·lacions de transport i distribució que es posen en servici l'any n s'iniciarà des de l'1 de gener de l'any n+2.

b) La retribució en concepte d'inversió per als actius en servici no amortitzats es farà prenent com a base per a la retribució financera el valor net d'estos.

c) Per a permetre una retribució adequada a la d'una activitat de baix risc, la taxa de retribució financera de l'actiu amb dret a retribució a càrrec del sistema elèctric de les empreses de transport i distribució estarà referenciat al rendiment de les obligacions de l'Estat a deu anys en el mercat secundari incrementat amb un diferencial adequat.

La metodologia de retribució de l'activitat de transport haurà de preveure incentius econòmics, que podran tindre signe positiu o negatiu, per a la millora de la disponibilitat de les instal·lacions i altres objectius.

La metodologia de retribució de l'activitat de distribució haurà d'incloure la formulació per a remunerar aquelles altres funcions regulades que efectuen les empreses distribuïdores, així com els incentius que corresponguen, que podran tindre signe positiu o negatiu, per a la millora de la qualitat del subministrament, la reducció de les pèrdues, la lluita contra el frau, la innovació tecnològica i altres objectius.

En el cas d'actius que suposen innovacions de caràcter tecnològic i sempre que la seua introducció supose una eficiència tècnica i econòmica més gran en el sistema, es

podrà considerar una vida útil reguladora diferenciada per a estos actius significativament inferior.

9. Reglamentàriament el Govern establirà el règim econòmic dels drets per connexions, enganxades, verificació de les instal·lacions, actuacions sobre els equips de control i mesura, lloguer d'aparells de mesura, realització d'estudis de connexió i accés a les xarxes i restants actuacions necessàries per a atendre els requeriments dels usuaris.

Els pagaments per drets per connexions, enganxades, verificació i actuacions sobre els equips de control i mesura derivats de decisions dels usuaris, lloguer d'aparells de mesura i realització d'estudis de connexió i d'accés a les xarxes seran fets pels subjectes del sistema als titulars o gestors de la xarxa en els termes que s'establisquen reglamentàriament. En cap cas estos pagaments tindran consideració de peatges o càrrecs.

10. Sense perjudi del que s'ha establert en relació amb la comercialització de referència, la retribució a l'activitat de comercialització serà la que lliurement es pacte entre les parts.

Els consumidors, ja siga directament o a través del seu comercialitzador, podran obtenir els ingressos que corresponguen per la seua participació, si és el cas, en els servicis inclosos en el mercat de producció d'acord amb el que reglamentàriament es determine.

11. La retribució de l'operador del mercat i de l'operador del sistema s'establirà d'acord amb la metodologia que determine el Govern en funció dels servicis que efectivament presten i serà finançada basant-se en els preus que estos cobren als agents i subjectes del sistema, respectivament.

La retribució de l'operador del sistema podrà incorporar incentius, que podran tindre signe positiu o negatiu, a la reducció de costos del sistema derivats de l'operació en la determinació dels servicis d'ajust, a la millora de les previsions i a altres objectius.

La retribució dels dos operadors i els preus que han de cobrar seran fixats anualment pel ministre d'Indústria, Energia i Turisme.

Article 15. *Criteris de xarxes i criteris de funcionament de les instal·lacions de producció subjectes a retribució regulada.*

1. El Govern establirà els criteris generals de xarxes i els criteris de funcionament de les instal·lacions de producció d'energia elèctrica subjectes a retribució regulada. Les metodologies retributives que s'establisquen amb càrrec als ingressos del sistema elèctric únicament tindran en consideració els costos derivats de l'aplicació d'estos criteris.

A este efecte es tindran en compte les millors pràctiques en les activitats de transport, distribució i producció, els índexs de qualitat establits en la normativa estatal i els nivells de protecció mediambiental derivats de la normativa estatal i europea.

Els criteris previstos en este apartat seran els utilitzats en la planificació de la xarxa de transport.

2. Les empreses titulars d'actius de xarxes i d'instal·lacions de producció d'energia elèctrica subjectes a retribució regulada a les quals s'apliquen, en alguna de les seues àrees, normatives específiques sobre xarxes o instal·lacions de producció que suposen uns majors costos en l'activitat que realitzen, podran establir convenis o altres mecanismes amb les administracions públiques per a cobrir el sobrecost ocasionat. En cap cas el sobrecost causat per estes normes formarà part de la inversió o dels costos d'exploació reconeguts a estes empreses per al càlcul de la retribució, i per tant no podrà ser sufragat a través dels ingressos del sistema elèctric.

3. Excepcionalment i amb caràcter temporal, el Govern podrà autoritzar el sobrecost derivat de canvis de combustible en les instal·lacions de producció dels sistemes elèctrics dels territoris no peninsulars, imprescindibles per a garantir el subministrament en estos territoris.

Article 16. Peatges d'accés a les xarxes i càrrecs associats als costos del sistema.

1. El ministre d'Indústria, Energia i Turisme, amb l'acord previ de la Comissió Delegada del Govern per a Assumptes Econòmics, dictarà les disposicions necessàries per a l'establiment de:

a) Els preus dels peatges d'accés a les xarxes de transport i distribució, que es fixaran d'acord amb la metodologia establida per la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència considerant a este efecte el cost de la retribució d'estes activitats.

b) Els càrrecs necessaris, que es fixaran d'acord amb la metodologia prevista en el present article per a cobrir altres costos de les activitats del sistema que corresponguen.

Els peatges i càrrecs així calculats seran únics en tot el territori nacional i no inclouran cap tipus d'impostos.

2. Els peatges que hauran de satisfer els consumidors tindran en compte les especialitats per nivells de tensió i les característiques dels consums per períodes horaris i potència.

Els peatges que hauran de satisfer els productors d'energia elèctrica es regularan reglamentàriament, tenint en compte l'energia abocada a les xarxes.

3. El Govern, amb un informe previ de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, establirà la metodologia de càlcul dels càrrecs que hauran de satisfer els consumidors i, si és el cas, els productors d'energia elèctrica, i que cobriran els costos del sistema que es determinen, sense perjudici del que es disposa per als peatges de transport i distribució.

Estos càrrecs podran tindre en compte l'estructura dels peatges d'accés existents.

4. En cas que les activitats o instal·lacions destinades al subministrament elèctric siguen gravades, directament o indirectament, amb tributs propis de les comunitats autònomes o recàrrecs sobre tributs estatals, en el peatge d'accés o càrrec que corresponga es podrà incloure un suplement territorial que cobrirà la totalitat del sobrecost provocat per eixe tribut o recàrrec i que haurà de ser abonat pels consumidors ubicats en l'àmbit territorial de la comunitat autònoma respectiva.

En cas que els tributs siguen de caràcter local, excepte els previstos en l'article 59 del text refós de la Llei reguladora de les hisendes locals, aprovat pel Reial Decret Legislatiu 2/2004, de 5 de març, en el peatge d'accés o càrrec que corresponga es podrà incloure un suplement territorial que cobrisca la totalitat del sobrecost provocat.

Per orde del titular del Ministeri de Presidència, a proposta conjunta dels titulars dels ministeris d'Indústria, Energia i Turisme i d'Hisenda i Administracions Públiques, i amb l'acord previ de la Comissió Delegada del Govern per a Assumptes Econòmics, es determinaran els tributs i recàrrecs concrets que seran considerats a l'efecte de l'aplicació dels esmentats suplements territorials, així com els mecanismes necessaris per a la gestió i liquidació dels suplements.

5. Amb caràcter general, i sense perjudici del que disposa l'article 19, els peatges d'accés a les xarxes i els càrrecs a què es referix l'apartat 1 del present article seran establits anualment pel ministre d'Indústria, Energia i Turisme, amb l'acord previ de la Comissió Delegada del Govern per a Assumptes Econòmics, amb base en les estimacions realitzades. Estos càrrecs i peatges d'accés es podran revisar així mateix quan es produïsquen circumstàncies que afecten de manera rellevant els costos regulats o els paràmetres utilitzats per a calcular-los.

6. Les empreses que duguen a terme les activitats amb retribució regulada facilitaran a la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència i al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme la informació necessària per a la determinació dels peatges d'accés a les xarxes de transport i distribució, i els càrrecs necessaris per a cobrir altres costos.

Article 17. Preus voluntaris per al xicotet consumidor i tarifes d'últim recurs.

1. Els preus voluntaris per al xicotet consumidor, que seran únics en tot el territori espanyol, seran els preus màxims que podran cobrar els comercialitzadors que, d'acord

amb el que preveu el paràgraf f) de l'article 6, assumisquen les obligacions de subministrament de referència a aquells consumidors que, d'acord amb la normativa vigent, complisquen els requisits perquè els siguen aplicables.

Estos preus seran fixats de manera que en el càlcul es respecte el principi de suficiència d'ingressos i additivitat i no ocasionen distorsions de la competència en el mercat.

2. Els preus voluntaris per al xicotet consumidor tindran en compte les especialitats a què es referix l'article 16.2 que corresponguen. Per a calcular-los, s'inclouran de manera additiva en la seua estructura els conceptes següents:

a) El cost de producció d'energia elèctrica, que es determinarà amb base en mecanismes de mercat atenent el preu mitjà previst en el mercat de producció durant el període que reglamentàriament es determine i que serà revisable de manera independent al dels restants conceptes del preu voluntari per al xicotet consumidor.

b) Els peatges d'accés i càrrecs que corresponguen.

c) Els costos de comercialització que corresponguen.

3. Les tarifes d'últim recurs es definixen com els preus aplicables a categories concretes de consumidors d'acord amb el que disposa la present llei i la normativa que la desplegue.

Les tarifes d'últim recurs s'aplicaran:

a) Als consumidors que tinguen la condició de vulnerables, i

b) a aquells que, sense complir els requisits per a l'aplicació del preu voluntari per al xicotet consumidor, transitòriament no disposen d'un contracte de subministrament en vigor amb un comercialitzador en mercat lliure.

Les tarifes d'últim recurs seran úniques en tot el territori nacional i quan es fixen podran incorporar descomptes o recàrrecs sobre els preus voluntaris per al xicotet consumidor, segons es determine per a cada categoria de consumidors. Les tarifes d'últim recurs seran els preus que podran cobrar els comercialitzadors que, d'acord amb el que preveu el paràgraf f) de l'article 6, assumisquen les obligacions de subministrament de referència a aquells consumidors que, d'acord amb la normativa vigent, complisquen els requisits perquè els siguen aplicables.

4. El Govern establirà la metodologia de càlcul dels preus voluntaris per al xicotet consumidor i de les tarifes d'últim recurs. Per orde del ministre d'Indústria, Energia i Turisme, amb l'acord previ de la Comissió Delegada del Govern per a Assumptes Econòmics, es dictaran les disposicions necessàries per a l'establiment d'estos preus voluntaris per al xicotet consumidor i tarifes d'últim recurs.

5. Sobre els preus voluntaris per al xicotet consumidor i les tarifes d'últim recurs per a cada categoria de consum s'aplicaran els impostos corresponents.

6. En cas que les activitats o instal·lacions destinades al subministrament elèctric siguen gravades, directament o indirectament, amb tributs propis de les comunitats autònomes o recàrrecs sobre tributs estatals, en els preus voluntaris per al xicotet consumidor o les tarifes d'últim recurs es podrà incloure un suplement territorial que cobrirà la totalitat del sobrecost provocat per eixe tribut o recàrrec i que haurà de ser abonat pels consumidors ubicats en l'àmbit territorial de la comunitat autònoma respectiva.

En cas que els tributs siguen de caràcter local, excepte els previstos en l'article 59 del text refós de la Llei reguladora de les hisendes locals, aprovat pel Reial Decret Legislatiu 2/2004, de 5 de març, en els preus voluntaris per al xicotet consumidor o la tarifa d'últim recurs es podrà incloure un suplement territorial que cobrisca la totalitat del sobrecost provocat.

Per orde del titular del Ministeri de Presidència, a proposta conjunta dels titulars dels ministeris d'Indústria, Energia i Turisme i d'Hisenda i Administracions Públiques, i amb l'acord previ de la Comissió Delegada del Govern per a Assumptes Econòmics, es determinaran els tributs i recàrrecs concrets que seran considerats a efectes de l'aplicació

dels esmentats suplementos territorials, així com els mecanismes necessaris per a gestionar-los i liquidar-los.

7. A fi que hi haja la màxima transparència en els preus del subministrament d'energia elèctrica, es desglossaran en la facturació a l'usuari els diferents conceptes en la manera que reglamentàriament es determine, almenys el cost de l'energia, els peatges d'accés a les xarxes de transport i distribució i càrrecs que corresponguen, i els tributs que graven el consum d'electricitat, així com els suplementos territorials quan corresponguen. En la facturació dels usuaris acollits a tarifes d'últim recurs s'inclourà, si és el cas, l'import del bo social minorant el preu voluntari per al xicotet consumidor o el recàrrec sobre este preu en el cas de la tarifa d'últim recurs per als consumidors que transitòriament no disposen d'un contracte de subministrament en vigor amb un comercialitzador en mercat lliure.

Article 18. Cobrament i liquidació dels peatges, càrrecs, preus i retribucions regulades.

1. Els peatges d'accés a les xarxes de transport i distribució i els preus o càrrecs per altres servicis regulats destinats al subministrament d'energia elèctrica seran recaptats per les empreses distribuïdores i, si és el cas, per l'operador del sistema, i a les quantitats ingressades es donarà l'aplicació que siga procedent d'acord amb el procediment general de liquidacions previst en la present llei i en la normativa que la desplegue.

A este efecte, els ingressos per peatges o càrrecs seran els que haurien hagut de ser facturats per aplicació de la normativa que els establisca, amb independència de la seua efectiva facturació i cobrament per part dels subjectes obligats a recaptar-los.

2. El Govern establirà reglamentàriament el procediment general de liquidacions per al repartiment dels fons ingressats pels distribuïdors i pel transportista, així com de les restants partides d'ingressos, entre els qui duguen a terme les activitats incloses en el sistema, atenent la retribució que els corresponga de conformitat amb la present llei.

Les liquidacions d'ingressos i costos del sistema elèctric seran fetes mensualment per l'òrgan encarregat a compte de la liquidació de tancament de cada any, que s'efectuarà amb anterioritat a l'1 de desembre de l'any següent al que correspon, considerant les partides d'ingressos incorporades al sistema de liquidacions fins a eixa data provinents de qualsevol mecanisme financer establert normativament i dels Pressupostos Generals de l'Estat, d'acord amb el que disposa l'article 13.

Qualsevol ingrés o cost que s'incorpore una vegada feta la liquidació de tancament d'un exercici tindrà la consideració d'ingrés o cost liquidable del sistema de l'exercici en què es produïska.

Amb caràcter general, en les activitats amb retribució regulada que corresponguen a una partida de costos del sistema elèctric, el cobrament d'esta retribució es farà amb càrrec a les liquidacions de l'exercici per al qual s'hagen establert, i s'aplicarà a totes les activitats amb la mateixa distribució en el cobrament. Això s'entendrà sense perjudi de regularitzacions que es puguen fer després de les liquidacions de cada exercici o de la destinació establida per a les partides d'ingressos provinents dels Pressupostos Generals de l'Estat o de mecanismes financers d'acord amb el que s'establisca normativament.

3. Els subjectes a què es referix l'article 6 s'adheriran a les condicions que establisquen l'operador del mercat i l'operador del sistema per a la realització de les operacions de liquidació i pagament de l'energia que corresponguen. Estes condicions seran públiques, transparents i objectives i seran aprovades pel Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme.

4. En cas que els subjectes del sistema elèctric als quals corresponga fer pagaments per liquidacions, de conformitat amb el que disposa el present article, no complisquen l'obligació d'ingressar dins de termini les quantitats que els corresponguen, l'òrgan encarregat de fer les liquidacions els requerirà, immediatament després de transcorregut el termini per a fer el pagament, que ingressen els imports corresponents.

En estos casos, quan l'incompliment de l'obligació d'ingrés corresponga a una empresa pertanyent a un grup de societats que tinga drets de cobrament en la mateixa

liquidació, el repartiment de les quantitats no ingressades es prioritzarà d'acord amb les regles següents:

- a) S'imputaran en primer lloc les quanties incomplides fent una minoració als subjectes amb drets de cobrament del mateix grup de societats, i
- b) les quantitats restants es repartiran entre la resta de subjectes no pertanyents al grup.

Sense perjudi d'això, a partir de l'endemà de la finalització del període establert per al pagament començaran a meritarse, sense necessitat de requeriment previ, interessos de demora que seran equivalents a l'interés legal dels diners incrementat en 150 punts bàsics.

5. La liquidació de les obligacions de pagament o, si és el cas, dels drets de cobrament que siguen aplicables i la normativa que la desplegue d'acord amb el procediment general de liquidacions tindran la consideració d'ingrés o cost liquidable del sistema, segons corresponga.

Article 19. *Desajustos temporals entre ingressos i costos del sistema.*

1. Es considerarà que es produïxen desajustos temporals entre ingressos i costos del sistema elèctric si com a resultat de les liquidacions de tancament del sistema elèctric en un exercici resulta un dèficit o superàvit d'ingressos.

2. En el cas que es produïska un desajust per dèficit d'ingressos en un exercici, la quantia no podrà superar el 2% dels ingressos estimats del sistema per a eixe exercici.

Adicionalment, el deute acumulat per desajustos d'exercicis anteriors no podrà superar el 5% dels ingressos estimats del sistema per a eixe exercici.

Els peatges, si és el cas, o càrrecs que corresponguen es revisaran almenys en un total equivalent a la quantia en què se sobrepassen els límits esmentats.

3. La part del desajust que, sense sobrepassar els límits esmentats, no es compense per pujada de peatges i càrrecs serà finançada pels subjectes del sistema de liquidació de manera proporcional a la retribució que els corresponga per l'activitat que realitzen.

Així mateix, si en les liquidacions mensuals a compte de la de tancament de cada exercici apareixen desviacions transitòries entre els ingressos i costos, estes desviacions seran suportades pels subjectes del sistema de liquidació de manera proporcional a la retribució que els corresponga en cada liquidació mensual.

A este efecte es consideraran subjectes del sistema de liquidacions els que reben la liquidació de la seua retribució amb càrrec a les diferents partides de costos del sistema, tant directament com a través de l'operador del sistema o dels distribuïdors.

Estos subjectes tindran dret a recuperar les aportacions per desajust que es deriven de la liquidació de tancament en les liquidacions corresponents als cinc anys següents a l'exercici en què s'haja produït el desajust temporal. Les quantitats aportades per este concepte seran tornades i es reconeixerà un tipus d'interés en condicions equivalents a les del mercat que es fixarà en l'orde prevista en l'article 16.

4. Els superàvits d'ingressos que puguen resultar de les liquidacions del sistema elèctric en cada exercici seran considerats ingressos liquidables del sistema de l'exercici corrent. Sempre que hi haja desajustos d'anys anteriors estos ingressos es destinaran a la reducció de les quantitats pendents de devolució corresponents.

5. En tot cas, mentre les partides de costos del sistema elèctric reflectisquen pagaments que corresponguen a deutes pendents d'anys anteriors, els càrrecs no podran ser revisats a la baixa.

Article 20. *Comptabilitat i informació.*

1. Les entitats que duguen a terme alguna o algunes de les activitats a què es referix l'article 1.2 de la present llei portaran la seua comptabilitat d'acord amb el que estableix el

Reial Decret Legislatiu 1/2010, de 2 de juliol, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de Societats de Capital, encara que no tinguen este caràcter.

El Govern regularà les adaptacions que calguen per al supòsit que el titular de l'activitat no siga una societat anònima.

En tot cas, les empreses hauran de tindre en la seua seu central a disposició del públic una còpia dels seus comptes anuals.

2. Sense perjudi de l'aplicació de les normes generals de comptabilitat a les empreses que realitzen activitats a les quals es referix l'article 1.2 d'esta llei o a les societats que exercisquen control sobre estes, el Govern podrà establir per a estes les especialitats comptables i de publicació de comptes que es consideren adequades, de manera que es reflectisquen amb nitidesa els actius, passius, ingressos i gastos de les activitats elèctriques i les transaccions fetes entre societats d'un mateix grup.

Entre les especialitats comptables a establir pel Govern per a les empreses que realitzen activitats elèctriques es concedirà especial atenció a la inclusió en els comptes anuals de la informació relativa a les actuacions empresarials amb incidència sobre el medi ambient, amb l'objectiu d'integrar progressivament els criteris de preservació de l'entorn en els processos de decisió econòmica de les empreses.

En el cas de les societats que tinguen per objecte la realització de les activitats amb retribució regulada, d'acord amb el que disposa la present llei, portaran en la seua comptabilitat comptes separats que diferencien entre els actius, passius, ingressos i costos imputables estrictament a cada una de les esmentades activitats, a fi d'evitar discriminacions, subvencions entre activitats diferents i distorsions de la competència.

Els comercialitzadors de referència portaran en la seua comptabilitat interna comptes separats de l'esmentada activitat de subministrament de referència de la resta d'activitats.

Les societats que realitzen activitats elèctriques diferents de les establides en l'article 8.2 portaran comptes separats de l'activitat de producció, de comercialització, d'aquelles altres no elèctriques que realitzen en el territori espanyol i de totes aquelles altres que realitzen en l'exterior.

Els productors amb retribució regulada o règims econòmics específics portaran en la seua comptabilitat interna comptes separats de les activitats elèctriques i d'aquelles que no ho siguen, així com de l'activitat de producció a mercat lliure, amb retribució regulada o amb règims específics.

Red Eléctrica de España, SAU, haurà de portar comptes separats de l'activitat de transport, de l'operació del sistema peninsular, i de l'operació del sistema en els sistemes no peninsulars.

L'operador del mercat haurà de portar comptes separats de l'activitat d'operació del mercat i de la resta d'activitats que duga a terme de manera accessòria.

3. Les entitats hauran d'explicar en la memòria dels comptes anuals els servicis prestats i els costos repercutits per altres entitats del grup i parts vinculades, així com els criteris aplicats pel grup de societats en el repartiment de costos respecte a les altres entitats del grup que realitzen activitats elèctriques diferents. A més, hauran d'informar en la memòria dels comptes anuals sobre els criteris d'assignació i imputació dels actius, passius, gastos i ingressos entre cada una de les activitats per a les quals se'ls exigix portar comptabilitat separada, així com de les regles d'amortització aplicades i vides útils dels actius.

Els criteris hauran de ser explícits i concrets, de manera que hi haja una clara correspondència entre estos criteris i els valors obtinguts en la comptabilitat separada per activitats.

Estos criteris s'hauran de mantindre i no es modificaran, excepte circumstàncies excepcionals. Les modificacions i la seua justificació hauran de ser explicades en la memòria anual de l'exercici corresponent.

S'inclourà també en la memòria dels comptes anuals informació sobre les operacions realitzades amb les empreses del seu mateix grup empresarial en les condicions que reglamentàriament s'establisquen.

Així mateix, s'inclourà un balanç i compte de pèrdues i guanys separat per activitats, segregant els actius, passius, gastos i ingressos de cada una de les activitats que la societat realitze, per a les quals se li exigix portar comptabilitat separada, així com, de manera agregada, per a la resta d'activitats que puga realitzar de manera accessòria.

4. Les empreses hauran de facilitar al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme i a la Comissió Nacional dels Mercats i de la Competència la informació que els siga requerida de la seua comptabilitat separada per activitats i dins d'estes, si és el cas, separada per tecnologia o instal·lacions concretes, així com de les operacions fetes amb les empreses del seu mateix grup empresarial i altres parts vinculades.

Així mateix, les empreses hauran de proporcionar-los la informació que els siga requerida, en especial en relació amb els seus estats financers, que haurà de ser verificada per mitjà d'auditories externes a la mateixa empresa que es faran de conformitat amb el que disposa el Reial Decret Legislatiu 1/2011, d'1 de juliol, pel qual s'aprova el text refós de la Llei d'Auditoria de Comptes.

Quan estes entitats formen part d'un mateix grup empresarial, l'obligació d'informació s'estendrà, així mateix, a la societat que exercisca el control de la que realitza activitats elèctriques sempre que actue en algun sector energètic i a les altres societats del grup que duguen a terme operacions amb la que realitza activitats en el sistema elèctric.

Reglamentàriament es podran establir excepcions a l'obligació d'auditar els comptes per a les empreses de xicoteta o mitjana grandària.

5. En els comptes anuals s'haurà d'incloure informació relativa a les actuacions empresarials que es materialitzen en projectes d'estalvi, eficiència energètica i reducció de l'impacte mediambiental per als quals es produïska la deducció per inversions prevista en la present llei.

6. A més del que disposen els apartats anteriors, els subjectes que realitzen qualsevol de les activitats amb retribució regulada d'acord amb el que disposen la present llei i les normes que la despleguen hauran de facilitar al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme i a la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència informació relativa a les condicions que van determinar l'atorgament d'estes retribucions, així com la informació relativa als costos que siga necessària per a l'adequat establiment i revisió d'estos. Els marges afegits per les operacions intragrup hauran de ser transparents, explicats i quantificats en la informació que es reporte.

7. Els subjectes definits en l'article 6 estaran obligats a comunicar la informació que afecte la formació dels preus en els mercats organitzats del mercat ibèric d'electricitat.

8. En els contractes que subscriuen l'Administració General de l'Estat o els seus organismes o ens públics per al control, anàlisi, consultoria o auditoria en una activitat del sector elèctric s'establirà un règim d'incompatibilitats per a les empreses adjudicatàries, així com per a les empreses del grup a què estes pertanguen, durant l'execució del contracte abans mencionat i com a màxim durant els tres anys següents a la seua extinció, en les seues relacions contractuals directes o indirectes amb empreses que realitzen:

- a) La mateixa activitat relacionada amb l'objecte del contracte adjudicat.
- b) Altres activitats del sector elèctric amb retribució regulada en les quals puga ser rellevant la informació sobre matèria retributiva a què hagen tingut accés en ocasió del contracte.

Així mateix, s'establirà que les empreses adjudicatàries abans indicades seran responsables de la qualitat del treball realitzat durant l'execució del contracte i durant els tres anys posteriors a la conclusió del contracte, sense perjudici del que disposa el text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic, aprovat pel Reial Decret Legislatiu 3/2011, de 14 de novembre.

No obstant això, de manera motivada es podran exceptuar o limitar les incompatibilitats anteriors en els esmentats contractes.

En cap cas, les empreses adjudicatàries, així com les restants empreses del mateix grup a què pertanguen, podran intervindre en qualssevol litigis que se substancien contra

l'Administració General de l'Estat, els seus organismes o ens públics al servici de les restants parts litigants, sempre que estos litigis tinguen relació amb la mateixa activitat que haja sigut objecte de contractació, salvant-ne una eventual intervenció a proposta de la mateixa representació lletrada de l'Administració General de l'Estat, dels seus organismes o dels seus ens públics.

A este efecte, es considerarà que hi ha grup de societats quan concórrega algun dels casos establits en l'article 42 del Codi de Comerç.

9. Les societats que realitzen activitats regulades no podran prestar garanties ni avalar préstecs d'altres societats del grup o parts vinculades que realitzen activitats liberalitzades o altres activitats alienes al sector elèctric.

TÍTOL IV

Producció d'energia elèctrica

Article 21. *Activitats de producció d'energia elèctrica.*

1. La posada en funcionament, modificació, tancament temporal, transmissió i tancament definitiu de cada instal·lació de producció d'energia elèctrica estarà sotmesa, amb caràcter previ, al règim d'autoritzacions establert en l'article 53 i en la normativa que el desplegue.

2. Les instal·lacions de producció d'energia elèctrica hauran d'estar inscrites en el Registre administratiu d'instal·lacions de producció d'energia elèctrica del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, on es reflectiran les condicions de la instal·lació i, en especial, la seua respectiva potència.

Les comunitats autònomes amb competències en la matèria podran crear i gestionar els corresponents registres territorials en què hauran d'estar inscrites totes les instal·lacions ubicades en el seu àmbit territorial.

Reglamentàriament, amb un informe previ de les comunitats autònomes, s'establirà l'organització i el procediment d'inscripció i comunicació de dades al Registre administratiu d'instal·lacions de producció d'energia elèctrica.

3. La inscripció en el Registre administratiu d'instal·lacions de producció d'energia elèctrica serà condició necessària per a poder participar en el mercat de producció d'energia elèctrica en qualsevol de les modalitats de contractació amb entrega física i per a poder participar, si és el cas, en el despatx tècnic i econòmic dels sistemes dels territoris no peninsulars. Les comunitats autònomes tindran accés a la informació continguda en este registre.

4. Els titulars de les autoritzacions estaran obligats a mantindre la capacitat de producció prevista en estes i a proporcionar a l'Administració la informació que se'ls requerisca de totes les dades que afecten les condicions que van determinar-ne l'atorgament.

L'incompliment de les condicions i requisits establits en les autoritzacions o la variació substancial dels pressupòsits que van determinar-ne l'atorgament podran donar lloc a la revocació.

A este efecte, l'operador del sistema podrà dictar instruccions en els termes que s'establisquen reglamentàriament.

5. Formaran part de la instal·lació de producció les seues infraestructures d'evacuació, que inclouen la connexió amb la xarxa de transport o de distribució, i si és el cas la transformació d'energia elèctrica.

Article 22. *Aprofitaments hidràulics necessaris per a la producció d'energia elèctrica.*

1. Quan l'establiment d'unitats de producció elèctrica requerisca autorització o concessió administrativa d'acord amb el que disposa el Reial Decret Legislatiu 1/2001, de 20 de juliol, pel qual s'aprova el text refós de la Llei d'Aigües, caldrà ajustar-se al que establix l'esmentada norma.

2. Quan, tant en matèria hidràulica com energètica, siga competent l'Estat, l'atorgament de l'autorització d'unitats de producció i de la concessió per a l'ús de les aigües que aquelles han d'utilitzar es podrà tramitar per mitjà d'un procediment simplificat que s'establirà reglamentàriament i en virtut del qual hi haurà un sol expedient i resolució única, en la qual figurarà l'autorització de les unitats de producció i la concessió de l'ús de les aigües que aquelles han d'utilitzar. En la tramitació es comptarà amb la participació dels departaments ministerials o, si és el cas, organismes de conca competents, en la forma que reglamentàriament determine, sense perjudi de les competències pròpies de cada departament.

Pel que fa a l'explotació hidroelèctrica, l'autorització s'haurà d'ajustar al que preveu l'article 53.

3. En el procediment d'atorgament de concessions i autoritzacions per a l'ús d'aigua per a la producció d'energia elèctrica o necessari per al funcionament d'unitats de producció no hidràuliques instat per particulars, serà preceptiu l'informe previ de l'administració pública competent en matèria energètica que haja d'autoritzar, d'acord amb el que disposa la present llei, les esmentades unitats de producció.

Les autoritzacions i concessions per als usos indicats en el paràgraf anterior no podran ser atorgades quan siga desfavorable l'informe emés per l'administració pública competent per a autoritzar les unitats de producció.

Article 23. *Sistema d'ofertes en el mercat diari de producció d'energia elèctrica.*

1. Els productors d'energia elèctrica efectuaran ofertes econòmiques de venda d'energia, a través de l'operador del mercat, per cada una de les unitats de producció de les quals siguen titulars, bé físiques o en cartera, quan no s'hagen acollit a sistemes de contractació bilateral o a termini que per les seues característiques queden exclosos del sistema d'ofertes, excepte en aquelles instal·lacions a les quals s'haja autoritzat un tancament temporal d'acord amb la normativa aplicable.

Les unitats de producció d'energia elèctrica estaran obligades a fer ofertes econòmiques a l'operador del mercat per a cada període de programació, en els termes que reglamentàriament s'establisquen, excepte en els supòsits previstos en l'article 25.

Els comercialitzadors de referència estaran obligats a fer ofertes econòmiques d'adquisició d'energia elèctrica a l'operador del mercat en cada període de programació per la part d'energia necessària per al subministrament dels seus clients no coberta per mitjà d'altres sistemes de contractació amb entrega física.

2. Així mateix, reglamentàriament, s'establirà l'antelació mínima amb què s'han de realitzar les ofertes a l'operador del mercat, el seu horitzó, el període de programació i el règim d'operació.

3. L'orde d'entrada en funcionament de les unitats de producció d'energia elèctrica es determinarà partint d'aquella que haja fet l'oferta més barata fins a igualar la demanda d'energia en eixe període de programació, sense perjudi de les possibles restriccions tècniques que puguen haver-hi en les xarxes de transport i distribució, o en el sistema.

Article 24. *Demanda i contractació de l'energia produïda.*

1. La contractació d'energia elèctrica es podrà fer lliurement, en els termes que preveuen la present llei i la normativa que la desplegue.

2. Les ofertes d'adquisició d'energia elèctrica que presenten els subjectes a l'operador del mercat, una vegada acceptades, es constituïran en un compromís en ferm de subministrament pel sistema.

Reglamentàriament es determinaran els subjectes i les condicions en què s'hagen de fer les esmentades ofertes d'adquisició i els casos en què siga procedent la petició per l'operador del mercat de garanties suficients del pagament. Així mateix, es podran regular els procediments necessaris per a incorporar la demanda en el mecanisme d'ofertes.

Les ofertes d'adquisició fetes a través de l'operador del mercat hauran d'expressar el període temporal per al qual se sol·licita el subministrament, i l'acceptació de la liquidació que es realitze.

El contracte es considerarà perfeccionat i formalitzat en el moment de la cassació i executat quan s'haja produït el subministrament d'energia elèctrica.

3. L'operador del mercat procurarà establir els mecanismes necessaris perquè el pagament de les transaccions bilaterals o a termini estiga garantit.

4. Reglamentàriament, es regularan diferents modalitats de contractació. En particular es regularà l'existència de contractes de compravenda a termini d'energia elèctrica, contractes de caràcter financer que tinguen com a subjacent l'energia elèctrica, així com contractes bilaterals subscrits directament entre els consumidors i els productors, entre els productors i els comercialitzadors, i entre els comercialitzadors entre si. Tots estos contractes estaran exceptuats del sistema d'ofertes.

Els contractes bilaterals amb entrega física formalitzats entre els subjectes que participen en el mercat de producció d'energia elèctrica inclouran almenys el preu d'adquisició de l'energia i el període temporal del subministrament. Reglamentàriament es determinarà quins elements d'estos contractes hauran de ser comunicats a l'operador del sistema i a la Comissió Nacional dels Mercats i de la Competència.

5. Reglamentàriament, es regularà la creació, organització i funcionament de mercats organitzats que tinguen per objecte la contractació a termini d'energia elèctrica, la gestió de la qual correspondrà a societats gestores, així com els subjectes del sector elèctric que podran participar en estos mercats, les condicions en què podran fer-ho, i la informació que les societats gestores hagen de comunicar a l'operador del mercat i a l'operador del sistema, a l'efecte d'assegurar el funcionament correcte del sistema elèctric.

Article 25. *Excepcions al sistema d'ofertes.*

1. El Govern podrà establir els procediments, compatibles amb el mercat de lliure competència en producció, per a aconseguir el funcionament d'aquelles unitats de producció d'energia elèctrica que utilitzen fonts de combustió d'energia primària autòctones, fins a un límit del 15 per cent de la quantitat total d'energia primària necessària per a produir l'electricitat demandada pel mercat nacional, considerada en períodes anuals, adoptant les mesures necessàries dirigides a evitar l'alteració del preu de mercat.

2. La producció d'energia elèctrica en els sistemes dels territoris no peninsulars podrà quedar exclosa del sistema d'ofertes, mentre estos sistemes no estiguen efectivament integrats en el sistema peninsular.

Es considerarà que els sistemes elèctrics dels territoris no peninsulars estan efectivament integrats en el sistema peninsular quan la capacitat de connexió amb la península siga tal que permeta la seua incorporació en el mercat de producció peninsular i hi haja els mecanismes de mercat que permeten integrar la seua energia. La integració es considerarà efectuada quan així es constate per orde del ministre d'Indústria, Energia i Turisme.

3. Estaran exclosos del sistema d'ofertes els intercanvis intracomunitaris o internacionals que, d'acord amb el que preveu l'article 11.4, poden ser fets per l'operador del sistema, així com les operacions de venda d'energia a altres sistemes que es determinen reglamentàriament.

4. D'acord amb el que preveu l'article 24.4 i 24.5, reglamentàriament es podran determinar modalitats contractuals que per les seues característiques hagen d'estar excloses del sistema d'ofertes.

5. Les unitats de producció que, en aplicació del que preveu este article, no estiguen obligades a fer ofertes podran percebre una retribució per venda d'energia equivalent al preu marginal per a cada període de programació d'acord amb el que estableix l'article 14, sense perjudi de les especialitats del règim retributiu que els siguen aplicables d'acord amb el que estableix la present llei.

No obstant això, totes les unitats de producció a què es referix el present article hauran de comunicar a l'operador del mercat, en els termes que reglamentàriament s'establisquen, la producció prevista per a cada període de programació.

6. En els supòsits a què es referix l'apartat 2 de l'article 7, el Govern podrà adoptar mesures que puguen suposar, directament o indirectament, una alteració del sistema d'ofertes.

Article 26. *Drets i obligacions dels productors d'energia elèctrica.*

1. Seran drets dels productors d'energia elèctrica:

a) La utilització en les seues unitats de producció d'aquelles fonts d'energia primària que consideren més adequades respectant, en tot cas, els rendiments, les característiques tècniques i les condicions de protecció mediambiental que continga l'autorització de la instal·lació, sense perjudi de les limitacions al canvi de combustible i a les condicions de contractació que es puguen establir reglamentàriament per a les centrals de producció amb retribució regulada.

b) Contractar la venda o l'adquisició d'energia elèctrica en els termes que preveuen la llei i les disposicions que la despleguen.

c) Despatxar la seua energia a través de l'operador del sistema en els termes que s'establisquen reglamentàriament.

d) Tindre accés a les xarxes de transport i distribució, en els termes que s'establisquen reglamentàriament.

e) Percebre la retribució que els corresponga d'acord amb els termes previstos en la present llei.

f) Rebre la compensació a què puguen tindre dret pels costos en què hagen incorregut en supòsits d'alteracions en el funcionament del sistema, en els supòsits previstos en l'article 7.2.

2. L'energia elèctrica procedent d'instal·lacions que utilitzen fonts d'energia renovable i, després d'estes, la de les instal·lacions de cogeneració d'alta eficiència, tindrà prioritat de despatx a igualtat de condicions econòmiques en el mercat, sense perjudi dels requisits relatius al manteniment de la fiabilitat i la seguretat del sistema, en els termes que reglamentàriament determine el Govern.

Sense perjudi de la seguretat de subministrament i del desenrotllament eficient del sistema, els productors d'energia elèctrica procedent de fonts d'energia renovables i de cogeneracions d'alta eficiència tindran prioritat d'accés i de connexió a la xarxa, en els termes que reglamentàriament es determinen, sobre la base de criteris objectius, transparents i no discriminatoris.

3. Seran obligacions dels productors d'energia elèctrica:

a) El desenrotllament de totes les activitats necessàries per a produir energia elèctrica en els termes que preveu la seua autorització i, en especial, pel que fa a seguretat, disponibilitat i manteniment de la potència instal·lada i al compliment de les condicions mediambientals exigibles, sense perjudi del que s'haja disposat per a les instal·lacions a les quals s'haja autoritzat un tancament temporal.

b) Adoptar i aplicar les normes de seguretat, reglaments tècnics i d'homologació o certificació de les instal·lacions i instruments que establisca l'administració competent.

c) Facilitar a l'Administració pública i a la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència informació sobre producció, consum, venda d'energia i altres aspectes que s'establisquen reglamentàriament.

d) La presentació d'ofertes de venda d'energia elèctrica a l'operador del mercat, en els termes que preveu l'article 23, llevat de les excepcions de l'article 25.

e) Connectar-se i evacuar la seua energia a través de la xarxa de transport o distribució d'acord amb les condicions que puguen establir l'operador del sistema, si és el

cas, el gestor de la xarxa de distribució, per raons de seguretat i aquelles altres que reglamentàriament s'establisquen.

f) Estar dotats dels equips de mesura que permeten determinar, per a cada període de programació, l'energia produïda en els termes establits reglamentàriament.

g) Adherir-se a les condicions de funcionament del sistema d'ofertes, especialment pel que fa al procediment de liquidació i pagament de l'energia.

h) Aplicar les mesures que, d'acord amb l'article 7 d'esta llei, siguen adoptades pel Govern.

i) Contractar i abonar el peatge que corresponga, ja siga directament o a través del seu representant, a l'empresa distribuïdora o transportista a la qual estiga connectat per abocar l'energia a les seues xarxes.

j) Qualsevol altra obligació que es puga derivar de l'aplicació de la present llei i de la normativa que la desplegue.

Article 27. *Registre de règim retributiu específic.*

1. Per a l'atorgament i adequat seguiment de la retribució específica assignada a les instal·lacions de producció a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració i residus, es portarà, en el Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, el registre de règim retributiu específic, que inclourà els paràmetres retributius aplicables a estes instal·lacions.

2. Per a tindre dret a la percepció dels corresponents règims retributius específics, les instal·lacions de producció d'energia elèctrica o renovacions de les existents hauran d'estar inscrites en el Registre de règim retributiu específic. Les instal·lacions que no estiguen inscrites en el registre percebran, exclusivament, el preu del mercat.

TÍTOL V

Gestió econòmica i tècnica del sistema elèctric

Article 28. *Gestió econòmica i tècnica.*

Per a assegurar el funcionament correcte del sistema elèctric dins del marc que estableix esta llei, correspon, respectivament, a l'operador del mercat i a l'operador del sistema, assumir les funcions necessàries per a realitzar la gestió econòmica referida a l'eficaç desenrotllament del mercat de producció d'electricitat i la garantia de la gestió tècnica del sistema elèctric, tot això d'acord amb el que disposa este títol.

Article 29. *Operador del mercat.*

1. L'operador del mercat assumirà la gestió del sistema d'ofertes de compra i venda d'energia elèctrica en el mercat diari d'energia elèctrica en els termes que reglamentàriament s'establisquen.

L'operador del mercat exercirà les seues funcions respectant els principis de transparència, objectivitat i independència.

Actuarà com a operador del mercat una societat mercantil de l'accionariat de la qual podrà formar part qualsevol persona física o jurídica, sempre que la suma de la seua participació directa o indirecta en el capital d'esta societat no supere el 5 per cent. Així mateix, la suma de participacions, directes o indirectes, dels subjectes que realitzen activitats en el sector elèctric no haurà de superar el 40 per cent, i estes accions no es podran sindicar a cap efecte.

En cas que alguna persona física o jurídica pose de manifest a la societat mercantil que actua com a operador del mercat la seua voluntat de participar en el capital d'eixa societat, la petició s'eleva a la junta general d'accionistes junt amb el certificat del sol·licitant de realitzar o no activitats en el sector elèctric.

La junta general haurà d'acceptar la sol·licitud presentada per una xifra màxima de participació equivalent a la mitjana de les participacions existents en el tram que haja de

correspondre al peticionari, i es farà efectiva a través d'algun o alguns dels procediments següents:

- a) La voluntat de venda per la societat o per algun dels seus accionistes de les corresponents accions manifestada en la junta general.
- b) L'ampliació de capital de la societat per mitjà de l'emissió de noves accions sempre que es respecte el límit del 40 per cent que pot ser subscrit per subjectes que realitzen activitats en el sector elèctric.

Quan els sol·licitants de participació en el capital de l'operador del mercat realitzen activitats en el sector elèctric, a fi de respectar el percentatge mencionat, es podrà acordar una ampliació de capital superior a la necessària, sempre que siga manifestada en la junta general la voluntat de subscripció d'eixes accions per qualsevol dels accionistes que no realitzen activitats elèctriques.

En tot cas, s'exclou el dret de subscripció preferent dels accionistes sobre les accions que s'emeten per a atendre les noves peticions de participació.

2. Seran funcions de l'operador del mercat les següents:

- a) Rebre les ofertes de venda emeses per a cada període de programació pels diferents subjectes que participen en el mercat diari d'energia elèctrica, per a cada un dels períodes de programació.
- b) Rebre les ofertes d'adquisició d'energia.
- c) Rebre la informació necessària dels subjectes que participen en els mercats d'energia elèctrica, a fi que la seua energia contractada siga presa en consideració per a la cassació i per a la pràctica de les liquidacions que siguen competència de l'operador del mercat.
- d) Rebre les garanties procedents, si és el cas. La gestió d'estes garanties podrà realitzar-la directament o a través de tercers autoritzats.
- e) Realitzar la cassació de les ofertes de venda i d'adquisició partint de l'oferta més barata fins a igualar la demanda en cada període de programació.
- f) Comunicar als titulars de les unitats de producció, així com als comercialitzadors, als consumidors directes i als operadors del sistema elèctric en l'àmbit del mercat ibèric de l'electricitat i, si és el cas, del mercat europeu, els resultats de la cassació de les ofertes.
- g) Determinar els diferents preus de l'energia resultants de les cassacions en el mercat diari d'energia elèctrica per a cada període de programació i la comunicació a tots els agents implicats.
- h) Liquidar i comunicar els pagaments i cobraments que caldrà fer en virtut dels preus de l'energia resultants de les cassacions i aquells altres costos que reglamentàriament es determinen.
- i) Comunicar a l'operador del sistema les ofertes de venda i d'adquisició d'energia elèctrica, fetes pels diferents subjectes que participen en els mercats d'energia elèctrica de la seua competència, per a cada un dels períodes de programació.
- j) Informar públicament sobre l'evolució del mercat amb la periodicitat que es determine.
- k) Remetre al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme i a la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència qualsevol informació que els siga requerida per estos per a l'exercici de les seues funcions.
- l) Dur a terme qualssevol altres funcions que reglamentàriament se li assignen.
- m) Posar a disposició de tercers interessats la informació que es determine.
- n) Comunicar a l'autoritat competent qualsevol comportament dels agents del mercat que pugua suposar una alteració del funcionament correcte del mercat.

3. A este efecte, l'operador del mercat tindrà accés directe al Registre Administratiu d'Instal·lacions de Producció d'Energia Elèctrica a què es referix l'article 21.3, al Registre Administratiu d'Autoconsum a què es referix l'article 9.3, així com al Registre Administratiu

de Distribuïdors a què es referix l'article 39.4, així com als registres que per a eixos mateixos fins es puguen crear en les comunitats autònomes i ciutats de Ceuta i Melilla, i coordinarà les seues actuacions amb l'operador del sistema.

4. Contra les actuacions adoptades per l'operador del mercat en l'exercici de les seues funcions es podrà interposar conflicte davant de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, que emetrà una decisió en el termini dels tres mesos següents a la recepció de la corresponent sol·licitud. Les sol·licituds de resolució d'estos conflictes s'hauran de presentar davant de l'esmentat organisme en el termini màxim d'un mes comptat des del coneixement per part del sol·licitant del fet que motiva la seua sol·licitud de resolució de conflicte.

Article 30. *Operador del sistema.*

1. L'operador del sistema tindrà com a funció principal garantir la continuïtat i seguretat del subministrament elèctric i la correcta coordinació del sistema de producció i transport. Exercirà les seues funcions en coordinació amb els operadors i subjectes del mercat ibèric de l'energia elèctrica sota els principis de transparència, objectivitat, independència i eficiència econòmica. L'operador del sistema serà el gestor de la xarxa de transport.

L'operador del sistema a què es referix el paràgraf anterior adoptarà la forma de societat mercantil i el seu règim societari s'ajustarà a les condicions següents:

a) Cap persona física o jurídica tindrà dret:

1r. A exercir control, de manera directa o indirecta, sobre una empresa que duga a terme qualsevol de les funcions de generació o comercialització, i simultàniament exercir control de manera directa o indirecta o exercir cap dret en l'operador del sistema, ni

2n. a exercir control, de manera directa o indirecta, sobre l'operador del sistema elèctric o sobre el gestor de la xarxa de transport d'electricitat o de gas natural i simultàniament exercir control de manera directa o indirecta o exercir cap dret en una empresa que duga a terme qualsevol de les funcions de generació o comercialització.

b) Cap persona física o jurídica tindrà dret a nomenar els membres de l'òrgan d'administració de l'operador del sistema o gestor de la xarxa de transport d'electricitat o de gas natural si, directament o indirectament, exercix control o exercix drets en una empresa que duga a terme qualsevol de les activitats de generació o comercialització.

c) Cap persona física o jurídica tindrà dret a ser membre de l'òrgan d'administració simultàniament en una empresa que realitze qualsevol de les activitats de generació o comercialització i en l'operador del sistema.

d) Els drets indicats en els paràgrafs a) i b) anteriors inclouran en particular:

1r. la facultat d'exercir drets de vot en relació amb els òrgans d'administració o govern de les societats;

2n. la facultat de designar membres de l'òrgan d'administració o dels òrgans que representen legalment l'empresa, o

3r. la possessió de participacions accionaries majoritàries conforme estableix l'article 42.1 del Codi de Comerç.

Als efectes del que disposa l'apartat 1.a), s'inclouran també dins del concepte d'empresa que duga a terme qualsevol de les funcions de generació o comercialització les que realitzen les activitats de producció i comercialització en el sector del gas natural.

2. Seran funcions de l'operador del sistema les següents:

a) Preveure indicativament i controlar el nivell de garantia d'abastiment d'electricitat del sistema a curt i mitjà termini, tant en el sistema peninsular com en els sistemes no peninsulars. A este efecte, farà una previsió de la capacitat màxima el tancament temporal de la qual pot ser autoritzat i, si és el cas, informarà de les necessitats d'incorporació de

potència amb autorització de tancament temporal per raons de garantia de subministrament.

b) Preveure a curt i mitjà termini la demanda d'energia elèctrica, la utilització de l'equipament de producció, en especial, de l'ús de les reserves hidroelèctriques, d'acord amb la previsió de la demanda, la disponibilitat de l'equipament elèctric i els diferents nivells de pluviometria i eòlics que es puguem presentar dins del període de previsió, tant en el sistema peninsular com en els sistemes no peninsulars.

c) Rebre la informació necessària sobre els plans de manteniment de les unitats de producció, avaries o altres circumstàncies que puguem comportar l'excepció de l'obligació de presentar ofertes, d'acord amb el que preveu l'article 25 d'esta llei, a fi de confirmar-les amb el procediment que reglamentàriament s'establisca, això ho comunicarà a l'operador del mercat.

d) Coordinar i modificar, si és el cas, els plans de manteniment de les instal·lacions de transport, de manera que s'assegure la seua compatibilitat amb els plans de manteniment dels grups de generació i s'assegure un estat de disponibilitat adequat de la xarxa que garantisca la seguretat del sistema.

e) Establir i controlar les mesures de fiabilitat del sistema de producció i transport, que afectarà qualsevol element del sistema elèctric que siga necessari, així com els plans de maniobres per a la reposició del servei en cas de fallades generals en el subministrament d'energia elèctrica i coordinar i controlar la seua execució.

f) Impartir les instruccions d'operació de la xarxa de transport, per a la seua maniobra en temps real.

g) Executar, en l'àmbit de les seues funcions, aquelles decisions que siguen adoptades pel Govern en execució del que preveu l'apartat 2 de l'article 7.

h) Determinar la capacitat d'ús de les interconnexions internacionals, gestionar els intercanvis d'energia elèctrica i el trànsit d'electricitat amb els sistemes exteriors que es realitzen utilitzant les xarxes del sistema elèctric espanyol, i establir els programes d'intercanvi d'electricitat amb els sistemes elèctrics exteriors, en els termes que preveu l'article 11.4.

i) Rebre de l'operador del mercat i dels subjectes que participen en sistemes de contractació bilateral amb entrega física la informació necessària per a poder determinar la programació d'entrada en la xarxa i per a la realització de les liquidacions que siguen competència de l'operador del sistema.

j) Rebre les garanties procedents, si és el cas. La gestió d'estes garanties podrà realitzar-la directament o a través de tercers autoritzats.

k) Programar el funcionament de les instal·lacions de producció d'energia elèctrica d'acord amb el resultat de la cassació de les ofertes comunicades per l'operador del mercat, amb la informació rebuda dels subjectes que participen en sistemes de contractació bilateral amb entrega física, tenint en consideració les excepcions al règim d'ofertes que es puguem derivar de l'aplicació del que preveu l'article 25 i gestionant els mercats de servicis d'ajust del sistema que calguen per a garantir els criteris de fiabilitat i seguretat que s'establisquen.

L'operador del sistema farà públics els resultats dels processos d'operació que siguen de la seua competència amb el degut compliment dels criteris de confidencialitat establits legalment o reglamentàriament.

l) Impartir les instruccions necessàries per a la correcta operació del sistema elèctric d'acord amb els criteris de fiabilitat i seguretat que s'establisquen, i gestionar els mercats de servicis d'ajust del sistema que calguen a este efecte.

m) Liquidar i comunicar els pagaments i cobraments relacionats amb la garantia de subministrament incloent-hi els servicis d'ajust del sistema i la disponibilitat d'unitats de producció en cada període de programació.

n) Liquidar els pagaments i cobraments relacionats amb les desviacions efectives de les unitats de producció i de consum en cada període de programació.

ñ) Col·laborar amb tots els operadors i subjectes del mercat ibèric de l'electricitat i, si és el cas, del mercat europeu que calguen per a l'exercici de les seues funcions.

- o) Desenrotllar aquelles altres activitats relacionades amb les anteriors que siguen convenients per a la prestació del servici.
- p) Col·laborar amb el Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme i amb les comunitats autònomes i ciutats de Ceuta i Melilla en l'avaluació i el seguiment dels plans d'inversió anuals i plurianuals presentats pel titular de les instal·lacions de transport d'energia elèctrica a què es referix l'apartat 4 de l'article 34.
- q) Garantir per mitjà de propostes en la planificació que la xarxa de transport pugua satisfer a mitjà i llarg termini la demanda de transport d'electricitat al menor cost per al sistema, així com la seua fiabilitat.
- r) Proporcionar a tots els gestors de les xarxes informació suficient per a garantir el funcionament segur i eficient, el desenrotllament coordinat i la interoperabilitat de la xarxa interconnectada.
- s) Garantir la no-discriminació entre usuaris o categories d'usuaris de les xarxes.
- t) Proporcionar als usuaris la informació que necessiten per a accedir eficientment a les xarxes.
- u) Gestionar els despatxos tècnics i econòmics per al subministrament d'energia elèctrica en els sistemes elèctrics aïllats dels territoris no peninsulars, la liquidació i comunicació dels pagaments i cobraments relacionats amb estos despatxos, així com la recepció de les garanties procedents si és el cas. El règim de cobraments, pagaments i garanties serà anàleg al del mercat de producció peninsular.
- v) Remetre al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, a la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència i a les comunitats autònomes i ciutats de Ceuta i Melilla qualsevol informació que els siga requerida per estos per a l'exercici de les seues funcions en la forma i terminis que es determinen.
- w) Aplicar els càrrecs i peatges d'accés que, tal com es dispose reglamentàriament, li corresponguen. Així mateix, haurà de comunicar al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme la informació que es determine sobre càrrecs i peatges d'accés.
- x) La responsabilitat del sistema de mesures del sistema elèctric nacional, vetllant pel seu bon funcionament i correcta gestió i exercir les funcions d'encarregat de lectura dels punts frontera que reglamentàriament s'establisquen.
- y) Demanar i gestionar la informació sobre la qualitat de servici en la xarxa de transport, i informar-ne les administracions i organismes segons s'establisca reglamentàriament.
- z) Posar a disposició de tercers interessats la informació que es determine.
- aa) Comunicar a l'autoritat competent qualsevol comportament dels agents que pugua suposar una alteració dels processos i mercats d'operació que gestiona l'operador del sistema.
- ab) Comunicar a les autoritats públiques competents i als subjectes que puguen resultar-ne afectats, si n'hi ha, les situacions de frau i altres situacions anòmales.
- ac) Realitzar qualssevol altres funcions que reglamentàriament se li assignen.

3. Contra les actuacions de l'operador del sistema es podran presentar conflictes davant de l'organisme responsable de resoldre-les, que emetrà una decisió en el termini dels tres mesos següents a la recepció de la sol·licitud. Les sol·licituds de resolució d'estos conflictes s'hauran de presentar davant de l'esmentat organisme en el termini màxim d'un mes comptat des del coneixement per part del sol·licitant del fet que motiva la seua sol·licitud de resolució de conflicte.

Article 31. *Designació i certificació del gestor de la xarxa de transport.*

1. La societat mercantil que actue com a operador del sistema serà autoritzada i designada com a gestor de la xarxa de transport pel ministre d'Indústria, Energia i Turisme, a sol·licitud de la interessada. Amb caràcter previ a esta designació, haurà de ser certificada per la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència en relació amb el compliment dels requisits establits en l'article 30.1, segons el procediment establert en este article.

La Comissió Nacional dels Mercats i la Competència controlarà que la societat designada com a gestor de la xarxa de transport es manté en el compliment dels requisits establits en l'article 30.1 utilitzant per a això el procediment de certificació establert. Estes certificacions que es fan en relació amb el manteniment dels requisits podran donar lloc a una nova designació i autorització del gestor de la xarxa de transport.

Les designacions del gestor de xarxa de transport es notificaran a la Comissió Europea a l'efecte de la seua publicació en el «Diario Oficial de la Unión Europea».

2. La Comissió Nacional dels Mercats i la Competència iniciarà un procediment de certificació davant de la sol·licitud o notificació de l'empresa interessada, davant d'una sol·licitud motivada del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme o de la Comissió Europea, o a iniciativa pròpia en aquells casos en què tinga coneixement de possibles transaccions que puguin donar o hagen donat lloc a l'incompliment dels requisits establits en relació amb la separació d'activitats.

A este efecte, la societat certificada com a gestor de la xarxa de transport haurà de comunicar a la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència qualsevol circumstància que puga afectar el compliment dels requisits establits en l'article 30.1.

3. La Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, amb audiència prèvia i de manera motivada, adoptarà una resolució provisional sobre la certificació en el termini màxim de quatre mesos des de la presentació de la sol·licitud o notificació. Transcorregut el termini sense que s'haja dictat una resolució expressa, es considerarà concedida la certificació provisional.

4. En tots els casos la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència haurà de comunicar a la Comissió Europea la seua resolució provisional en relació amb la certificació de l'empresa interessada acompanyada amb la documentació pertinent relativa a esta, a fi que emeta el corresponent dictamen previ a l'adopció de la resolució definitiva. Així mateix, remetrà una còpia de l'expedient al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme.

Si la Comissió Europea no emet un dictamen en el termini previst a este efecte en la legislació comunitària, es considerarà que no posa objeccions a la resolució provisional de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència.

5. En el termini de dos mesos des de la recepció del dictamen emés per la Comissió Europea, o esgotats els terminis previstos a este efecte en la legislació comunitària, la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència resoldrà amb caràcter definitiu sobre la certificació, en compliment de la decisió de la Comissió Europea. La resolució, junt amb el dictamen de la Comissió Europea, s'haurà de publicar en el «Boletín Oficial del Estado» i en el «Diario Oficial de la Unión Europea». La certificació no produirà efectes fins a la seua publicació.

6. La Comissió Nacional dels Mercats i la Competència i la Comissió Europea podran sol·licitar als gestors de xarxa de transport i a les empreses que realitzen qualsevol de les activitats de generació o comercialització qualsevol informació útil per al compliment de les funcions indicades en el present article. Sense perjudici d'això, mantindran la confidencialitat de la informació sensible a efectes comercials.

Article 32. *Certificació en relació amb països no pertanyents a la Unió Europea.*

1. La Comissió Nacional dels Mercats i la Competència notificarà a la Comissió Europea qualsevol circumstància que provoqe que el gestor de la xarxa de transport quede sota el control d'una o diverses persones d'un o més tercers països. A este efecte, el gestor de xarxa de transport notificarà a la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència qualsevol circumstància que puga provocar que es produísca este fet.

2. La Comissió Nacional dels Mercats i la Competència iniciarà el procés de certificació d'acord amb el procediment i els terminis previstos en l'article 31. Denegarà la certificació si no s'ha demostrat:

- a) Que l'entitat en qüestió complix els requisits de l'article 30, i

b) que la concessió de la certificació no posarà en perill la seguretat de subministrament nacional i de la Unió Europea, tenint en compte els drets i obligacions d'Espanya i de la Unió Europea respecte al tercer país, i altres dades i circumstàncies específiques del cas i del tercer país de què es tracte.

En la notificació de la proposta de resolució a la Comissió Europea, la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència sol·licitarà un dictamen específic sobre si l'entitat en qüestió complix els requisits de separació d'activitats, i si la concessió de la certificació no posaria en perill la seguretat del subministrament en la Unió Europea.

3. Una vegada substanciat el tràmit de dictamen per part de la Comissió Europea, d'acord amb el procediment i els terminis establits en la norma comunitària aplicable, la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència resoldrà sobre la certificació, tenint en compte el dictamen de la Comissió.

Quan la decisió final diferisca del dictamen de la Comissió Europea, se'n farà pública la motivació.

Article 33. *Accés i connexió.*

1. Als efectes d'esta llei es considerarà com a:

a) Dret d'accés: dret d'ús de la xarxa en unes condicions legalment o reglamentàriament determinades.

b) Dret de connexió a un punt de la xarxa: dret d'un subjecte a connectar-se elèctricament a un punt concret de la xarxa de transport existent o planificada o de distribució existent o inclosa en els plans d'inversió aprovats per l'Administració General de l'Estat en unes condicions determinades.

c) Permis d'accés: el que s'atorga per a l'ús de la xarxa a la qual es connecta la instal·lació.

d) Permis de connexió a un punt de la xarxa: el que s'atorga per a poder connectar una instal·lació de producció d'energia elèctrica o consum a un punt concret de la xarxa de transport o, si és el cas, de distribució.

2. La concessió d'un permís d'accés es basarà en el compliment dels criteris tècnics de seguretat, regularitat, qualitat del subministrament i de sostenibilitat i eficiència econòmica del sistema elèctric establits reglamentàriament pel Govern. L'aplicació d'estos criteris determinarà l'existència o no de capacitat d'accés. En l'avaluació de la capacitat d'accés s'hauran de considerar a més del mateix nuc a què es connecta la instal·lació, tots els nucs amb influència en el nuc on es connecta la instal·lació, tenint en compte les instal·lacions de producció d'energia elèctrica i consum existents i les ja compromeses en estos nucs.

El permís d'accés serà atorgat pel gestor de la xarxa de transport quan el punt de connexió a la xarxa estiga en la xarxa de transport o pel gestor de la xarxa de distribució quan el punt de connexió a la xarxa estiga en la xarxa de distribució. Este permís detallarà les condicions concretes d'ús de la xarxa d'acord amb el contingut del reglament abans indicat.

En tot cas, el permís d'accés només podrà ser denegat per la falta de capacitat d'accés. Esta denegació haurà de ser motivada i haurà de basar-se en els criteris que s'assenyalen en el primer paràgraf d'este apartat.

El dret d'accés podrà ser restringit temporalment. Esta restricció haurà de ser motivada i haurà de basar-se en els criteris del reglament indicat en el paràgraf primer d'este apartat, sense perjuí del que disposa l'article 7.

3. La Comissió Nacional dels Mercats i la Competència resoldrà, a petició de qualsevol de les parts afectades, els possibles conflictes que es puguen plantejar en relació amb el permís d'accés a les xarxes de transport i distribució, així com amb les denegacions emeses pel gestor de la xarxa de transport i el gestor de la xarxa de distribució.

El termini per a la resolució i notificació d'este procediment serà de dos mesos, que es podrà ampliar a dos mesos addicionals si es requerix informació addicional a la sol·licitud, o si així ho manifesta el sol·licitant. Les sol·licituds de resolució d'estos conflictes s'hauran de presentar davant de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència en el termini màxim d'un mes comptat des del coneixement per part del sol·licitant del fet que motiva la seua sol·licitud de resolució de conflicte.

4. El permís de connexió a un punt determinat de la xarxa definirà les condicions tècniques i econòmiques i de seguretat i posada en marxa de les instal·lacions que calga construir, ampliar i reformar en la xarxa de transport i distribució per a fer la connexió. Els criteris per a la determinació d'estes condicions seran establides reglamentàriament pel Govern.

El permís de connexió serà atorgat per l'empresa transportista o distribuïdora titular de la xarxa on es trobe el punt per al qual se sol·licita el permís de connexió.

Per a la concessió d'un permís de connexió en un punt el titular de la xarxa haurà de disposar de l'espai físic adequat per a ubicar les instal·lacions necessàries.

En tot cas, el permís de connexió només podrà ser denegat per impossibilitat tècnica, per qüestions de seguretat de les persones, per no existir la instal·lació de xarxa on se sol·licita el punt de connexió i no estar prevista la instal·lació en la planificació vigent de la xarxa de transport o en els plans d'inversió de les empreses distribuïdores aprovats per l'Administració General de l'Estat, o per falta d'espai físic adequat per a ubicar les instal·lacions necessàries. Esta denegació haurà de ser motivada i s'haurà de basar en els criteris que s'indiquen en la normativa reglamentària a què fa referència el primer paràgraf d'este apartat 4.

5. Les discrepàncies que se susciten en relació amb l'atorgament o la denegació del permís de connexió a les instal·lacions de transport o distribució de competència de l'Administració General de l'Estat seran resoltes per la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència.

Les discrepàncies que se susciten en relació amb l'atorgament o la denegació de permís de connexió a les xarxes l'autorització de les quals siga de competència autonòmica seran resoltes per l'òrgan competent de la comunitat autònoma corresponent, amb un informe previ de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència. Este informe tindrà caràcter vinculant quant a les condicions econòmiques i les condicions temporals relatives als calendaris d'execució de les instal·lacions dels titulars de xarxes que figuren en la planificació de la xarxa de transport i en els plans d'inversió de les empreses distribuïdores aprovats per l'Administració General de l'Estat.

Les discrepàncies es resoldran de manera individualitzada per a cada un dels casos concrets, d'acord amb els criteris indicats en l'apartat 4.

Les sol·licituds de resolució d'estos conflictes s'hauran de presentar davant de l'òrgan competent corresponent en el termini màxim d'un mes comptat des del coneixement per part del sol·licitant del fet que motiva la seua sol·licitud de resolució de conflicte.

6. En cap cas podran establir els subjectes responsables altres mecanismes diferents dels previstos en els apartats 2 i 4 d'este article per a l'atorgament dels permisos d'accés i connexió o per a la prioritjació en l'atorgament dels permisos.

Així mateix, les administracions públiques no podran denegar o restringir la concessió de permisos d'accés i connexió a les xarxes de transport i distribució, excepte el que preveuen per al Govern els apartats 2 i 4 del present article.

7. Mitjançant un reial decret del Consell de Ministres s'establiran els criteris objectius per a la inclusió de límits a la capacitat de connexió per nucs a fi de garantir la seguretat del subministrament.

8. Els permisos d'accés i connexió caducaran als cinc anys des de la seua obtenció per a les instal·lacions que no hagen obtingut acta de posada en servici en eixe termini. De la mateixa manera caducaran els permisos per a les instal·lacions que, estant ja construïdes i en servici, cessen en l'abocament d'energia a la xarxa per un període superior a tres anys per causes imputables al titular diferents del tancament temporal.

9. Els gestors de les xarxes de transport i distribució faran públiques les capacitats d'accés per a cada nuc de la seua xarxa en els termes que s'establisquen reglamentàriament.

10. El Govern, en el termini màxim d'un any, establirà reglamentàriament els criteris sota els quals un subjecte podrà sol·licitar als titulars i gestors de les xarxes la modificació de les condicions dels permisos de connexió i accés, incloent-hi els seus punts de connexió. Així mateix, en eixa norma s'establiran els criteris tècnics de seguretat, regularitat, qualitat del subministrament i de sostenibilitat i eficiència econòmica del sistema elèctric que els titulars i gestors de les xarxes hauran d'utilitzar per a l'atorgament de les dites modificacions.

TÍTOL VI

Transport d'energia elèctrica

Article 34. *Xarxa de transport d'energia elèctrica.*

1. La xarxa de transport d'energia elèctrica està constituïda per la xarxa de transport primari i la xarxa de transport secundari.

La xarxa de transport primari està constituïda per les línies, parcs, transformadors i altres elements elèctrics amb tensions nominals iguals o superiors a 380 kV i aquelles altres instal·lacions d'interconnexió internacional i, si és el cas, les interconnexions amb els sistemes elèctrics dels territoris no peninsulars.

La xarxa de transport secundari està constituïda per les línies, parcs, transformadors i altres elements elèctrics amb tensions nominals iguals o superiors a 220 kV no incloses en el paràgraf anterior i per aquelles altres instal·lacions de tensions nominals inferiors a 220 kV que complisquen funcions de transport.

En els sistemes elèctrics dels territoris no peninsulars tindran consideració de xarxa de transport secundari totes aquelles instal·lacions de tensió igual o superior a 66 kV, així com les interconnexions entre estes, que pel seu nivell de tensió no siguen considerades de transport primari.

Així mateix, es consideraran elements constitutius de la xarxa de transport tots aquells actius de comunicacions, proteccions, control, servicis auxiliars, terrenys, edificacions i restants elements auxiliars, elèctrics o no, necessaris per a l'adequat funcionament de les instal·lacions específiques de la xarxa de transport abans definida.

En cap cas formaran part de la xarxa de transport els transformadors de grups de generació, els elements de connexió d'eixos grups a les xarxes de transport, les instal·lacions de consumidors per al seu ús exclusiu, ni les línies directes.

2. En tot cas Red Eléctrica de España, SA, actuarà com a transportista únic i exercirà l'activitat en règim d'exclusivitat en els termes que estableix la present llei.

No obstant això, per a la millor gestió de la xarxa de distribució, s'habilita el Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme per a autoritzar expressament i individualitzadament, amb la consulta prèvia a la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència i a la comunitat autònoma on radique la instal·lació, que determinades instal·lacions de transport secundari, per les seues característiques i funcions, siguen titularitat del distribuïdor de la zona que es determine. En estos casos, els distribuïdors hauran d'assumir les obligacions del transportista únic relatives a la construcció, maniobra i manteniment d'estes instal·lacions de transport.

A este efecte, el Govern establirà els criteris exclusivament tècnics que hauran de regir estes excepcions.

3. S'establiran les normes tècniques que calguen per a garantir la fiabilitat del subministrament d'energia elèctrica i de les instal·lacions de la xarxa de transport i de les que s'hi connecten. Estes normes s'atindran a criteris de general acceptació i seran objectives i no discriminatòries.

4. El titular de la xarxa de transport d'energia elèctrica, abans de l'1 de maig de cada any, haurà de sotmetre els seus plans d'inversions anuals i plurianuals a l'aprovació del

Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme. El procediment d'aprovació d'estos plans serà establert reglamentàriament pel Govern i inclourà l'audiència prèvia de les comunitats autònomes i ciutats de Ceuta i Melilla interessades. L'empresa transportista haurà d'executar, en els termes que s'establisquen, el contingut dels plans d'inversió que aprobe l'Administració General de l'Estat.

En el pla d'inversió anual figuraran, com a mínim, les dades dels projectes, les seues característiques tècniques principals, el pressupost i el calendari d'execució, tot això d'acord amb la identificació de les instal·lacions que reculla la planificació de la xarxa de transport.

5. Sense perjudi dels requisits establits en la legislació general de les telecomunicacions, les xarxes de transport es podran utilitzar per a prestar servicis de comunicacions electròniques, sempre que es respecte el principi de separació jurídica d'activitats, garantint en tot cas la seguretat del sistema de transport d'energia elèctrica.

Article 35. *Autorització d'instal·lacions de transport d'energia elèctrica.*

1. La posada en funcionament, modificació, transmissió i tancament definitiu de les instal·lacions de transport d'energia elèctrica estarà sotmesa, amb caràcter previ, al règim d'autoritzacions establert en l'article 53 i en les disposicions que el despleguen.

2. En el cas d'instal·lacions de transport l'autorització de les quals haja de ser atorgada per les comunitats autònomes o per les ciutats de Ceuta i Melilla, estes sol·licitaran un informe previ a l'Administració General de l'Estat, en el qual esta consignarà les possibles afeccions de la instal·lació projectada als plans de desenrotllament de la xarxa, a la gestió tècnica del sistema i al règim econòmic regulats en esta llei, que l'administració autoritzant haurà de tindre en compte en l'atorgament de l'autorització.

Si transcorregut un termini de tres mesos l'Administració General de l'Estat no ha emés un informe, es considerarà que l'ha formulat en sentit desfavorable.

Per al reconeixement de la retribució de les noves instal·lacions de transport serà requisit indispensable que hagen sigut incloses en la planificació a què es referix l'article 4 d'esta llei i que, si és el cas, disposen de l'informe favorable a què fa referència el present apartat.

Article 36. *Drets i obligacions del transportista.*

1. El transportista serà responsable del desenrotllament i ampliació de la xarxa de transport definida en este article, de manera que garantisca el manteniment i millora d'una xarxa configurada sota criteris homogenis i coherents.

2. El transportista adoptarà la forma de societat mercantil i el seu règim societari s'ajustarà a les condicions establides en l'apartat 1 de l'article 30 per a l'operador del sistema.

3. Seran funcions del transportista les següents:

a) Executar els plans de manteniment de les instal·lacions de transport.
b) Executar les instruccions de l'operador del sistema per a la reposició del servici en cas de fallades generals en el subministrament d'energia elèctrica.

c) Complir en tot moment les instruccions de l'operador del sistema per a l'operació de la xarxa de transport, incloent-hi les interconnexions internacionals, per a la seua maniobra en temps real.

d) Executar, en l'àmbit de les seues funcions, aquelles decisions que siguen adoptades per l'administració pública competent en execució del que preveu l'apartat 2 de l'article 7.

e) Col·laborar amb el Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme en l'avaluació i seguiment dels plans d'inversions anuals i plurianuals a què es referix l'apartat 4 de l'article 34.

f) Garantir el desenrotllament i l'ampliació de la xarxa de transport executant la planificació de la xarxa de transport aprovada, de manera que s'assegure el manteniment i millora d'una xarxa configurada sota criteris homogenis coherents i de mínim cost.

g) Garantir la no-discriminació entre usuaris o categories d'usuaris de la xarxa de transport, i proporcionar als usuaris la informació que necessiten per a connectar-se eficientment a la xarxa.

h) Aportar a l'operador del sistema tota aquella informació necessària per al compliment de les seues funcions.

i) Atorgar el permís de connexió a la xarxa de transport.

j) Realitzar les seues activitats en la manera autoritzada i d'acord amb les disposicions aplicables, prestar el servei de transport de manera regular i contínua amb els nivells de qualitat que determine reglamentàriament el Govern i mantenir les instal·lacions en unes condicions de conservació i idoneïtat tècnica adequades.

k) Facilitar l'ús de les seues instal·lacions per als trànsits d'energia, i la utilització de les seues xarxes de transport per tots els subjectes autoritzats en condicions no discriminatòries, d'acord amb les normes tècniques de transport.

l) Maniobrar i mantindre les instal·lacions de la seua propietat d'acord amb les instruccions i directrius a què fa referència el paràgraf l) de l'article 30.2.

m) Aportar la informació requerida per l'Administració General de l'Estat per a l'establiment de la retribució, així com qualsevol informació que se sol·licite en temps i forma necessària per a permetre l'adequada supervisió i control de la seua activitat per part de les autoritats reguladores.

n) Realitzar qualsevol altres funcions que reglamentàriament li siguen assignades.

4. El transportista complirà en tot moment les instruccions impartides per l'operador del sistema en l'àmbit de les seues funcions.

5. El transportista tindrà els drets següents:

a) El reconeixement per part de l'Administració d'una retribució adequada per l'exercici de la seua activitat dins del sistema elèctric en els termes establits en el títol III d'esta llei.

b) Exigir que les instal·lacions connectades a les xarxes de transport reunisquen les condicions tècniques que determine la normativa estatal.

Article 37. *Accés a les xarxes de transport.*

1. Les instal·lacions de transport podran ser utilitzades pels subjectes autoritzats, d'acord amb el que disposa l'article 6. El preu per l'ús de les xarxes de transport es determinarà d'acord amb el que disposa l'article 16.

2. L'operador del sistema com a gestor de la xarxa de transport haurà d'atorgar el permís d'accés a la xarxa de transport d'acord amb els criteris establits en l'article 33.

TÍTOL VII

Distribució d'energia elèctrica

Article 38. *Regulació de la distribució.*

1. L'activitat de distribució d'energia elèctrica és aquella que té per objecte la transmissió d'energia elèctrica des de les xarxes de transport o, si és el cas, des d'altres xarxes de distribució o des de la generació connectada a la mateixa xarxa de distribució, fins als punts de consum o altres xarxes de distribució en les condicions adequades de qualitat, amb el fi últim de subministrar-la als consumidors.

Els distribuïdors seran els gestors de les xarxes de distribució que operen. En aquelles comunitats autònomes on hi haja més d'un gestor de la xarxa de distribució, la comunitat autònoma, en l'àmbit de les seues competències, podrà fer funcions de coordinació de l'activitat que exercisquen els diferents gestors.

2. Tindran la consideració d'instal·lacions de distribució totes les línies, parcs i elements de transformació, i altres elements elèctrics de tensió inferior a 220 kV, excepte aquelles que, d'acord amb el que preveu l'article 34, es consideren integrades en la xarxa de transport.

Així mateix, es consideraran elements constitutius de la xarxa de distribució tots aquells actius de la xarxa de comunicacions, proteccions, control, servicis auxiliars, terrenys, edificacions i la resta d'elements auxiliars, elèctrics o no, necessaris per al funcionament adequat de les xarxes de distribució, incloent-hi els centres de control en totes les parts i elements que afecten les instal·lacions de distribució.

No formaran part de les xarxes de distribució els transformadors de grups de generació, els elements de connexió dels dits grups a les xarxes de distribució, les instal·lacions de consumidors per a ser usades exclusivament per estos ni les línies directes.

3. La distribució d'energia elèctrica es regirà pel que disposa la present llei i serà objecte d'ordenació atenent la necessària coordinació del seu funcionament i la normativa uniforme que es requerisca.

4. L'ordenació de la distribució tindrà per objecte establir i aplicar principis comuns que en garantisquen l'adequada relació amb les restants activitats elèctriques, determinar les condicions de trànsit de l'energia elèctrica per les dites xarxes, establir la suficient igualtat entre els que realitzen l'activitat en tot el territori i fixar condicions comunes equiparables per a tots els usuaris de l'energia.

L'esmentada ordenació consistirà en l'establiment de la normativa bàsica i del criteris generals en el disseny de les xarxes, en la previsió del funcionament, en el desenrotllament coordinat de les xarxes de distribució en el territori espanyol i en les condicions de trànsit de l'energia elèctrica per estes.

5. Els criteris de regulació de la distribució d'energia elèctrica s'establiran atenent zones elèctriques amb característiques comunes i vinculades amb la configuració de la xarxa de transport, i d'esta amb les unitats de producció. A fi que els mencionats criteris siguen homogenis en tot el territori espanyol i existisca l'adequada coordinació en el desenrotllament de les activitats de distribució, estos seran fixats pel Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, amb un informe previ de les comunitats autònomes afectades o de les ciutats de Ceuta i Melilla.

6. Els distribuïdors d'energia elèctrica hauran d'estar inscrits en el Registre Administratiu de Distribuïdors, al qual es referix l'article 39.4.

7. Sense perjudi dels requisits establits en la legislació general de les telecomunicacions, els distribuïdors podran utilitzar les seues xarxes per a prestar servicis de comunicacions electròniques, garantint en tot cas la seguretat del sistema de distribució d'energia elèctrica. En este cas, portaran en la seua comptabilitat, a més, comptes separats que diferencien ingressos i costos imputables estrictament a estos servicis.

8. Reglamentàriament, el Govern, amb l'audiència prèvia de les comunitats autònomes i les ciutats de Ceuta i Melilla, regularà les condicions i els procediments per a l'establiment de connexions elèctriques i de la connexió de nous usuaris a les xarxes de distribució.

9. Contra les actuacions del gestor de xarxa de distribució s'hi podran presentar reclamacions administratives davant de l'organisme responsable de resoldre-les, que emetrà una decisió en el termini dels tres mesos següents a la recepció de la reclamació. Les sol·licituds de resolució d'estos conflictes s'hauran de presentar davant de l'esmentat organisme en el termini màxim d'un mes comptat des del coneixement, per part del sol·licitant, del fet que motiva la seua sol·licitud de resolució de conflicte.

Article 39. *Autorització d'instal·lacions de distribució.*

1. La posada en funcionament, modificació, transmissió i tancament definitiu de les instal·lacions de distribució d'energia elèctrica estarà sotmesa, amb caràcter previ, al règim d'autoritzacions establert en l'article 53 i en les disposicions que el despleguen.

2. L'autorització, que no concedirà drets exclusius d'ús, s'atorgarà atenent tant el caràcter del sistema de xarxa única i monopoli natural, propi de la distribució elèctrica, com el criteri de menor cost possible per al conjunt del sistema, propi de tota activitat amb retribució regulada, i s'evitarà així el perjudici als titulars de xarxes ja establides obligades a atendre els nous subministraments que se sol·liciten.

3. Totes les instal·lacions destinades a més d'un consumidor tindran la consideració de xarxa de distribució i hauran de ser cedides a l'empresa distribuïdora de la zona, la qual respondrà de la seguretat i qualitat del subministrament. La dita infraestructura quedarà oberta a l'ús de tercers.

Quan hi haja diversos distribuïdors en la zona als quals puguen ser cedides les instal·lacions construïdes per un promotor, l'administració pública competent sobre l'autorització d'eixes xarxes determinarà, abans des ser executades, a quina d'estes distribuïdores hauran de ser cedides, seguint criteris de cost mínim per al conjunt del sistema i aquells que establisca reglamentàriament l'Administració General de l'Estat. La infraestructura quedarà oberta a l'ús de tercers.

Quan, en una nova àrea que calga electrificar, hi haja diversos distribuïdors que desitgen desenvolupar-la, l'administració pública competent, amb el criteri de xarxa única i aquells que establisca reglamentàriament l'Administració General de l'Estat, considerant el caràcter de monopoli natural de l'activitat i amb l'objectiu de generar el menor cost de retribució per al conjunt del sistema, determinarà, amb caràcter previ a l'execució de les instal·lacions, quina de les empreses distribuïdores haurà de mamprendre'n el desenvolupament.

4. El Registre administratiu de distribuïdors dependent del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme continuarà les empreses distribuïdores degudament autoritzades.

Les comunitats autònomes amb competències en la matèria podran crear i gestionar els corresponents registres territorials en què hauran d'estar inscrites totes les instal·lacions ubicades en el seu àmbit territorial.

Article 40. *Obligacions i drets de les empreses distribuïdores.*

1. Els distribuïdors, com a titulars de les xarxes de distribució, tindran les obligacions següents:

a) Realitzar les seues activitats en la forma autoritzada i d'acord amb les disposicions aplicables; prestar el servei de distribució de forma regular i contínua, i amb els nivells de qualitat que determine reglamentàriament el Govern, amb l'audiència prèvia de les comunitats autònomes i de les ciutats de Ceuta i Melilla, i mantenir les xarxes de distribució elèctrica en les condicions de conservació adequades i d'idoneïtat tècnica.

b) Ser responsables de la construcció, l'operació, el manteniment i, en cas necessari, el desenvolupament de la seua xarxa de distribució, així com, si és el cas, de les interconnexions amb unes altres xarxes, i de garantir que la seua xarxa tinga capacitat per a assumir, a llarg termini, una demanda raonable de distribució d'electricitat d'acord amb els criteris establits per l'Administració General de l'Estat, amb l'audiència prèvia de les comunitats autònomes i les ciutats de Ceuta i Melilla.

c) Analitzar les sol·licituds de connexió a les xarxes de distribució que gestionen i denegar o, si és el cas, condicionar la connexió a estes d'acord amb els criteris que s'establisquen reglamentàriament, amb l'audiència prèvia de les comunitats autònomes i les ciutats de Ceuta i Melilla. A este efecte, hauran d'atendre totes les sol·licituds en condicions d'igualtat.

d) Aportar la informació requerida per l'Administració General de l'Estat per a l'establiment de la retribució, així com qualsevol informació que se sol·licite en temps i forma, necessàries per a permetre l'adequada supervisió i control de la seua activitat per part de les autoritats reguladores.

e) Ampliar les instal·lacions de distribució quan calga per a atendre noves demandes de subministrament elèctric en els termes que s'establisquen reglamentàriament, sense perjudici del que resulte de l'aplicació del règim que reglamentàriament s'establisca per a les

connexions elèctriques i de les obligacions que corresponguen al promotor, d'acord amb l'article 16.1.c) del text refós de la Llei del Sòl, aprovat pel Reial Decret Legislatiu 2/2008, de 20 de juny.

f) Comunicar al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme les autoritzacions d'instal·lació que els concedisquen unes altres administracions, així com les modificacions rellevants de la seua activitat, a l'efecte de reconèixer els seus costos en la determinació de la tarifa i la fixació del seu règim de retribució.

g) Establir i executar els plans de manteniment de les instal·lacions de la seua xarxa de distribució.

h) Presentar, abans de l'1 de maig de cada any, els seus plans d'inversions anuals i plurianuals al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme i a les respectives comunitats autònomes o a les ciutats de Ceuta i Melilla. En els plans d'inversió anuals figuraran, com a mínim, les dades dels projectes, les principals característiques tècniques, el pressupost i el calendari d'execució. Així mateix, l'empresa distribuïdora haurà d'executar, en els termes que s'establisquen, el contingut dels plans d'inversió que siguen finalment aprovats per l'Administració General de l'Estat. El procediment d'aprovació d'estos plans i les quanties màximes de volum d'inversió amb dret a retribució a càrrec del sistema seran establerts reglamentàriament pel Govern, amb l'audiència prèvia de les comunitats autònomes i les ciutats de Ceuta i Melilla. Este procediment haurà de preveure la possibilitat d'aprovació parcial dels plans d'inversió en aquelles comunitats i ciutats autònomes per a les quals el pla dispose de l'informe favorable establert en el paràgraf següent.

En tot cas, per a l'aprovació dels plans presentats per les empreses distribuïdores, estos hauran d'anar acompanyats d'un informe favorable de les comunitats autònomes i les ciutats de Ceuta i Melilla respecte de les instal·lacions previstes en el seu territori l'autorització de les quals siga de la seua competència.

El caràcter d'obligació anual de la presentació de plans d'inversió per a ser aprovats per l'Administració General de l'Estat es podrà modificar reglamentàriament per a establir un període superior al d'un any per a les empreses amb menys de 100.000 clients connectats a les seues xarxes.

i) Realitzar aquelles altres funcions que es deriven d'esta llei i de la normativa que la desplegue.

2. Els distribuïdors, com a gestors de la xarxa de distribució en què operen, tindran les funcions següents en l'àmbit de les xarxes que gestionen:

a) Coordinar amb els gestors de les xarxes de distribució contigües les actuacions de maniobra i manteniment que es duguen a terme en l'àmbit de les xarxes que gestionen.

b) Realitzar el que disposa l'operador del sistema i gestor de la xarxa de transport en els plans de maniobra per a la reposició de servici, en cas de fallades generals en el subministrament d'energia elèctrica, i controlar-ne l'execució, per a la qual cosa pot afectar qualsevol element de les xarxes de distribució que gestionen.

c) Analitzar les sol·licituds d'accés a les xarxes de distribució que gestionen i atorgar, denegar o, si és el cas, condicionar l'accés a estes d'acord amb els criteris que s'establisquen reglamentàriament. A este efecte, hauran d'atendre totes les sol·licituds en condicions d'igualtat.

d) Informar les autoritats competents i els subjectes eventualment afectats sobre qualsevol manipulació o alteració de l'estat dels equips de mesura.

e) Comunicar al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme i a l'Administració pública competent la informació que es determine sobre peatges d'accés, càrrecs i preus, així com qualsevol informació relacionada amb l'activitat que exercisquen dins del sector elèctric.

f) Mesurar i llegir l'energia que circule pels seus punts frontera en la forma que es determine reglamentàriament.

g) Facilitar les dades de consum als subjectes en els termes que s'establisquen reglamentàriament.

- h) Aplicar als subjectes i recaptar d'estos els preus i càrrecs d'acord amb el que es determine reglamentàriament.
- i) Contractar els peatges d'accés a les xarxes de transport i distribució amb els consumidors, directament o a través del comercialitzador i, si és el cas, productors connectats a les seues xarxes.
- j) Aplicar, facturar i cobrar els peatges d'accés a les xarxes de transport i distribució als comercialitzadors o consumidors, segons corresponga, i, si és el cas, als productors connectats a les seues xarxes fent el desglossament en la facturació a l'usuari en la forma que es determine reglamentàriament.
- k) Posar en pràctica els programes de gestió de la demanda aprovats per l'Administració.
- l) Aplicar les mesures adequades de protecció del consumidor d'acord amb el que s'establix reglamentàriament.
- m) Mantindre actualitzada la seua base de dades de punts de subministrament i facilitar la informació d'acord amb el que es determine reglamentàriament.
- n) Reservar el caràcter confidencial de la informació de la qual tinga coneixement en l'exercici de la seua activitat quan es puguen derivar problemes d'índole comercial si es divulga, sense perjudi de l'obligació d'informació a les administracions públiques.
- o) Proporcionar al gestor de la xarxa de transport i als gestors de les xarxes de distribució contigües, informació suficient per a garantir el funcionament segur i eficient, el desenvolupament coordinat i la interoperabilitat de la xarxa interconnectada.
- p) Complir els requisits i les obligacions que s'establisquen reglamentàriament per a les actuacions que els corresponen en relació amb els canvis de subministrador, i en concret, complir els terminis i rebre la informació que es determine relativa als dits canvis de subministrador.
- q) Exigir garanties als subjectes que contracten l'accés a les seues xarxes de distribució en els termes que s'establisquen reglamentàriament.
- r) Determinar, en l'exercici de la funció de gestor de la seua xarxa de distribució, els criteris de l'explotació i del manteniment de les xarxes i garantir-ne la seguretat, la fiabilitat i l'eficàcia, d'acord amb la normativa mediambiental que els siga aplicable.
- s) Informar les autoritats públiques competents i els subjectes afectats, si n'hi ha, sobre les situacions de frau i altres situacions anòmales.
- t) Realitzar aquelles altres funcions que es deriven d'esta llei i de la normativa que la desplegue.

Reglamentàriament, amb l'audiència prèvia a les comunitats autònomes i les ciutats de Ceuta i Melilla, es regularan les condicions i els procediments per a l'establiment de connexions elèctriques i la connexió de nous usuaris a les xarxes de distribució.

3. Seran drets de les empreses distribuïdores:

- a) Ser reconegudes per part de l'Administració i percebre una retribució adequada per l'exercici de la seua activitat dins del sistema elèctric, en els termes establits en el títol III d'esta llei.
- b) Exigir que les instal·lacions i els aparells receptors dels usuaris que es connecten a les seues xarxes reunisquen les condicions tècniques i de construcció que determinen la normativa estatal i internacional que els siga aplicable, així com el bon ús d'estes i el compliment de les condicions establides perquè el subministrament es produïsca sense deteriorament o degradació de la seua qualitat per a uns altres usuaris.
- c) Exigir als subjectes obligats a això que disposen dels equips de mesura i control establits en la normativa aplicable.
- d) Accedir a la informació que necessiten per al desenvolupament de les seues funcions.

Article 41. *Accés a les xarxes de distribució.*

1. Les instal·lacions de distribució podran ser utilitzades pels subjectes autoritzats d'acord amb el que disposa l'article 8. El preu per l'ús de xarxes de distribució es determinarà d'acord amb el que disposa l'article 16.
2. El gestor de la xarxa de distribució haurà d'atorgar el permís d'accés a la xarxa de distribució d'acord amb els criteris establits en l'article 33.

Article 42. *Línies directes.*

1. Tindran la consideració de línies directes aquelles que tinguen per objecte l'enllaç directe d'una instal·lació de producció d'energia elèctrica amb un consumidor en les condicions que s'establisquen reglamentàriament. En tot cas, el titular de la instal·lació de producció i el consumidor hauran de ser la mateixa empresa o pertànyer al mateix grup empresarial, definit segons el que estableix l'article 42 del Codi de Comerç.
2. La posada en funcionament, modificació, transmissió i tancament definitiu de línies directes estaran sotmesos, amb caràcter previ, al règim d'autoritzacions establert en l'article 53 i en les disposicions que el despleguen.
3. La construcció de línies directes queda exclosa de l'aplicació de les disposicions que, en matèria d'expropiació i servituds, s'establixen en el títol IX, i se sotmetran a l'ordenament jurídic general. Així mateix, l'ús d'aquelles queda exclòs del règim retributiu que, per a les activitats de transport i distribució, estableix la present llei.
4. Les línies directes només podran ser utilitzades pels subjectes titulars de l'autorització administrativa. L'accés a estes línies no es podrà concedir a tercers.
L'obertura a tercers de l'ús de la xarxa exigirà que siga venuda, cedida o aportada a l'empresa transportista o a l'empresa distribuïdora de la zona, de manera que la dita xarxa quede integrada en la xarxa de transport o de distribució, respectivament.

TÍTOL VIII

Subministrament d'energia elèctrica

CAPÍTOL I

Subministrament als usuaris i gestió de la demanda elèctrica

Article 43. *Subministrament.*

1. El subministrament d'energia elèctrica es defineix com l'entrega d'energia a través de les xarxes de transport i distribució per mitjà d'una contraprestació econòmica en les condicions de regularitat i qualitat que siguen exigibles.
2. Els consumidors que es determine tindran dret a contractar el subministrament d'energia elèctrica als preus voluntaris per al xicotet consumidor o a la tarifa d'últim recurs establits d'acord amb l'article 17.
3. Les administracions públiques competents establiran reglamentàriament mesures de protecció al consumidor, que s'hauran d'arreglar en les condicions contractuals per als contractes de subministrament dels comercialitzadors amb aquells consumidors que, per les seues característiques de consum o condicions de subministrament, requereixen un tractament contractual específic.
Així mateix, s'establiran reglamentàriament els mecanismes de contractació i les condicions de facturació dels subministraments, incloent-hi els procediments de canvi de subministrador, que es farà en un termini màxim de 21 dies, i de resolució de reclamacions. A este efecte, es considerarà l'establiment de punts de contacte únics d'acord amb el que estableix la disposició addicional octava de la Llei 3/2013, de 4 de juny, de creació de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, per a oferir als consumidors tota la informació necessària relativa als seus drets, a la legislació en vigor i als procediments de solució de conflictes de què disposen en cas de litigi.

4. Sense perjudi de les competències que corresponguen a les comunitats autònomes i a les ciutats de Ceuta i Melilla, i de l'establiment pels prestadors de sistemes propis de tramitació de reclamacions que s'ajusten al que disposa la Recomanació 2001/310/CE, de la Comissió, de 4 d'abril de 2001, relativa als principis aplicables als òrgans extrajudicials de resolució consensual de litigis en matèria de consum, es preveurà reglamentàriament la possibilitat d'acudir al sistema arbitral de consum per a la resolució d'estes reclamacions.

5. Per al cas que no se sotmeten a les entitats de resolució alternativa de litigis en matèria de consum o que estes no siguen competents per a la resolució del conflicte, els usuaris finals que siguen persones físiques podran sotmetre la controvèrsia al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme quan estes controvèrsies es referisquen als seus drets específics com a usuaris finals, incloent-hi tots els que preveu esta llei i sense perjudi de les competències de la resta d'administracions públiques. No podran ser objecte del procediment anterior les controvèrsies que es troben regulades per una normativa diferent de la de protecció específica dels usuaris finals d'energia elèctrica.

El procediment, que s'aprovarà per mitjà d'una orde del ministre d'Indústria, Energia i Turisme, haurà de ser transparent, senzill i gratuït. La resolució que es dicte podrà ordenar la devolució d'importos facturats indegudament i, en general, disposar totes les mesures que tendisquen a restituir a l'interessat en els seus drets i interessos legítims, incloent-hi la possibilitat de reembossament i compensació pels gastos i perjudis que s'hagen pogut generar.

Els subjectes del sector elèctric estaran obligats a sotmetre's al procediment, així com a complir la resolució que el finalitze. En tot cas, el procediment que s'adopte establirà el termini màxim en què s'haurà de notificar la resolució expressa; una vegada transcorregut este termini, es podrà entendre desestimada la reclamació per silenci administratiu, sense perjudi que l'Administració tinga l'obligació de resoldre la reclamació de forma expressa, d'acord amb el que estableix l'article 43 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú. La resolució que es dicte es podrà impugnar davant de la jurisdicció contenciosa administrativa.

El que disposa este apartat serà aplicable a totes les modalitats de subministrament previstes en esta llei per a usuaris finals que siguen persones físiques.

6. La Comissió Nacional dels Mercats i de la Competència supervisarà l'efectivitat i l'aplicació de les mesures de protecció als consumidors i podrà dictar resolucions jurídicament vinculants que tendisquen a complir-les.

Article 44. *Drets i obligacions dels consumidors en relació amb el subministrament.*

1. Els consumidors tindran els drets següents, i els que es determinen reglamentàriament, en relació al subministrament:

a) A l'accés i a la connexió a les xarxes de transport i distribució d'energia elèctrica en el territori espanyol, en les condicions que estableisca reglamentàriament el Govern.

Els consumidors no podran estar connectats directament a un subjecte productor, excepte a través d'una línia directa i en els casos que s'establisquen reglamentàriament per a l'aplicació de les modalitats de subministrament amb autoconsum.

b) A fer les adquisicions d'energia elèctrica en els termes que preveu la normativa aplicable.

c) A triar el seu subministrador. Podran contractar el subministrament amb:

1r. Les corresponents empreses de comercialització. En este cas, podran contractar l'energia i l'accés a través del comercialitzador. Amb independència de la manera de representació triada, el comercialitzador serà responsable, en tot cas, del compliment de les obligacions previstes en el paràgraf d) de l'article 46.1 d'esta llei.

Quan el consumidor haja contractat el peatge d'accés a través del comercialitzador d'acord amb el que disposa el paràgraf anterior, el distribuïdor no podrà exigir en cap cas el pagament del peatge d'accés directament al consumidor.

Els consumidors als quals es referix l'article 43.2 tindran dret, a més, a contractar el preu voluntari per al xicotet consumidor o la tarifa d'últim recurs, segons corresponga, amb empreses comercialitzadores de referència al preu que es determine en una orde del ministre d'Indústria, Energia i Turisme.

2n. Altres subjectes del mercat de producció. Estos consumidors directes en mercat contractaran l'energia en el mercat de producció, i el corresponent contracte d'accés a les xarxes directament amb el distribuïdor al qual estan connectades les seues instal·lacions, o amb el distribuïdor de la zona en cas d'estar connectades a la xarxa de transport.

d) A formalitzar un contracte d'accés amb l'empresa distribuïdora o un contracte de subministrament amb l'empresa subministradora d'electricitat, segons corresponga, en el qual s'especifique:

- 1r. La identitat i l'adreça de l'empresa;
- 2n. La duració del contracte, les condicions per a renovar-lo i les causes de la rescissió i de la resolució, així com el procediment per a realitzar l'una o les altres;
- 3r. Les clàusules sota les quals es podran revisar les condicions establides en el contracte;
- 4t. El procediment de resolució de conflictes, de conformitat amb el que estableixen els articles 43.5 i 46.1.p);
- 5t. La informació actualitzada sobre preus i tarifes aplicables i, si és el cas, la disposició oficial en què es fixen estos;
- 6t. El nivell de qualitat mínim exigible en els termes que s'establisquen i les repercussions en la facturació que, si és el cas, corresponguen;
- 7m. Els terminis per a la connexió inicial;
- 8u. La informació completa i transparent sobre les ofertes comercials, incloent-hi de manera expressa la duració dels descomptes promocionals i els termes o preus sobre els quals estos s'apliquen;
- 9é. La informació relativa a altres servicis prestats, incloent-hi, si és el cas, els servicis de valor afegit i de manteniment que es proposen, amb menció explícita del cost dels dits servicis addicionals i de si són obligatoris o no.

Les condicions generals seran equitatives i transparents, i s'hauran d'adequar al que estableix la normativa vigent en matèria de contractes amb els consumidors. S'explicaran en un llenguatge clar i comprensible i no inclouran obstacles no contractuals a l'exercici dels drets dels clients. Es protegiran els clients contra els mètodes de venda abusius o equívocs.

Les condicions es donaran a conèixer amb antelació. En tot cas, s'hauran de comunicar abans de la subscripció o la confirmació del contracte. Quan els contractes se subscriguen a través d'intermediaris, la informació mencionada abans es comunicarà també abans de la subscripció del contracte.

e) A ser degudament avisats, de forma transparent i comprensible, de qualsevol intenció de modificar les condicions del contracte, i informats del seu dret a rescindir el contracte sense cap cost quan reben l'avís. Així mateix, a ser notificats de forma directa pel seu subministrador sobre qualsevol revisió dels preus derivada de les condicions previstes en el contracte en el moment en què esta es produïsca, i no més tard d'un període de facturació després que haja entrat en vigor la dita revisió, de forma transparent i comprensible.

f) A poder triar lliurement la forma de pagament, de manera que no es produïsca cap discriminació indeguda entre consumidors. Els sistemes de pagament anticipat reflectiran adequadament les condicions de subministrament i el consum probable.

g) A ser atesos en condicions no discriminatòries en les sol·licituds de nous subministraments elèctrics i en l'ampliació dels existents.

h) A rebre el servicis amb els nivells de seguretat, regularitat i qualitat que es determinen reglamentàriament.

i) A ser subministrats a uns preus fàcilment i clarament comparables, transparents i no discriminatoris.

j) A rebre informació transparent sobre els preus i les condicions generals aplicables a l'accés i al subministrament d'energia elèctrica.

A este efecte, rebran les facturacions amb el desglossament que es determine reglamentàriament.

k) A realitzar el canvi de subministrador sense cap cost i en els terminis establits legalment i reglamentàriament.

l) A disposar de procediments per a tramitar les seues reclamacions d'acord amb el que estableixen esta llei i la resta de normativa aplicable sobre atenció al consumidor.

m) A tindre a la seua disposició les seues dades de consum, i a poder donar accés, mitjançant un acord explícit i gratuït, a les dades de mesures als subjectes que corresponga, i en concret a les comercialitzadores que es mantinguen en el compliment dels requisits i obligacions, d'acord amb els termes i les condicions que es determinen reglamentàriament, sense que es puguen facturar al consumidor costos per este servici.

n) A estar informats del consum real d'electricitat i dels costos corresponents d'acord amb el que s'establisca reglamentàriament, sense cost addicional. A este efecte, es tindran en compte les característiques dels equips de mesura per a garantir una adequada facturació i els costos d'implementar esta mesura.

ñ) A rebre la liquidació del compte després de qualsevol canvi de subministrador d'electricitat, en el termini de 42 dies com a màxim a partir de la data en què es produísca el canvi de subministrador.

o) A disposar d'un servici d'assistència telefònica gratuït facilitat pel distribuïdor al qual estiguen connectades les seues instal·lacions, en funcionament les vint-i-quatre hores del dia, al qual es puguen dirigir davant de possibles incidències de seguretat en les instal·lacions. El mencionat número haurà de figurar clarament identificat en les factures, i en tot cas serà facilitat pel comercialitzador o, si és el cas, pel distribuïdor al consumidor.

2. Reglamentàriament, s'establiran els límits a l'aplicació dels drets establits en l'apartat anterior, entre altres, en el cas de consumidors que estiguen en situació d'impagament.

3. Els consumidors tindran les obligacions següents, a més de les que es determinen reglamentàriament, en relació al subministrament:

a) Garantir que les instal·lacions i els aparells complixen els requisits tècnics i de seguretat que estableix la normativa vigent, i garantir l'accés a estos en els termes que es determinen.

b) Contractar i efectuar el pagament dels subministraments, d'acord amb les condicions que estableix la normativa.

c) Permetre al personal autoritzat per l'empresa distribuïdora l'entrada en el local o la vivenda a què afecta el servici contractat en hores hàbils o de relació normal amb l'exterior, per a dur a terme les actuacions pròpies de distribuïdor.

Article 45. *Consumidors vulnerables.*

1. Seran considerats com a consumidors vulnerables els consumidors d'electricitat que complisquen les característiques socials, de consum i poder adquisitiu que es determinen. En tot cas, se circumscriurà a persones físiques en la seua vivenda habitual.

La definició dels consumidors vulnerables i els requisits que han de complir, així com les mesures que calga adoptar per a este col·lectiu, seran determinats reglamentàriament pel Govern.

2. L'abonament social serà aplicable als consumidors vulnerables que complisquen les característiques socials, de consum i poder adquisitiu que determine un reial decret del Consell de Ministres. A este efecte, s'establirà un llindar referenciat a un indicador de renda per càpita familiar. En tot cas, se circumscriurà a persones físiques en la seua vivenda habitual.

3. L'abonament social cobrirà la diferència entre el valor del preu voluntari per al xicotet consumidor i un valor bàsic, que es denominarà tarifa d'últim recurs i serà aplicat pel corresponent comercialitzador de referència en les factures dels consumidors que puguen quedar acollits a aquell.

El ministre d'Indústria, Energia i Turisme, amb l'acord previ de la Comissió Delegada del Govern per a Assumptes Econòmics, fixarà la tarifa d'últim recurs.

4. L'abonament social serà considerat obligació de servici públic, tal com disposa la Directiva 2009/72/CE, del Parlament Europeu i del Consell, de 13 de juliol de 2009, sobre normes comunes per al mercat interior de l'electricitat i per la qual es deroga la Directiva 2003/54/CE, i serà assumit per les matrius dels grups de societats o, si és el cas, per les societats que duguen a terme simultàniament les activitats de producció, distribució i comercialització d'energia elèctrica.

El percentatge de repartiment de les quantitats que calga finançar es calcularà, per a cada grup empresarial, com la relació entre un terme que serà la suma de les mitjanes anuals del nombre de subministraments connectats a les xarxes de distribució de les empreses distribuïdores i del nombre de clients de les empreses comercialitzadores en què participe el grup, i un altre terme que correspondrà a la suma de tots els valors mitjans anuals de subministraments i clients de tots els grups empresarials que han de ser considerats als efectes d'este repartiment.

Este percentatge de repartiment serà calculat anualment per la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència d'acord amb el procediment i les condicions que s'establisquen reglamentàriament. A este efecte, la Comissió publicarà en la seua pàgina web, en el mes de novembre de cada any, la informació referida a l'any mòbil anterior i relativa a les mitjanes anuals del nombre de subministraments connectats a les xarxes de distribució de les empreses distribuïdores i del nombre de clients de les empreses comercialitzadores, així com la relació de grups de societats o, si és el cas, de societats que complisquen el requisit previst en el primer paràgraf del present apartat.

La dita comissió remetrà, abans de l'1 de desembre de cada any, una proposta de fixació dels percentatges de finançament que correspondran a cada una de les societats matrius. Correspondrà al ministre d'Indústria, Energia i Turisme aprovar-la per mitjà d'una orde que serà publicada en el «Boletín Oficial del Estado».

En tot cas, les aportacions que ha de fer cada una de les esmentades societats es depositaran en un compte específic en règim de depòsit creat a este efecte per l'organisme liquidador, que serà responsable de gestionar-lo.

Article 46. Obligacions i drets de les empreses comercialitzadores en relació al subministrament.

1. Seran obligacions de les empreses comercialitzadores en relació al subministrament, a més de les que es determinen reglamentàriament, les següents:

a) Comunicar l'inici i el cessament de la seua activitat com a comercialitzadores d'energia elèctrica i el cessament d'esta, amb la declaració responsable sobre el compliment dels requisits que s'establisquen reglamentàriament per a l'exercici de l'activitat, davant del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme.

Quan l'activitat s'haja de fer exclusivament en l'àmbit territorial d'una sola comunitat autònoma, s'haurà de comunicar a l'òrgan competent en matèria d'energia de la comunitat autònoma corresponent, el qual, en el termini màxim d'un mes, traslladarà la comunicació al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, acompanyada de la declaració responsable i la documentació presentada per l'interessat.

b) Mantindre's en el compliment dels requisits de capacitat legal, tècnica i econòmica que es determinen en relació al subministrament d'energia elèctrica.

c) Adquirir l'energia necessària per a l'exercici de les seues activitats i fer el pagament de les adquisicions.

d) Contractar i abonar el peatge d'accés a les xarxes de transport i distribució corresponent a l'empresa distribuïdora a partir de les dades de facturació, amb

independència del cobrament del consumidor final, així com abonar els preus i càrrecs d'acord amb el que s'establisca reglamentàriament, amb independència del cobrament del consumidor final.

- e) Prestar les garanties que s'establisquen reglamentàriament.
- f) Atendre les obligacions de pagament davant del sistema elèctric en els terminis que s'establisquen, així com aplicar als consumidors i recaptar d'estos els preus i càrrecs d'acord amb el que es determine reglamentàriament.
- g) Formalitzar els contractes de subministrament amb els consumidors d'acord amb la normativa en vigor que siga aplicable i facturar als seus consumidors d'acord amb les condicions dels contractes que haja formalitzat en els termes que s'establisquen en les disposicions reglamentàries de desplegament d'esta llei, i amb el desglossament que es determine.
- h) Posar en pràctica els programes de gestió de la demanda aprovats per l'Administració.
- i) Procurar un ús racional de l'energia.
- j) Prendre les mesures adequades de protecció del consumidor d'acord amb el que s'establix reglamentàriament.
- k) Preservar el caràcter confidencial de la informació de què tinga coneixement en l'exercici de la seua activitat, quan de la divulgació d'esta es puguen derivar problemes d'índole comercial, sense perjudi de l'obligació d'informació a les administracions públiques.
- l) Tindre a disposició del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, de les comunitats autònomes o de les ciutats de Ceuta i Melilla en l'àmbit de la seua competència, de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència i de la Comissió Europea, a l'efecte del compliment de les seues cometes respectives, durant almenys cinc anys, les dades sobre totes les transaccions dels contractes de subministrament d'electricitat i els derivats relacionats amb l'electricitat subscrits amb els clients majoristes i els gestors de xarxes de transport, d'acord amb el que es determine reglamentàriament.

El que disposa el present paràgraf no crearà obligacions addicionals respecte al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència i la Comissió Europea, per a les entitats que entren en l'àmbit de la Llei 24/1988, de 28 de juliol, del Mercat de Valors.

En el cas que els organismes mencionats en el primer paràgraf d'este subapartat necessiten accedir a dades conservades per entitats que entren en l'àmbit d'aplicació de la Llei 24/1988, de 28 de juliol, del Mercat de Valors, la Comissió Nacional del Mercat de Valors els facilitarà les dades necessàries.

m) Informar els seus clients sobre l'origen de l'energia subministrada i dels impactes ambientals de les diferents fonts d'energia i de la proporció utilitzada entre estes.

n) Informar els seus clients sobre els seus drets respecte de les vies de solució de conflictes de les quals disposen en cas de litigi. A este efecte, les empreses comercialitzadores hauran d'oferir als seus consumidors la possibilitat de solucionar els seus conflictes a través d'una entitat de resolució alternativa de litigis en matèria de consum que complisca els requisits establits per la Directiva 2013/11/UE, del Parlament Europeu i del Consell, de 21 de maig de 2013, i per les disposicions nacionals de transposició. Les mencionades entitats hauran de ser acreditades així per l'autoritat competent.

o) Per al subministrament a consumidors finals, hauran de disposar d'un servici d'atenció a les seues queixes, reclamacions i incidències en relació amb el servici contractat o ofert, així com sol·licituds d'informació sobre els aspectes relatius a la contractació, al subministrament o a les comunicacions, per a la qual cosa posaran a la seua disposició una adreça postal, un servici d'atenció telefònica i un número de telèfon, els dos gratuïts, i un número de fax o una adreça de correu electrònic als quals estos es puguen adreçar directament. Este sistema de comunicació electrònica haurà d'emetre de forma automatitzada un justificant de recepció amb indicació de la data, l'hora i el número de sol·licitud, de manera que quede constància de l'hora i la data en què la sol·licitud hi ha

tingut entrada. Els prestadors comunicaran la seua adreça legal si esta no coincidix amb la seua adreça habitual per a la correspondència.

El servici d'atenció als consumidors que establisquen les empreses comercialitzadores s'haurà d'adequar, en tot cas, als paràmetres mínims de qualitat establits en la legislació de defensa dels consumidors i usuaris.

L'empresa comercialitzadora no podrà desviar telefonades fetes al número de telèfon gratuït mencionat a números que impliquen un cost per als consumidors, ja siga per via telefònica, per mitjà de missatges de text o altres d'anàlegs per a l'atenció de queixes, reclamacions i incidències en relació al servici contractat o oferit, així com per a les sol·licituds d'informació sobre els aspectes relatius a la contractació, al subministrament o a les comunicacions. El servici d'atenció al consumidor en cap cas proporcionarà ingressos addicionals a l'empresa a costa del consumidor.

Les empreses comercialitzadores, junt amb els números de tarifació compartida que publiciten les empreses perquè els consumidors i usuaris sol·liciten informació amb caràcter general sobre els servicis oferits o publicitats, hauran de donar publicitat dels números geogràfics de telefonia per a proporcionar la mateixa informació, en tots els suports d'informació comercial que manegen. Estos números hauran de figurar en el mateix emplaçament que els números de tarifació compartida i en la mateixa grandària i tipus de lletra.

p) Complir els terminis que s'establisquen reglamentàriament per a les actuacions que els corresponen en relació amb els canvis de subministrador.

2. Les empreses comercialitzadores, a més del que es determine reglamentàriament, tindran dret a:

a) Accedir a les xarxes de transport i distribució en la forma que determine reglamentàriament el Govern.

b) Actuar com a subjectes de mercat en el mercat de producció d'electricitat.

c) Contractar l'adquisició i venda d'energia elèctrica en els termes que preveuen la llei i les disposicions que la despleguen.

d) Facturar i cobrar el subministrament realitzat.

e) Exigir que els equips de mesura dels usuaris reunisquen les condicions tècniques i de seguretat que es determinen reglamentàriament, així com el bon ús d'estos.

f) Sol·licitar, en nom dels seus consumidors, la verificació dels equips de mesura de subministraments i, si és el cas, reclamar les quanties que corresponguen.

3. Els consumidors directes en mercat tindran les obligacions i els drets regulats en els apartats 1 i 2 anteriors per als comercialitzadors, que els siguen aplicables.

4. La Comissió Nacional dels Mercats i la Competència publicarà en la seua pàgina web un llistat que contindrà els comercialitzadors que, d'acord amb el present article, hagen comunicat al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme i, si és el cas, a l'administració competent, l'inici de la seua activitat i que no hagen comunicat el cessament d'esta.

Article 47. *Incompliments de les empreses comercialitzadores.*

1. L'administració pública competent, així com la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, podran demanar a les empreses comercialitzadores l'acreditació del compliment de les obligacions establides en l'article 46.

2. En el cas que un comercialitzador incomplisca algun dels requisits exigits per a l'exercici de la seua activitat, el Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme podrà declarar, després de la tramitació d'un procediment en què es garantisca l'audiència de l'interessat, l'extinció de l'habilitació per a actuar com a comercialitzador, en els termes que es despleguen reglamentàriament.

En estos casos, el ministre d'Indústria, Energia i Turisme podrà determinar, després del tràmit d'audiència i de forma motivada, objectiva i transparent, el traspàs dels clients del mencionat comercialitzador a un comercialitzador de referència, i les condicions de subministrament dels dits clients.

3. En el marc d'este procediment, i en atenció a les circumstàncies que en cada cas concórreguen, es podran adoptar les mesures provisionals que siguen necessàries per a assegurar l'eficàcia de la resolució que es puga dictar, particularment quan la persistència durant la tramitació del procediment en l'exercici de l'activitat de comercialització, o en determinats aspectes d'esta, puga posar en risc el compliment de les obligacions econòmiques en què se sustenta el sistema elèctric o causar perjuís als consumidors. Entre estes mesures es podran incloure les necessàries per a evitar el traspàs dels clients subministrats a un comercialitzador del grup empresarial a què pertany l'empresa que és objecte d'inhabilitació o a empreses vinculades a esta.

4. L'incompliment per un comercialitzador de qualsevol de les obligacions que li són exigibles en l'exercici de la seua activitat serà sancionat d'acord amb el que estableix el títol X d'esta llei. La comissió d'una infracció molt greu podrà comportar l'extinció de l'habilitació per a actuar com a comercialitzador.

Article 48. *Servicis de recàrrega energètica.*

1. El servici de recàrrega energètica tindrà com a funció principal l'entrega d'energia a través de servicis de càrrega de vehicles i de bateries d'emmagatzematge en unes condicions que permeten la càrrega de forma eficient i a mínim cost per a l'usuari i per al sistema elèctric.

2. Els servicis de recàrrega energètica seran prestats per les empreses corresponents, que hauran de presentar davant del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, amb caràcter previ a l'inici de la seua activitat, una comunicació d'inici d'activitat acompanyada d'una declaració responsable sobre el compliment dels requisits que es determinen reglamentàriament.

Quan l'activitat s'haja de dur a terme exclusivament en l'àmbit territorial d'una sola comunitat autònoma, la interessada haurà de dirigir la comunicació d'inici d'activitat a l'òrgan competent en matèria d'energia de la comunitat autònoma corresponent, el qual, en el termini màxim d'un mes, la traslladarà al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, acompanyada de la declaració responsable i la documentació presentada per l'interessat.

3. Els gestors de càrregues del sistema, seguint la definició de l'article 6.h), tindran les obligacions i els drets regulats en l'article 44 de la present llei. A més dels que es determinen reglamentàriament, seran drets dels gestors de càrregues, en relació amb la revenda d'energia elèctrica, els arrellegats en l'article 46.2, paràgrafs a), b), c) i d).

A més de les que es determinen reglamentàriament, seran obligacions dels gestors de càrregues, en relació amb la revenda d'energia elèctrica, les arrellegades en l'article 46.1, paràgrafs c), d), e), f), h), i), j), k) i m).

Article 49. *Gestió de la demanda.*

1. Les empreses elèctriques, els consumidors i l'operador del sistema, en coordinació amb uns altres agents, podran realitzar i aplicar mesures que fomenten una millora de la gestió de la demanda elèctrica i que contribuïsquen a l'optimització de la corba de càrrega i/o a l'eficiència i l'estalvi energètics.

Els consumidors, bé directament o a través de comercialitzadors, podran participar, si és el cas, en els servicis inclosos en el mercat de producció, d'acord amb el que es determine reglamentàriament.

2. Sense perjuí de l'anterior, l'Administració podrà adoptar mesures que incentiven la millora del servici als usuaris i l'eficiència i l'estalvi energètics, directament o a través d'agents econòmics, l'objecte dels quals siga l'estalvi i la introducció de la major eficiència en l'ús final de l'electricitat.

Entre estes mesures s'inclourà el servici d'interrompibilitat gestionat per l'operador del sistema.

El compliment dels objectius previstos en les mesures esmentades podrà donar lloc al reconeixement dels costos en què s'incórrega per a posar-les en pràctica, que podran tindre la consideració de costos del sistema. A l'efecte del mencionat reconeixement, les

mesures hauran de ser aprovades pel Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, amb un informe previ de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència i de les comunitats autònomes en el seu àmbit territorial.

Entre estes mesures s'inclourà el servici d'interrompibilitat gestionat per l'operador del sistema.

Article 50. *Plans d'estalvi i d'eficiència energètica.*

1. L'Administració General de l'Estat i les comunitats autònomes i les ciutats de Ceuta i Melilla, en l'àmbit de les seues competències territorials respectives, podran, per mitjà de plans d'estalvi i d'eficiència energètica, establir les normes i els principis bàsics per a potenciar les accions encaminades a la consecució dels fins següents:

a) Optimitzar els rendiments dels processos de transformació de l'energia, inherents a sistemes productius o de consum.

b) Analitzar i controlar el desenrotllament de projectes de creació de plantes industrials de gran consum d'energia, segons criteris de rendibilitat energètica a escala nacional.

c) Millorar el rendiment o substituir el tipus de combustible en empreses o sectors d'alt consum energètic, d'acord amb els interessos a escala nacional.

d) Millorar l'eficiència energètica de les mitjanes i grans empreses de tots els sectors.

e) Renovar els sistemes energètics del parc d'edificis residencials i comercials per a incrementar l'estalvi d'energia elèctrica i millorar l'eficiència energètica en les instal·lacions tèrmiques, de climatització, ventilació, il·luminació, ascensors i altres que utilitzen energia elèctrica.

2. Quan estos plans d'estalvi i eficiència energètics establisquen accions incentivades amb fons públics, les dites administracions públiques podran exigir a les persones físiques o jurídiques participants la presentació d'una auditoria energètica dels resultats obtinguts.

CAPÍTOL II

Qualitat del subministrament elèctric

Article 51. *Qualitat del subministrament elèctric.*

1. La qualitat del subministrament elèctric és el conjunt de característiques tècniques i d'atenció i relació amb els consumidors i, si és el cas, amb els productors, exigibles al subministrament d'electricitat de les empreses que realitzen activitats destinades al subministrament elèctric.

Quant a les característiques tècniques, la qualitat del subministrament elèctric es referix a la continuïtat, al nombre i a la duració de les interrupcions, així com a la qualitat del producte.

Quant a les característiques de l'atenció i relació amb els consumidors i, si és el cas, productors, es referix a la relativa al conjunt d'actuacions d'informació, assessorament, estudis d'accés, connexió, mesura, contractació, facturació, comunicació i reclamació.

Mitjançant un reial decret del Consell de Ministres s'establiran indicadors individuals i col·lectius, i valors objectiu per a estos indicadors.

2. El subministrament d'energia elèctrica haurà de ser realitzat per les empreses amb les característiques i continuïtat que el Govern determine reglamentàriament per al territori espanyol, tenint en compte la diferenciació per zones a què es referix l'apartat següent.

Les empreses d'energia elèctrica comptaran amb la capacitat tècnica necessària per a garantir la qualitat del servei exigida reglamentàriament per l'Administració General de l'Estat.

Les empreses elèctriques i, en particular, les distribuïdores promouran la incorporació de tecnologies avançades en el mesurament i el control de la qualitat del subministrament elèctric.

3. L'Administració General de l'Estat establirà les línies d'actuació en matèria de qualitat del servei tendents a la consecució dels objectius de qualitat, tant en consum final com en les zones que, per les seues característiques demogràfiques i tipologia del consum, es puguen considerar idònies per a la fixació d'objectius diferenciats.

L'Administració General de l'Estat determinarà els índexs objectius de qualitat del servei i uns valors entre els quals estos índexs puguen oscil·lar, que hauran de complir tant els usuaris individuals com cada zona geogràfica atesa per un únic distribuïdor. Estos índexs hauran de prendre en consideració la continuïtat del subministrament, relatiu al nombre i a la duració de les interrupcions, i la qualitat del producte relativa a les característiques de la tensió. Les empreses elèctriques estaran obligades a facilitar a l'Administració la informació, convenientment auditada, necessària per a la determinació objectiva de la qualitat del servei. Les dades dels índexs esmentades abans seran fetes públiques amb una periodicitat anual. La metodologia retributiva de l'activitat de distribució elaborada per l'Administració General de l'Estat incorporarà incentius i penalitzacions en funció de la qualitat de servei obtinguda.

4. Si la baixa qualitat de la distribució d'una zona és contínua, o pot produir conseqüències greus per als usuaris, o concorren circumstàncies especials que poden posar en perill la seguretat en el servei elèctric, l'Administració General de l'Estat requerirà que els plans d'inversions aportats per eixes empreses presenten actuacions que impulsen la millora de la qualitat de servei en la dita zona.

5. Reglamentàriament, el Govern establirà el procediment per a determinar les reduccions que s'hagen d'aplicar en la facturació que hagen d'abonar els usuaris si es constata que la qualitat del servei individual prestat per l'empresa és inferior a l'exigible reglamentàriament.

Article 52. *Suspensió del subministrament.*

1. El subministrament d'energia elèctrica als consumidors es podrà suspendre quan conste eixa possibilitat en el contracte de subministrament o d'accés, que mai podrà invocar problemes de tipus tècnic o econòmic que el dificulten, en les condicions que s'establisquen reglamentàriament.

2. També es podrà suspendre temporalment quan això siga imprescindible per al manteniment, la reparació d'instal·lacions o la millora del servei, o per raons de seguretat del subministrament. En tots estos supòsits, la suspensió requerirà una autorització administrativa prèvia i la comunicació als usuaris de la manera que es determine reglamentàriament.

Quedaran exceptuades d'esta autorització aquelles actuacions de l'operador del sistema tendents a garantir la seguretat del subministrament. En tot cas, estes actuacions hauran de ser justificades amb posterioritat, en la forma que es determine reglamentàriament.

3. En les condicions que es determinen reglamentàriament, podrà ser suspés el subministrament d'energia elèctrica als consumidors acollits a preus voluntaris per al xicotet consumidor o a tarifes d'últim recurs quan hagen transcorregut almenys dos mesos des que se'ls haja requerit fefaentment el pagament d'aquell, sense que este s'haja fet efectiu. A este efecte, el requeriment es farà per qualsevol mitjà que permeta tindre constància de la recepció per l'interessat o pel seu representant, així com de la data, la identitat i el seu contingut.

En el cas de les administracions públiques acollides a preus voluntaris per al xicotet consumidor o a tarifes d'últim recurs, si transcorreguts quatre mesos des del primer requeriment el pagament no s'ha fet efectiu, es podrà interrompre el subministrament.

4. Es podran considerar subministraments essencials aquells que complisquen algun dels criteris següents:

a) Enllumenat públic a càrrec de les administracions públiques. No s'hi inclouen els enllumenats ornamentals de places, monuments, fonts o de qualsevol altre edifici o lloc d'interés.

b) Subministrament d'aigües per al consum humà a través de xarxa.

c) Quarters i institucions vinculades directament a la defensa nacional, a les forces i cossos de seguretat, als bombers, a Protecció Civil i a la policia municipal, excepte les construccions dedicades a vivendes, economat i zones de recreació del seu personal.

d) Centres penitenciaris, però no així els seus annexos dedicats a la població no reclusa, així com seus de jutjats i tribunals.

e) Transports de servici públic i els seus equipaments, i les instal·lacions dedicades directament a la seguretat del trànsit terrestre, marítim o aeri.

f) Centres sanitaris en els quals hi haja quiròfans, sales de capellans i aparells d'alimentació elèctrica acoblables als pacients.

g) Hospitals.

h) Servícis funeraris.

i) Aquells subministraments d'àmbit domèstic dels quals hi haja constància documental formalitzada pel personal mèdic que el subministrament d'energia elèctrica és imprescindible per a l'alimentació d'un equip mèdic indispensable per a mantindre amb vida una persona. En tot cas, estos subministraments se circumscriuran a persones físiques en la seua vivenda habitual.

En cap cas es podrà suspendre el subministrament d'energia elèctrica a aquelles instal·lacions els servicis de les quals hagen sigut declarats com a essencials segons esta llei.

Les empreses distribuïdores o comercialitzadores podran aplicar recàrrecs o afectar els pagaments que perceben d'aquells dels seus clients que tinguen subministraments vinculats a servicis declarats com a essencials en situació de morositat, a l'abonament de les factures corresponents als mencionats servicis, amb independència de l'assignació que el client, públic o privat, haja atribuït a estos pagaments.

5. Una vegada fet el pagament del deute del consumidor a qui s'havia suspés el subministrament, li serà reposat este en el termini de vint-i-quatre hores.

6. Les empreses distribuïdores podran desconnectar determinades instal·lacions de forma immediata en el cas de connexions directes, en situacions que comporten risc per a les persones o coses i en els casos que es determinen reglamentàriament.

TÍTOL IX

Autoritzacions, expropiació i servituds

Article 53. *Autorització d'instal·lacions de transport, distribució, producció i línies directes.*

1. Per a la posada en funcionament de noves instal·lacions de transport, distribució, producció i línies directes previstes en la present llei, o per a la modificació de les existents, caldran les autoritzacions administratives següents:

a) Autorització administrativa prèvia, que es tramitarà amb l'avantprojecte de la instal·lació com a document tècnic i, si és el cas, conjuntament amb l'avaluació d'impacte ambiental, segons el que disposa el text refós de la Llei d'Avaluació d'Impacte Ambiental de Projectes, aprovat pel Reial Decret Legislatiu 1/2008, i atorgarà a l'empresa autoritzada el dret a realitzar una instal·lació concreta en determinades condicions.

L'autorització administrativa d'instal·lacions de generació no podrà ser atorgada si el seu titular no ha obtingut prèviament els permisos d'accés i connexió a les xarxes de transport o de distribució corresponents.

b) Autorització administrativa de construcció, que permet al titular construir la instal·lació complint els requisits tècnics exigibles.

Per a sol·licitar-la, el titular presentarà un projecte d'execució junt amb una declaració responsable que acredite el compliment de la normativa que se li aplique.

Per a la resolució, s'hauran d'analitzar els condicionants exclusivament tècnics d'aquelles administracions públiques, organismes o empreses que presten servicis públics o d'interés econòmic general, únicament quant a béns i drets de la seua propietat que es troben afectats per la instal·lació.

La tramitació i la resolució d'autoritzacions definides en els paràgrafs a) i b) de l'apartat 1 del present article es podran efectuar de manera consecutiva, coetània o conjunta.

c) Autorització d'explotació, que permet, una vegada executat el projecte, posar en tensió les instal·lacions i explotar-les.

Les connexions podran requerir les autoritzacions administratives previstes en este apartat en els termes que establisquen reglamentàriament les administracions públiques en l'àmbit de les seues competències respectives.

2. L'administració pública competent podrà establir que determinats tipus de modificacions no substancials de les instal·lacions de transport, distribució, producció i línies directes no queden sotmeses a les autoritzacions administratives prèvies previstes en els apartats 1.a) i b).

S'establiran reglamentàriament, a este efecte, quins criteris s'utilitzaran per a considerar una determinada modificació com a no substancial, els quals s'hauran de fonamentar en les característiques tècniques de la modificació projectada.

En tot cas, les modificacions considerades com a no substancials hauran d'obtenir l'autorització d'explotació a què es referix l'apartat 1.c), després de l'acreditació del compliment de les condicions de seguretat de les instal·lacions i de l'equip associat.

3. Reglamentàriament, es podrà eximir determinades instal·lacions de producció de xicoteta potència del règim d'autoritzacions previst en els apartats 1.a) i 1.b) del present article.

4. Per a l'autorització d'instal·lacions de transport, distribució, producció i línies directes d'energia elèctrica, el seu promotor haurà d'acreditar suficientment els punts següents:

- a) Les condicions tècniques i de seguretat de les instal·lacions i de l'equip associat.
- b) L'adequat compliment de les condicions de protecció del medi ambient.
- c) Les característiques de l'emplaçament de la instal·lació.
- d) La seua capacitat legal, tècnica i economicofinancera per a la realització del projecte.

5. La transmissió i el tancament definitiu de les instal·lacions de transport, distribució, producció i línies directes, així com el tancament temporal de les instal·lacions de producció, requeriran una autorització administrativa prèvia en els termes establits en esta llei i en les disposicions que la despleguen. El titular de la instal·lació tindrà l'obligació de desmantellar la instal·lació després del tancament definitiu, llevat que l'autorització administrativa de tancament definitiu permeta el contrari.

En tot cas, el tancament definitiu d'instal·lacions de generació requerirà l'informe de l'operador del sistema, en el qual es consignaran les possibles afeccions del tancament a la seguretat de subministrament i que s'haurà de pronunciar motivadament sobre si este és possible sense posar en risc la seguretat de subministrament.

L'administració que autoritza, haurà de dictar i notificar la resolució sobre les sol·licituds d'autorització en el termini de sis mesos. Si, transcorregut este termini, l'administració no s'ha pronunciat i simultàniament s'han complit almenys tres mesos des

de l'emissió, per part de l'operador del sistema, d'un informe favorable al tancament de la instal·lació, el sol·licitant podrà tancar-la. Tot això es farà sense perjudici de les obligacions de desmantellament que posteriorment pugui imposar l'administració competent per a l'autorització.

6. Els procediments administratius d'autorització tindran caràcter reglat i respectaran els principis d'objectivitat, proporcionalitat, transparència, igualtat i no-discriminació, sense que, en cap cas, es pugui supeditar l'atorgament de l'autorització al pagament de costos o al compliment de requisits no vinculats a l'exercici de cada activitat.

Les autoritzacions administratives a què es referix este article seran atorgades per l'administració competent, sense perjudici de les concessions i autoritzacions que siguin necessàries d'acord amb altres disposicions que hi siguen aplicables, i en especial les relatives a l'ordenació del territori i al medi ambient.

7. L'administració pública competent únicament podrà denegar l'autorització quan no es complisquen els requisits previstos en la normativa aplicable o quan tinga una incidència negativa en el funcionament del sistema.

8. No obstant el que preveu el paràgraf tercer de l'apartat 5 del present article, en les instal·lacions l'autorització de les quals siga competent l'Administració General de l'Estat, el termini màxim per a dictar i notificar la resolució sobre les sol·licituds d'autorització serà d'un any.

El venciment del termini màxim sense haver-se notificat una resolució expressa legitimarà l'interessat per a entendre-la desestimada per silenci administratiu, d'acord amb l'article 43.1 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre.

9. Les instal·lacions de producció, transport, distribució d'energia elèctrica i línies directes, les destinades a la recepció pels usuaris, els equips de consum, així com els elements tècnics i materials per a les instal·lacions elèctriques, s'hauran d'ajustar a les corresponents normes tècniques de seguretat i qualitat industrials, de conformitat amb el que preveuen la Llei 21/1992, de 16 de juliol, d'Indústria, i la resta de normativa que hi siga aplicable.

10. L'incompliment de les condicions i requisits establits en les autoritzacions o la variació substancial dels pressupostos que van determinar-ne l'atorgament podran donar lloc a revocar-la, amb l'audiència prèvia de l'interessat.

Article 54. *Utilitat pública.*

1. Es declaren d'utilitat pública les instal·lacions elèctriques de generació, transport i distribució d'energia elèctrica, als efectes d'expropiació forçosa dels béns i drets necessaris per a establir-les i de la imposició i l'exercici de la servitud de pas.

2. La declaració d'utilitat pública s'estén als efectes de l'expropiació forçosa d'instal·lacions elèctriques i dels seus emplaçaments quan, per raons d'eficiència energètica, tecnològiques o mediambientals, siga oportú substituir-les per noves instal·lacions o fer-hi modificacions substancials.

Article 55. *Sol·licitud de la declaració d'utilitat pública.*

1. Per al reconeixement en concret de la utilitat pública de les instal·lacions al·ludides en l'article anterior, serà necessari que l'empresa interessada ho sol·licite, incloent-hi el projecte d'execució de la instal·lació i una relació concreta i individualitzada dels béns o drets que el sol·licitant considere d'expropiació necessària.

2. La petició se sotmetrà a informació pública i es demanarà un informe als organismes afectats.

3. Concloua la tramitació, el reconeixement de la utilitat pública serà acordat pel Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme si l'autorització de la instal·lació correspon a l'Estat, sense perjudici de la competència del Consell de Ministres en cas d'oposició d'organismes o altres entitats de dret públic, o per l'organisme competent de les comunitats autònomes o de les ciutats de Ceuta i Melilla en els altres casos.

Article 56. *Efectes de la declaració d'utilitat pública.*

1. La declaració d'utilitat pública portarà implícita, en tot cas, la necessitat d'ocupació dels béns o d'adquisició dels drets afectats i implicarà l'ocupació urgent als efectes de l'article 52 de la Llei de 16 de desembre de 1954, d'Expropiació Forçosa.

2. Igualment, suposarà el dret a atorgar-li l'oportuna autorització, en els termes que es determinen en la declaració d'utilitat pública per a l'establiment, el pas o l'ocupació de la instal·lació elèctrica sobre terrenys de domini, ús o servici públic o patrimonials de l'Estat o de les comunitats autònomes, o d'ús públic, propis o comunals de la província o municipi, obres i servicis d'estos i zones de servitud pública.

Article 57. *Servitud de pas.*

1. La servitud de pas d'energia elèctrica tindrà la consideració de servitud legal, gravarà els béns d'altri en la forma i amb l'abast que es determinen en la present llei i es regirà pel que disposen esta, les disposicions que la despleguen i la legislació mencionada en l'article anterior, així com la legislació especial aplicable.

2. La servitud de pas aeri comprén, a més del vol sobre el predi servent, l'establiment de pals, torres o suports fixos per a la sustentació de cables conductors d'energia, tot això incrementat en les distàncies de seguretat que s'establisquen reglamentàriament.

3. La servitud de pas subterrani comprén l'ocupació del subsòl pels cables conductors, a la profunditat i amb les altres característiques que indique la legislació urbanística aplicable, tot això incrementat en les distàncies de seguretat que s'establisquen reglamentàriament.

4. L'una i l'altra forma de servitud comprendran igualment el dret de pas o accés i l'ocupació temporal de terrenys o altres béns necessaris per a construcció, vigilància, conservació, reparació de les corresponents instal·lacions, així com la tala d'arbratge, si és necessari.

Article 58. *Limitacions a la constitució de servitud de pas.*

No podrà imposar-se cap servitud de pas per a les línies d'alta tensió:

a) Sobre edificis, els seus patis i corrals; centres escolars; camps esportius i jardins i horts, també tancats, i annexos a vivendes que ja existisquen en el moment de decretar-se la servitud, sempre que l'extensió dels horts i jardins siga inferior a mitja hectàrea.

b) Sobre qualsevol tipus de propietats particulars, si la línia tècnicament es pot instal·lar sense variació de traçat superior a la que es determine reglamentàriament, sobre terrenys de domini, ús o servici públic o patrimonials de l'Estat, de les comunitats autònomes, de les províncies o els municipis, o seguint límits de finques de propietat privada.

Article 59. *Relacions civils.*

1. La servitud de pas d'energia elèctrica no impedi al propietari del predi servent tancar-lo o edificar sobre este deixant fora de perill la dita servitud, sempre que siga autoritzat per l'administració pública competent, que prendrà en especial consideració la normativa vigent en matèria de seguretat.

El propietari també podrà sol·licitar el canvi de traçat de la línia, si no hi ha dificultats tècniques. Aniran a càrrec seu els gastos de la variació.

2. La variació de la ubicació o del traçat d'una instal·lació de transport o de distribució d'energia elèctrica com a conseqüència de projectes o de plans aprovats per l'Administració comportarà el pagament del cost d'eixa variació per part de l'administració competent sobre el projecte o pla en qüestió.

Article 60. *Dret supletori.*

Quant a la regulació continguda en els articles 54 a 56 d'este títol, hi serà d'aplicació supletòria el que disposa la legislació sobre expropiació forçosa; en les matèries previstes en els articles 57 i següents, hi serà d'aplicació supletòria allò que disposa el Codi Civil.

TÍTOL X

Règim d'inspeccions, infraccions i sancions

CAPÍTOL I

Inspeccions

Article 61. *Facultats d'inspecció.*

1. Els funcionaris públics del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, degudament autoritzats pel director general corresponent, tindran la condició d'agents de l'autoritat i podran fer totes les inspeccions que calguen per a l'aplicació correcta d'esta llei. No obstant això, es podrà encomanar a empleats públics destinats en eixe òrgan la realització de tasques o activitats auxiliars, o de suport administratiu a les anteriors.

Així mateix, podran sol·licitar, a través de l'autoritat governativa corresponent, el suport necessari dels cossos i forces de seguretat de l'Estat.

2. El personal habilitat amb este fi tindrà les facultats d'inspecció següents:

a) Accedir a qualsevol local, instal·lació, terreny i mitjà de transport de les empreses, associacions d'empreses i persones físiques que exercisquen alguna activitat de les previstes en esta llei, així com al domicili particular dels empresaris, administradors i altres membres del personal de les empreses. Així mateix podran controlar els elements afectes als servicis o activitats dels subjectes o els qui duguen a terme les activitats a què es referix esta llei, de les xarxes que instal·len o exploten i de tots els documents que estan obligats a posseir o conservar.

b) Verificar els llibres, registres i altres documents relatius a l'activitat de què es tracte, siga quin siga el seu suport material, incloent-hi els programes informàtics i els arxius magnètics, òptics o de qualsevol altra classe.

c) Fer o obtindre còpies o extractes, en qualsevol format, dels mencionats llibres o documents.

d) Retindre, per un termini màxim de 10 dies, els llibres o documents mencionats en el paràgraf b).

e) Precintat tots els locals, llibres o documents i la resta de béns de l'empresa, associació d'empreses o persones físiques que exercisquen alguna activitat de les previstes en esta llei, durant el temps i en la mesura que siga necessari per a la inspecció.

f) Sol·licitar a qualsevol persona física que exercisca alguna activitat de les previstes en esta llei, representant o membre del personal de l'empresa o de l'associació d'empreses, explicacions sobre fets o documents relacionats amb l'objecte i la finalitat de la inspecció, i guardar constància de les seues respostes.

L'exercici de les facultats descrites en els paràgrafs a) i e) requerirà el consentiment exprés previ de l'afectat o, si falta, la corresponent autorització judicial.

3. Les actuacions de comprovació o investigació dutes a terme pel Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme en l'àmbit de les seues competències es podran fer:

a) En qualsevol despatx, oficina o dependència de la persona o l'entitat inspeccionada o de la que les represente.

b) En els locals del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme.

Quan les actuacions de comprovació o d'investigació es facen en els llocs indicats en el paràgraf a) anterior, es respectarà la jornada laboral d'estos, sense perjudi que es puga actuar, de comú acord, en unes altres hores o dies.

4. Si l'empresa, associació d'empreses o persona física s'oposen a una inspecció, o hi ha risc d'esta oposició, l'òrgan competent del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme haurà de sol·licitar l'autorització judicial corresponent al jutjat contenciós administratiu quan aquella implique restricció de drets fonamentals. Les autoritats públiques prestaran la protecció i l'auxili necessari al personal del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme per a l'exercici de les funcions d'inspecció.

5. El personal funcionari encarregat de la inspecció redactarà l'acta de les seues actuacions. Els fets constatats pels funcionaris públics als quals es reconeix la condició d'autoritat, i que es formalitzen en un document públic respectant els requisits legals pertinents, tindran valor probatori sense perjudi de les proves que, en defensa dels respectius drets o interessos, puguen indicar o aportar els administrats mateix.

6. Les dades i informacions obtingudes només podran ser utilitzades pel Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme per a les finalitats previstes en esta llei.

7. L'aplicació del règim sancionador correspondrà al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, o a la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, de conformitat amb el que estableix l'article 73 d'esta llei.

Article 62. *Termini d'inspecció.*

Les actuacions d'inspecció hauran de concloure en el termini de dotze mesos comptat des de la data de notificació de l'inici a l'interessat. S'entendrà que les actuacions finalitzen en la data en què es notifique l'acta en què es documente la conclusió i resultat d'aquelles. Es podran determinar reglamentàriament els supòsits de suspensió del termini esmentat.

CAPÍTOL II

Infraccions i sancions

Article 63. *Concepte i classes d'infraccions.*

1. Són infraccions administratives les accions i omissions tipificades en esta llei.
2. Les infraccions administratives podran ser molt greus, greus o lleus.
3. Només podran ser sancionades les persones físiques o jurídiques que siguen responsables dels fets constitutius d'infracció, fins i tot a títol de simple inobservança.

Article 64. *Infraccions molt greus.*

Són infraccions molt greus:

1. La realització d'activitats incompatibles que infringix els requisits de separació jurídica, funcional i de gestió, així com l'incompliment pels subjectes que hi estiguen obligats dels criteris de separació, tot això d'acord amb el que estableixen esta llei i la normativa que la desplegue.

2. L'incompliment de les obligacions de comptabilitat exigibles d'acord amb la present llei. S'entendrà comprés en esta infracció l'incompliment, per part dels subjectes que hi estiguen obligats, de l'obligació de portar comptes separats d'acord amb el que disposen l'article 20 i les normes que el despleguen.

3. L'aplicació irregular de preus, càrrecs, tarifes o peatges dels regulats en la present llei o en les disposicions que la despleguen, de manera que es produísca una alteració en el preu que siga superior al 15 per cent i que, alhora, excedisca els 300.000 euros.

4. L'incompliment de les obligacions resultants del sistema de càrrecs, preus, tarifes, tarifes d'últim recurs i peatges, o dels criteris de recaptació, quan supose un perjudi greu per al sistema elèctric. En particular, s'entendrà com a incompliment de les dites

obligacions la falta d'abonament del peatge d'accés a les xarxes de transport i distribució, així com dels preus o càrrecs, d'acord amb el que es determine reglamentàriament, per part del comercialitzador en els termes de l'apartat d) de l'article 46.1 d'esta llei. En tot cas, s'entendrà com a incompliment de les mencionades obligacions la falta o el retard en el pagament de les quantitats a què done lloc el procediment de les liquidacions dels articles 18 i 19 d'esta llei i la normativa que la desplegue, i la declaració indeguda d'ingressos i costos, tot això quan supose un perjudici greu per al sistema elèctric.

5. La falta de comunicació al Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme o l'incompliment de les condicions o obligacions establides, en el supòsit de la presa de participacions en societats, en els termes que preveu la disposició addicional novena de la Llei 3/2013, de 4 de juny, de creació de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència.

6. L'incompliment de les restriccions imposades en l'article 34.1 del Reial Decret Llei 6/2000, de 23 de juny, de mesures urgents d'intensificació de la competència en mercats de béns i servicis.

7. L'incompliment de les limitacions que s'establisquen quant a la participació en l'accionariat de Red Eléctrica de España, SA, o de l'Operador del Mercado Ibérico de la Energía-Polo Español, així com la falta de comunicació definida en l'article 31.2 de qualsevol circumstància que pugua afectar el compliment dels requisits establits per a la societat certificada com a gestor de la xarxa de transport.

8. L'incompliment de resolucions jurídicament vinculants o de requeriments impartits per l'administració competent, incloent-hi la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, o per l'operador del sistema en l'àmbit de les seues funcions, quan d'això resulte un perjudici rellevant per al funcionament del sistema.

9. L'incompliment reiterat de les obligacions d'informació establides en l'apartat 6 de l'article 65.

10. La inexactitud o la falsedat en qualsevol dada, manifestació o document que es presente a l'Administració, així com la falta de presentació en forma i termini, a fi de determinar o percebre el règim retributiu de les activitats amb retribució regulada, sempre que això supose un impacte en els costos del sistema que excedisca el 5 per cent de la retribució regulada anual del subjecte.

11. La resistència, obstrucció, excusa o negativa a les actuacions inspectores que hagen sigut acordades en cada cas per l'administració pública competent, incloent-hi la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència.

12. Les accions o les omissions que suposen incompliment de les mesures establides en aplicació del que preveu l'article 7 per part de qui realitze alguna de les activitats regulades en esta.

13. L'incompliment, per part dels que hi estan obligats per la normativa vigent, de les obligacions de preservar i gestionar l'accés a la informació que tinga caràcter de confidencial.

14. L'incompliment dels requisits establits en la normativa aplicable per a tindre dret a la percepció del règim retributiu de les activitats amb retribució regulada, excepte que expressament s'haja tipificat com a greu.

15. La realització d'activitats incloses en l'àmbit d'aplicació de la present llei o la construcció, posada en funcionament, modificació, transmissió, tancament temporal o tancament definitiu d'instal·lacions afectes a estes, sense la necessària concessió, autorització administrativa, declaració responsable, comunicació o inscripció en el registre corresponent quan corresponga, així com l'incompliment del seu contingut, prescripcions i condicions quan es pose en risc la garantia de subministrament o es genere un perill o dany greu per a les persones, els béns o el medi ambient.

16. L'incompliment, per part del titular de les instal·lacions, de la seua obligació de mantindre-les en condicions de conservació adequades i idoneïtat tècnica, seguint, si és el cas, les instruccions impartides per l'administració pública competent, per l'operador del sistema i pel gestor de la xarxa de transport o pels gestors de les xarxes de distribució, o pels encarregats de la lectura, segons corresponga, en virtut del que establix la

normativa aplicable, quan l'incompliment pose en risc la garantia de subministrament o es genere un perill o un dany greu per a les persones, els béns o el medi ambient.

17. La utilització d'instruments, aparells o elements que posen en risc la seguretat sense complir les normes i les obligacions tècniques que hagen de reunir els aparells i les instal·lacions afectes a les activitats objecte de la present llei, quan comporten perill o dany greu per a persones, béns o per al medi ambient.

18. L'incompliment, per part dels responsables del punt de mesura, de l'obligació de disposar dels equips de mesura i control i de la resta de dispositius que s'hagen establert reglamentàriament, de manera que s'impedisca o s'altere el correcte mesurament i facturació, o quan este incompliment comporte perill o dany greu per a persones, béns o per al medi ambient; així com la negativa o l'obstrucció a l'accés dels encarregats de la lectura, dels verificadors o dels organismes autoritzats per l'administració competent per a la realització de la lectura o per a la verificació dels equips.

19. L'incompliment, per part dels que hi estan obligats, de la normativa vigent relativa a la instal·lació dels equips de mesura, dels concentradors i de la resta de dispositius de tractament de la informació i comunicació necessaris per al funcionament correcte del sistema de mesures, així com l'incompliment dels criteris de seguretat i de privacitat que s'establisquen reglamentàriament.

20. L'incompliment reiterat, per part dels que hi estan obligats per la normativa vigent, de la realització dels processos d'alta o de modificació de fronteres, lectura i tractament de les mesures i intercanvis de la informació, així com de la remissió de la informació o, si és el cas, la posada a disposició d'esta als destinataris a qui estan obligats a remetre-la en els termes, el termini i la forma establits reglamentàriament.

21. La inexactitud o el falsejament de la informació relativa a la mesura remesa per part dels que hi estan obligats per la normativa vigent, quan d'això es derive un increment significatiu dels costos del sistema o una minoració significativa dels ingressos d'este.

22. L'incompliment continuat, per part dels que hi estan obligats de conformitat amb la normativa vigent, de la seua obligació de gestionar les verificacions dels equips de mesura.

23. Qualsevol manipulació dels equips de mesura o de les instal·lacions o la no-disposició dels dispositius necessaris, tendents a alterar el mesurament de les quantitats subministrades o consumides o de qualsevol dels conceptes que servixen de base per a la facturació de l'energia subministrada o consumida.

24. L'incompliment, per part de l'operador del mercat, de les funcions a què es referixen els paràgrafs e) i f) de l'article 29.2, en els termes que preveuen la present llei i la normativa que la desplegue, quan d'este fet es derive un perjudici per al sistema o per als altres subjectes.

25. L'incompliment, per part de l'operador del sistema, de les funcions a què es referixen els paràgrafs k), l), r) i u) de l'article 30.2, en els termes que preveuen la present llei i la normativa que la desplegue, quan d'este fet es derive un perjudici per al sistema o per als altres subjectes.

26. La denegació o l'alteració injustificades del permís de connexió a un punt de la xarxa. Es considerarà que la denegació és injustificada quan no responga al que preveuen la present llei i les normes de desplegament aprovades pel Govern.

27. La denegació o l'alteració injustificades del permís d'accés a un punt de la xarxa. Es considerarà que la denegació és injustificada quan no obeïsca el que preveuen la present llei i les normes de desplegament aprovades pel Govern.

28. L'establiment d'altres mecanismes diferents dels previstos en l'article 33 per a l'atorgament dels permisos de connexió i accés o per a la prioritització en l'atorgament d'estos.

29. L'atorgament de permisos d'accés o de permisos de connexió quan no es dispose de la capacitat necessària d'acord amb les condicions i criteris establits reglamentàriament pel Govern.

30. L'incompliment reiterat dels índexs objectius de qualitat del servici i la no-elaboració de les actuacions que impulsen la millora de la qualitat del servici establides en l'article 51.

31. La interrupció o la suspensió del subministrament sense que medien els requisits establits legalment o reglamentàriament o fora dels supòsits previstos legalment o reglamentàriament.

32. La negativa a subministrar energia elèctrica a nous usuaris sense que hi haja raons que ho justifiquen d'acord amb el que preveuen la present llei i la normativa que la desplegue.

33. L'incompliment, per part de les empreses distribuïdores o dels transportistes, de la seua obligació de fer les preses i la connexió de nous subministraments o l'ampliació dels existents que se'ls plantegen en les zones en què operen, quan així siga exigible, de conformitat amb la normativa aplicable.

34. L'incompliment, per part de les empreses distribuïdores, de la funció que els assigna el paràgraf 1) de l'article 40.2, en els termes que preveuen la present llei i la normativa que la desplegue, quan d'este fet es derive un perjudici econòmic per als subjectes afectats.

35. L'incompliment, per part dels distribuïdors, dels comercialitzadors o dels gestors de càrregues, dels requisits de capacitat legal, tècnica i econòmica establits en la present llei i en la normativa que la desplegue.

36. La no-formalització dels contractes de subministrament i accés a xarxes per part dels subjectes que hi estiguen obligats d'acord amb la normativa en vigor.

37. La reducció, sense autorització, de la capacitat de producció o de subministrament d'energia elèctrica, incloent-hi l'incompliment reiterat de les obligacions de disponibilitat per les unitats de producció.

38. Qualsevol manipulació tendent a alterar el preu de l'energia elèctrica per part de qualsevol subjecte, així com la inexactitud o la falsedat de caràcter essencial en qualsevol dada, manifestació o document que supose una alteració del mercat de producció o, si és el cas, despatx de producció.

39. La no-presentació d'ofertes de compra o venda, de manera reiterada, pels subjectes que hi estiguen obligats, en el mercat de producció.

40. Qualsevol altra actuació en el subministrament o en el consum d'energia elèctrica que supose una alteració percentual de la realitat del que s'haja subministrat o consumit superior al 15 per cent i que, alhora, excedisca els 300.000 euros.

41. Qualsevol actuació tendent a l'alteració o al falsejament del resultat de les proves o inspeccions fetes sobre les instal·lacions de producció.

42. L'incompliment, per part dels agents que actuen com a representants, de la prohibició d'actuar simultàniament per compte propi i per compte d'altri.

43. En relació amb l'autoconsum, l'incompliment de l'obligació de registre, així com l'aplicació de modalitats o de règims econòmics no regulats expressament en esta llei i en la normativa que la desplegue, així com l'incompliment d'alguns dels requisits tècnics aplicables a les diferents modalitats d'autoconsum quan es produïsquen perturbacions que afecten la qualitat de subministrament en l'àmbit de la xarxa a què estan connectats.

44. L'incompliment de la prohibició establida en l'article 20.8.

45. L'incompliment, per part dels gestors de la xarxa de distribució, de les obligacions establides en l'exercici de la seua funció, excepte que expressament s'haja tipificat com a greu.

46. L'incompliment, per part dels operadors dominants, de les restriccions imposades en la normativa vigent.

Article 65. *Infraccions greus.*

Són infraccions greus:

1. L'incompliment, per part dels subjectes obligats de conformitat amb el que disposen esta llei i les normes que la despleguen, de l'obligació de fer auditories externes en els supòsits en què s'exigisca així.

2. L'aplicació irregular de preus, càrrecs, tarifes o peatges dels regulats en esta llei o en les disposicions que la despleguen, de manera que es produïska una alteració en el preu que siga superior al 10 per cent i que, alhora, excedisca els 30.000 euros. En particular, es considerarà una infracció greu l'incompliment, per part del distribuïdor, del que disposa l'apartat c) de l'article 44.1, quan se superen les quantitats esmentades.

3. L'incompliment de les obligacions que resulten de l'aplicació del sistema de càrrecs, preus, tarifes, tarifes d'últim recurs i peatges, o dels criteris de recaptació, quan no supose un perjudici greu per al sistema elèctric. En particular, s'entendrà com a incompliment de les mencionades obligacions la falta d'abonament del peatge d'accés a les xarxes de transport i distribució, així com dels preus o càrrecs d'acord amb el que es determine reglamentàriament, per part del comercialitzador al distribuïdor en els termes del paràgraf d) de l'article 46.1 d'esta llei. En tot cas, s'entendrà com a incompliment de les obligacions mencionades la falta en el pagament de les quantitats a què done lloc el procediment de liquidacions a què fan referència els articles 18 i 19 i la normativa de desplegament, el retard en eixos pagaments, la declaració indeguda d'ingressos i costos i les declaracions efectuades fora del termini establert, tot això quan no implique un perjudici greu per al sistema elèctric.

4. L'incompliment de resolucions vinculants jurídicament o de requeriments impartits per l'administració pública competent, incloent-hi la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, o per l'operador del sistema en l'àmbit de les seues funcions, quan no perjudique de manera rellevant el funcionament del sistema.

5. L'incompliment de les disposicions contingudes en els reglaments de la Unió Europea que afecten el sector elèctric, llevat que expressament estiguen tipificades com a molt greus.

6. L'incompliment de totes les obligacions de remissió d'informació que es deriven de l'aplicació de la normativa vigent o siguen resultat del requeriment previ per part de l'Administració pública, incloent-hi la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, o de l'operador del sistema o de l'operador del mercat, en l'àmbit de les seues funcions. Així mateix, es considerarà infracció greu l'incompliment, per part dels subjectes del sistema, de les seues obligacions d'informació o comunicació a altres subjectes del sistema. També es considerarà infracció greu la falta de remissió de la informació en la forma i el termini que siga exigible. Tot això quan no haja sigut expressament tipificat com a molt greu.

7. La inexactitud o la falsedat en qualsevol dada, manifestació o document que es presente a l'Administració, així com la falta de presentació en forma i termini, a fi de la determinació o la percepció del règim retributiu de les activitats amb retribució regulada, que supose un impacte en els costos del sistema que es trobe entre l'1 i el 5 per cent de la retribució regulada anual del subjecte.

8. Els incompliments tipificats en els apartats 15, 16 i 17 de l'article 64, quan no hi concórreguen les circumstàncies de risc de garantia del subministrament o perill o dany greu per a les persones, béns o medi ambient.

9. L'incompliment de les mesures de seguretat, encara que no representen perill manifest per als béns.

10. L'incompliment, per part dels responsables del punt de mesura, de l'obligació de disposar dels equips de mesura i control i la resta de dispositius que s'hagen establert reglamentàriament, quan no s'impedisca la correcta facturació de les energies subministrades o consumides, o quan eixe incompliment no comporte perill o dany greu per a persones, béns o medi ambient.

11. L'incompliment, per part dels que hi estan obligats per la normativa vigent, de la realització dels processos d'alta o modificació de fronteres, lectura i tractament de les mesures i intercanvis de la informació, així com de la remissió de la informació o, si és el

cas, la seua posada a disposició dels destinataris als quals estan obligats a remetre-la en els termes, el termini i la forma establits reglamentàriament.

12. L'incompliment, per part dels que hi estan obligats de conformitat amb la normativa vigent, de l'obligació de gestionar les verificacions dels equips de mesura, quan no haja sigut tipificat com a infracció molt greu.

13. L'incompliment, per part de l'operador del mercat, de les funcions i obligacions que li corresponen d'acord amb el que estableixen l'article 29.2 i la normativa que la desplegue, excepte si s'ha tipificat expressament com a molt greu.

14. L'incompliment, per part de l'operador del sistema, del transportista, dels distribuïdors i dels gestors de la xarxa de distribució, de les funcions i obligacions que els corresponen d'acord amb el que estableixen esta llei i la normativa que la desplegue, excepte si s'ha tipificat expressament com a molt greu.

15. L'incompliment, per part de l'operador del sistema, de l'obligació de remissió d'informació que siga necessària per a la determinació de la retribució d'altres agents, o l'existència d'errors de caràcter essencial en l'esmentada informació.

16. La no-comunicació de la informació necessària o, si és el cas, de paràmetres no autoritzats prèviament, a l'operador del sistema per part dels subjectes que hi estan obligats per a la correcta gestió del despatx de generació en els sistemes aïllats.

17. L'incompliment, per part dels subjectes que hi estan obligats de conformitat amb la normativa vigent, dels índexs de qualitat del servici a què es referix l'article 51.2, o de les condicions de qualitat i continuïtat del servici.

18. L'incompliment reiterat, per part de l'empresa subministradora, d'aplicar els descomptes corresponents als consumidors afectats per interrupcions en les condicions previstes en la normativa aplicable.

19. El retard injustificat en el començament de la prestació del servici a nous usuaris.

20. Qualsevol altra actuació en el subministrament o consum d'energia elèctrica que supose una alteració percentual de la realitat del que s'ha subministrat o consumit superior al 10 per cent i que, al mateix temps, excedisca els 30.000 euros.

21. L'incompliment, per part dels distribuïdors o comercialitzadors, de les obligacions de mantindre una base de dades de tots els punts de subministrament connectats a les seues xarxes i a les xarxes de transport de la seua zona; de permetre-hi l'accés, i de dotar-se dels sistemes informàtics necessaris que permeten la consulta de les dades del registre de punts de subministrament i la recepció i validació informàtica de sol·licituds i comunicacions amb els consumidors i comercialitzadors d'energia.

22. L'incompliment reiterat i injustificat dels terminis i continguts establits per a les comunicacions amb qualsevol dels subjectes que han d'intervindre en el canvi de subministrador o en la realització de modificacions de les condicions dels contractes.

23. L'incompliment reiterat, per part dels comercialitzadors, dels requisits establits per a la formalització de contractes de subministrament d'energia elèctrica, així com de les condicions de contractació i d'apoderament amb els clients.

24. La creació de confusió en la informació i en la presentació de la marca i imatge de marca de les empreses distribuïdores i les empreses comercialitzadores de referència que formen part d'un grup de societats que exercisca activitats regulades i lliures en els termes que preveu esta llei, respecte a la identitat pròpia de les filials del seu mateix grup que duen a terme activitats de comercialització.

25. L'incompliment, per part de les empreses distribuïdores i comercialitzadores d'electricitat, de les obligacions de manteniment i funcionament correcte d'un servici d'atenció a les queixes, reclamacions, incidències amb relació al servici contractat o ofert, sol·licituds d'informació sobre els aspectes relatius a la contractació i subministrament o comunicacions, que incloga un servici d'atenció telefònica i número de telèfon, els dos gratuïts, així com de l'aplicació de qualsevol de les mesures de protecció al consumidor d'acord amb el que estableixen esta llei i la normativa que la desplegue, en especial les relatives als consumidors vulnerables.

26. L'incompliment, per part dels distribuïdors o dels comercialitzadors o dels gestors de càrregues, de les seues obligacions i dels requisits que la normativa en vigor determine per a exercir l'activitat, excepte si s'ha tipificat expressament com a molt greu o com a lleu.

27. L'incompliment de les obligacions de disponibilitat d'unitats de producció en cada període de programació.

28. La no-presentació d'ofertes de compra o venda pels subjectes que hi estan obligats en el mercat de producció.

29. L'incompliment, per part dels agents que actuen com a representants, de les obligacions establides en esta llei i en la seua normativa de desplegament, excepte si s'ha tipificat expressament com a molt greu.

30. L'incompliment, per part dels gestors de càrregues, de les obligacions regulades en esta llei i en la normativa que la desplegue, en relació amb la revenda d'energia elèctrica.

31. Qualsevol infracció per manipulació de mercat també en fase de temptativa, ús d'informació privilegiada o falta de difusió d'informació privilegiada, d'acord amb el que estableixen el Reglament (UE) núm. 1227/2011, de 25 d'octubre de 2011, sobre la integritat i la transparència del mercat majorista de l'energia o la normativa de desplegament.

32. L'incompliment, per part dels subjectes qualificats i participants, dels requisits establits per a les subhastes regulades d'energia elèctrica previstes en la normativa corresponent.

33. La manipulació del preu dels servicis d'ajust, per part d'un agent del mercat, per mitjà de la realització d'ofertes a preus excessius, que siguen dispars de forma no justificada dels preus oferits per aquell en uns altres segments del mercat de producció.

34. La presentació d'ofertes amb valors anormals o desproporcionats amb l'objecte d'alterar indegudament el despatx de les unitats de generació o la cassació del mercat.

35. En relació amb l'autoconsum, l'incompliment dels requisits i les obligacions establits, quan no estiga tipificat com a molt greu; així com l'aplicació incorrecta de les modalitats i dels seus règims econòmics associats previstos en esta llei i en la normativa que la desplegue.

36. L'incompliment, per part dels distribuïdors o dels comercialitzadors, de l'obligació de posar en pràctica els programes de gestió de la demanda aprovats per l'Administració.

Article 66. *Infraccions lleus.*

Són infraccions lleus:

1. L'incompliment, per part dels subjectes que hi estan obligats, de les obligacions en relació amb la formalització dels contractes de subministrament, quan no tinga consideració d'infracció greu o molt greu.

2. L'incompliment de les obligacions derivades de les regles del mercat o dels procediments d'operació que no tinguen la consideració d'infracció molt greu o greu de conformitat amb els articles 64 o 65, quan d'este incompliment no es derive un perjudici per al funcionament del mercat o del sistema elèctric.

3. L'incompliment injustificat dels terminis establits per a les comunicacions amb els comercialitzadors i clients i per a dur a terme el canvi de subministrador, així com per a realitzar qualsevol modificació de les condicions dels contractes.

4. L'incompliment, per part dels comercialitzadors, dels requisits de contractació i apoderament amb els clients.

5. L'incompliment, per part dels comercialitzadors i distribuïdors, de qualsevol requisit d'informació exigible en les seues factures.

6. L'aplicació irregular de preus, càrrecs, tarifes o peatges dels regulats en esta llei o en les disposicions que la despleguen, de manera que es produïsca una alteració en el preu, quan no tinga consideració d'infracció greu o molt greu.

7. La inexactitud o la falsedat en qualsevol dada, manifestació o document que es presente a l'Administració pública, així com la no-presentació en forma i termini, a fi de determinar o percebre el règim retributiu de les activitats amb retribució regulada, que

supose un impacte en els costos del sistema que no excedisca l'1 per cent de la retribució regulada anual del subjecte.

Article 67. Sancions.

1. Les infraccions establides en el capítol I d'este títol seran sancionades de la manera següent:

- a) Per la comissió de les infraccions molt greus, s'imposarà a l'infractor una multa per un import no inferior a 6.000.001 euros ni superior a 60.000.000 d'euros.
- b) Per la comissió d'infraccions greus, s'imposarà a l'infractor una multa per un import no inferior a 600.001 euros ni superior a 6.000.000 euros.
- c) Per la comissió d'infraccions lleus, s'imposarà a l'infractor una multa per un import de fins a 600.000 euros.

2. En qualsevol cas, la quantia de la sanció no podrà superar el 10 per cent de l'import net anual de la xifra de negocis del subjecte infractor, o el 10 per cent de l'import net anual de la xifra de negocis consolidada de la societat matriu del grup a què pertanga l'empresa, segons els casos.

3. Si, pel que fa a les circumstàncies concurrents, s'observa una disminució qualificada de la culpabilitat de l'infractor o de l'antijuridicitat del fet, o si, atesa la situació econòmica de l'infractor, pel que fa al seu patrimoni, als seus ingressos, a les seues càrregues familiars i a les altres circumstàncies personals que estiguen acreditades, la sanció és manifestament desproporcionada, l'òrgan sancionador podrà determinar la quantia de la sanció aplicant l'escala corresponent a la classe o classes d'infraccions que precedisquen en gravetat a aquella en què s'integra la considerada en el cas de què es tracte.

4. En tot cas, la quantia de la sanció que s'impose, dins dels límits indicats, es graduarà tenint en compte els criteris següents:

- a) El perill resultant de la infracció per a la vida i salut de les persones, la seguretat de les coses i el medi ambient.
- b) La importància del dany o del deteriorament causat.
- c) Els perjudicis produïts en la continuïtat i regularitat del subministrament.
- d) El grau de participació en l'acció o l'omissió tipificada com a infracció i el benefici que se n'obtinga.
- e) La intencionalitat i la reiteració en la comissió de la infracció.
- f) La reincidència, per comissió en el termini d'un any, de més d'una infracció de la mateixa entitat quan així haja sigut declarat per resolució ferma en via administrativa.
- g) L'impacte en la sostenibilitat econòmica i financera del sistema elèctric.
- h) Qualsevol altra circumstància que pugua incidir en el major o menor grau de probabilitat de la infracció.

5. Als efectes d'esta llei, es considerarà que un incompliment és reiterat quan, dins de l'any immediatament anterior a haver-lo comés, el subjecte haja sigut sancionat mitjançant una resolució ferma en via administrativa d'acord amb la mateixa infracció.

Article 68. Sancions accessòries.

1. Les infraccions molt greus podran ser sancionades amb la multa corresponent i, a més, amb una o diverses de les sancions accessòries següents, en funció de les circumstàncies concurrents:

- a) Inhabilitació per a l'exercici o la realització d'activitats en l'àmbit del sector elèctric durant un període no superior a tres anys.
- b) Suspensió, revocació o no-renovació de les autoritzacions durant un període no superior a tres anys, si és el cas.

c) Pèrdua de la possibilitat d'obtindre subvencions, ajudes públiques o qualsevol règim econòmic addicional d'acord amb esta llei i les normes que la despleguen, durant un període no superior a tres anys.

2. Les infraccions greus, a més de la multa corresponent, podran ser sancionades amb una o diverses de les sancions accessòries següents, en funció de les circumstàncies concurrents:

a) Inhabilitació per a l'exercici o la realització d'activitats en l'àmbit del sector elèctric durant un període no superior a un any.

b) Suspensió o no-renovació de les autoritzacions per a l'exercici o la realització d'activitats en l'àmbit del sector elèctric durant un període no superior a un any.

c) Revocació de les autoritzacions per a l'exercici o la realització d'activitats en l'àmbit del sector elèctric.

d) Pèrdua de la possibilitat d'obtindre subvencions, ajudes públiques o qualsevol règim econòmic addicional d'acord amb esta llei i les normes que la despleguen, durant un període superior a un any.

Article 69. *Altres mesures.*

1. A més d'imposar les sancions que en cada cas corresponguen, la resolució del procediment sancionador declararà l'obligació de:

a) Restituir les coses o reposar-les al seu estat natural anterior a l'inici de l'actuació infractora, en el termini que es fixe.

b) Quan no siga possible la restitució de les coses o reposar-les al seu estat natural, indemnitzar els danys irreparables per una quantia igual al valor dels béns destruïts o del deteriorament causat, així com els perjudicats ocasionats, en el termini que es fixe.

c) Reintegrar les quantitats percebudes indegudament en aquells casos en què la comissió de la infracció haja suposat la percepció d'una retribució regulada que no s'hauria d'haver aplicat.

2. S'exigirà la indemnització per danys i perjudicats quan no siga possible la restitució o la reposició, i, en tot cas, si s'han produït danys i perjudicats als interessos públics.

Quan els danys siguen d'impossible o de difícil avaluació, per a fixar la indemnització es tindran en compte el cost de la restitució i reposició i el valor dels béns danyats, i caldrà aplicar el que proporcione el valor més alt.

Article 70. *Naturalesa de les sancions i indemnitzacions.*

L'import de les sancions i indemnitzacions, així com el contingut econòmic dels altres actes d'execució forçosa que s'establisquen en aplicació dels preceptes d'esta llei i de les disposicions que la despleguen tindran naturalesa de crèdit de dret públic i podrà ser exigida pel procediment administratiu de constrenyiment regulat en el Reglament general de recaptació, aprovat pel Reial Decret 939/2005, de 29 de juliol.

Article 71. *Concurrència de responsabilitats.*

1. La responsabilitat administrativa per les infraccions tipificades en esta llei no exclou les d'un altre orde que hi puguen ser aplicades.

2. Les sancions que s'imposen a diferents subjectes com a conseqüència d'una mateixa infracció tindran entre si caràcter independent.

3. No es podran sancionar els fets que hagen sigut sancionats penalment o administrativament, en els casos en què s'observe identitat de subjecte, fet i fonament.

4. Quan la infracció pugua ser constitutiva de delictes o falta, una vegada iniciat el procediment sancionador, es donarà trasllat del tant de culpa al Ministeri Fiscal i se'n suspendrà la tramitació fins que es dicte una resolució judicial ferma que finalitze la causa o fins que siguen tornades les actuacions pel Ministeri Fiscal.

5. Si no s'ha observat l'existència de delictes o de falta, l'òrgan administratiu competent continuarà l'expedient sancionador. Els fets declarats provats en la resolució judicial feran vincularan l'esmentat òrgan.

Article 72. *Extinció de la responsabilitat.*

La responsabilitat administrativa derivada de les infraccions regulades en esta llei s'extingix pel pagament o pel compliment de la sanció i de les mesures imposades en aplicació del que estableix l'article 69, i per prescripció.

Article 73. *Competència per a imposar sancions.*

1. En l'àmbit de l'Administració General de l'Estat, la competència per a la imposició de les sancions corresponents a les infraccions en matèria del sector elèctric correspondrà:

- a) Al Consell de Ministres per a la imposició de sancions per la comissió d'infraccions molt greus que incloguen alguna de les sancions accessòries previstes en l'article 68.
- b) Al ministre d'Indústria, Energia i Turisme per a la imposició de sancions per la comissió d'infraccions molt greus que no incloguen alguna de les sancions accessòries previstes en l'article 68.
- c) Al secretari d'estat d'Energia per a la imposició de sancions per la comissió d'infraccions greus.
- d) Al director general corresponent de la Secretaria d'Estat d'Energia per a la imposició de sancions per la comissió d'infraccions lleus.

2. En l'àmbit de les comunitats autònomes caldrà ajustar-se al que preveu la seua normativa.

3. La Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, en l'àmbit de les seues competències, podrà imposar sancions per la comissió de les infraccions administratives següents:

- a) Les tipificades com a molt greus en els paràgrafs 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 15, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 45 i 46 de l'article 64.
- b) Les tipificades com a greus a les quals fa referència el paràgraf anterior quan, per les circumstàncies concurrents, no es puguen qualificar com a molt greus, i, en particular, les tipificades en els paràgrafs 1, 4, 5, 6, 13, 14, 15, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 33 i 34 de l'article 65.
- c) Les tipificades com a lleus en els paràgrafs 1, 2, 3, 4 i 5 de l'article 66.

4. L'Administració General de l'Estat és competent per a imposar sancions quan es produïsquen infraccions molt greus que comprometen la seguretat de subministrament.

Article 74. *Prescripció d'infraccions i sancions.*

1. Les infraccions administratives previstes en esta llei prescriuran, en el termini de quatre anys, les molt greus; en el de tres anys, les greus, i en el de dos anys, les lleus.

2. Les sancions imposades per la comissió d'infraccions molt greus prescriuran als quatre anys, les imposades per infraccions greus prescriuran als tres anys i les imposades per infraccions lleus prescriuran als dos anys.

3. Per al còmput dels terminis de prescripció d'infraccions i sancions caldrà ajustar-se al que disposa l'article 132.2 i 3 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre.

En els supòsits d'infraccions continuades, el termini de prescripció començarà a comptar des del moment de la finalització de l'activitat o des de l'últim acte amb què la infracció es consumisca. En cas que els fets o activitats constitutius d'infracció siguen desconeguts per no tindre signes externs, el termini es computarà des que estos es manifesten.

CAPÍTOL III

Procediment sancionador

Article 75. Règim jurídic aplicable.

El procediment per a la imposició de les sancions previstes en esta llei, en el qual les fases d'instrucció i resolució estaran degudament separades, s'ajustarà al que disposen la Llei 30/1992, de 26 de novembre, i la normativa reglamentària que la desplega, amb les particularitats que s'establixen en els altres articles d'este capítol.

Article 76. Iniciació.

Els procediments sancionadors per les infraccions administratives tipificades en esta llei s'iniciaran d'ofici per acord del director general corresponent de la Secretaria d'Estat d'Energia, o de l'òrgan de l'esmentada direcció que tinga expressament atribuïda la competència, bé per iniciativa pròpia o com a conseqüència d'una orde superior, d'una petició raonada d'uns altres òrgans administratius o d'una denúncia.

No obstant això, en els procediments sancionadors per les infraccions administratives que estan dins de l'àmbit d'actuació i de les funcions que té encomanades la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, la instrucció i la resolució seran realitzades pels òrgans establits en la Llei 3/2013, de 4 de juny, de creació de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, i en l'estatut orgànic de l'esmentada comissió.

Article 77. Mesures provisionals.

1. En qualsevol moment del procediment sancionador, el director general corresponent de la Secretaria d'Estat d'Energia o l'òrgan competent de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència podran adoptar, amb l'audiència prèvia de l'interessat i mitjançant una resolució motivada, qualsevol mesura que, atenent les circumstàncies del cas, siga necessària per a assegurar l'efectivitat de la resolució que es puga dictar en el procediment o el bon fi d'este, així com per a evitar el manteniment dels efectes de la infracció, si hi ha elements de juí suficients per a això.

A la notificació d'estes mesures s'adjuntarà, si és el cas, una citació a termini perquè s'esmene la deficiència o la irregularitat constitutiva de la infracció de què es tracte.

2. Així mateix, en els casos d'urgència i quan puga haver-hi un risc cert per a la seguretat del subministrament elèctric, el director general corresponent de la Secretaria d'Estat d'Energia o l'òrgan competent de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, amb caràcter previ a la iniciació del procediment sancionador i d'ofici o a instància de part, podran adoptar les mesures que siguen necessàries per a garantir l'esmentada seguretat i subministrament, en els termes que preveu l'article 72.2 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre.

3. Els gastos originats per les mesures previstes en este article se sufragaran a càrrec de les persones físiques i les entitats responsables dels incompliments, deficiències o irregularitats que les hagen justificat.

Article 78. Instrucció.

La instrucció dels procediments sancionadors derivats de les infraccions administratives tipificades en esta llei, així com l'arxivament, després que s'haja resolt, de les actuacions realitzades, correspondran a l'òrgan de la direcció general corresponent de la Secretaria d'Estat d'Energia o, quan corresponga, a l'òrgan de la Comissió Nacional dels Mercats i de la Competència que tinga atribuïda eixa competència.

Article 79. *Termini per a resoldre i notificar.*

El termini per a resoldre i notificar en els procediments sancionadors per les infraccions administratives tipificades en esta llei serà de díhuit mesos en els expedients per infraccions molt greus i greus, i de nou mesos quan s'incoen per infraccions lleus.

Transcorregut este termini sense resolució expressa, el director general corresponent de la Secretaria d'Estat d'Energia o, quan corresponga, l'òrgan de la Comissió Nacional dels Mercats i de la Competència que tinga atribuïda eixa competència, declararan la caducitat del procediment i ordenaran l'arxivament de les actuacions, amb els efectes previstos en l'article 92 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre.

Article 80. *Efectes de la resolució.*

1. La resolució serà executiva quan pose fi a la via administrativa.
2. En la resolució s'adoptaran, si és el cas, les mesures cautelars necessàries per a garantir-ne l'eficàcia fins que no siga executiva.

Disposició addicional primera. *Multes coercitives.*

Per a assegurar el compliment de les resolucions o dels requeriments d'informació que dicten, el Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme o la Comissió Nacional dels Mercats i de la Competència podran imposar multes coercitives per un import diari de 100 a 10.000 euros, en els termes que preveu la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú.

L'import de les multes es fixarà d'acord amb els criteris següents:

- a) El perill resultant de la infracció per a la vida i la salut de les persones, la seguretat de les coses i el medi ambient.
- b) La importància del dany o deteriorament causat.
- c) Els perjudis produïts en la continuïtat i regularitat del subministrament.
- d) Els perjudis econòmics causats.

Les multes coercitives seran independents de les sancions que es puguen imposar i compatibles amb estes.

L'import de les multes coercitives previstes en esta disposició s'ingressarà en el Tresor Públic.

Disposició addicional segona. *Ocupació del domini públic maritimoterrestre per a línies aèries d'alta tensió.*

Als efectes a què es referix l'article 32 de la Llei 22/1988, de 28 de juliol, de Costes, excepcionalment, i per raons d'utilitat pública degudament acreditades, el Consell de Ministres, a proposta conjunta dels ministeris de Foment, d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient, i d'Indústria, Energia i Turisme, prenent en consideració els valors mediambientals i paisatgístics, podrà autoritzar l'estesa aèria de línies elèctriques d'alta tensió en el domini públic maritimoterrestre, sempre que no es localitzen en trams de costa que constituïsquen platja o en uns altres àmbits d'especial protecció.

Disposició addicional tercera. *Efectes desestimatoris de la falta de notificació de resolució expressa.*

Les sol·licituds de resolucions administratives que s'hagen de dictar d'acord amb el que disposen esta llei i la legislació específica en matèria nuclear, es podran entendre desestimades si no es notifica una resolució expressa en el termini que a este efecte s'establisca en les disposicions que la despleguen.

Disposició addicional quarta. *Servituds de pas.*

La servitud de pas d'energia elèctrica, tant aèria com subterrània, a què es referix l'article 57, constituïda a favor de la xarxa de transport, distribució i subministrament, inclou aquelles línies i equips de telecomunicació que hi puguen transcórrer, tant si ho són per al servici d'autoprestació de l'explotació elèctrica com per a la prestació de servicis de comunicacions electròniques disponibles al públic, i sense perjudi del preu just que, si és el cas, hi puga correspondre, si s'agreuja esta servitud.

Igualment, les autoritzacions existents a què es referix l'article 56.2 inclouen les línies i els equips de telecomunicació que hi puguen transcórrer, amb el mateix abast objectiu i autonomia que resulten del paràgraf anterior.

Disposició addicional cinquena. *Capacitat jurídica dels subjectes del mercat ibèric de l'electricitat.*

Es reconeix als subjectes del sector elèctric portugués capacitat per a actuar en els mercats d'energia elèctrica previstos en el Conveni internacional relatiu a la constitució d'un mercat ibèric de l'energia elèctrica entre el Regne d'Espanya i la República Portuguesa, d'1 d'octubre de 2004, sempre que es troben compresos dins de l'article 3, i d'acord amb la normativa vigent a Espanya.

Disposició addicional sexta. *Finançament dels desajustos del sistema elèctric.*

1. L'obligació de finançament dels desajustos i desviacions produïts per dèficit d'ingressos i els límits establits en l'article 19 seran aplicables a les liquidacions que corresponga fer a partir de l'exercici 2014 i per al deute acumulat des de l'1 de gener de 2014.

2. Els titulars de drets de cobrament corresponents a dèficit o desajustos de les liquidacions de les d'activitats amb retribució regulada que s'hagen produït fins a l'exercici 2013 inclòs, no es veuran afectats per esta obligació de finançament pel que fa a les quantitats concretes corresponents als esmentats drets.

3. Els drets de cobrament corresponents a dèficit d'ingressos del sistema de liquidacions generats des de l'1 de gener de 2013 no podran ser cedits pels seus titulars al Fons de Titulització del Dèficit del Sistema Elèctric.

Disposició addicional setíma. *Prescripció dels drets i obligacions del sistema elèctric.*

1. Prescriuran als quinze anys:

- a) El dret a reconèixer o a liquidar crèdits a favor del sistema elèctric.
- b) El dret al cobrament dels crèdits reconeguts o liquidats, a comptar de la notificació de l'acte que els declare amb caràcter definitiu.
- c) El dret al reconeixement o a la liquidació pel sistema de les obligacions a càrrec d'este.
- d) El dret a exigir el pagament de les obligacions ja reconegudes o liquidades, a comptar de la notificació de l'acte que les declare amb caràcter definitiu.
- e) El dret a la modificació o a la revocació de la retribució regulada que perceben els subjectes definits en l'article 6 d'esta llei, comptat des que es produïska l'actuació que puga determinar-la.

2. La prescripció dels drets i obligacions del sistema elèctric s'interromprà d'acord amb el que estableixen les disposicions del Codi Civil i s'aplicarà d'ofici.

3. No obstant això, el Govern podrà regular els termes del còmput i els supòsits d'interrupció dels esmentats terminis.

Disposició addicional octava. *Informes del mercat de producció d'energia elèctrica. Mecanismes de mercat que fomenten la contractació a termini.*

1. El Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, en virtut del que disposa l'article 5.2 de la Llei 3/2013, de 4 de juny, podrà sol·licitar a la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència la realització d'anàlisis relacionades amb el mercat de producció i el subministrament d'energia elèctrica, quan concórreguen raons d'interés general o bé s'observen indicis de falta de competència efectiva.

2. S'habilita la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència perquè faça la proposta al Govern a fi d'establir per via reglamentària mecanismes de mercat que fomenten la contractació a termini d'energia elèctrica. Els mecanismes mencionats prendran la forma d'una emissió primària d'una certa quantitat d'energia elèctrica, equivalent a una potència determinada, en les condicions i durant el període de temps que s'especifiquen en l'emissió, o altres formes que permeten incrementar la competència en el sistema elèctric i la liquiditat dels seus mercats.

Disposició addicional novena. *Legislació especial en matèria d'energia nuclear.*

Les instal·lacions de producció d'energia elèctrica a les quals s'aplique la legislació especial en matèria d'energia nuclear es regiran per esta i pel que disposa esta llei.

Disposició addicional deu. *Primer període regulador.*

1. Als efectes previstos en l'apartat 4 de l'article 14 d'esta llei, i amb independència de la data d'inici en cada una de les activitats, el primer període regulador finalitzarà el 31 de desembre de 2019. A partir de l'1 de gener de 2020, se succeiran els períodes reguladors següents de forma consecutiva.

2. Per a les activitats de producció a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració i residus amb règim retributiu específic, el primer període regulador s'iniciarà en la data d'entrada en vigor del Reial Decret Llei 9/2013, de 12 de juliol.

En este període, el valor sobre el qual girarà la rendibilitat dels projectes tipus de referència per als procediments de concurrència competitiva previstos en l'article 14.7, abans d'impostos, serà el rendiment mitjà en el mercat secundari dels tres mesos anteriors a l'entrada en vigor del Reial Decret Llei 9/2013, de 12 de juliol, de les obligacions de l'Estat a deu anys, incrementat en 300 punts bàsics.

3. Per a les activitats de transport i distribució, el primer període regulador s'iniciarà des que siguen aplicables els reials decrets indicats en els articles 5 i 6 del Reial Decret Llei 13/2012, de 30 de març, que despleguen la metodologia de retribució de les activitats de transport i distribució, respectivament.

Sense perjudi del que preveu el Reial Decret Llei 9/2013, de 12 de juliol, per al càlcul de la retribució que s'ha de percebre en el segon període de 2013 i per al càlcul de la retribució que s'ha de percebre a partir de l'1 de gener de l'any 2014 i anys successius en què foren d'aplicació els articles 4.2 i 5.2 de l'esmentat reial decret llei, la taxa de retribució de l'actiu amb dret a retribució a càrrec del sistema elèctric de distribució i transport d'energia elèctrica per al primer període regulador serà la mitjana del rendiment de les obligacions de l'Estat a deu anys en el mercat secundari dels tres mesos anteriors a l'entrada en vigor del Reial Decret Llei 9/2013, de 12 de juliol, incrementada en 200 punts bàsics.

4. Per a les activitats de producció en els sistemes elèctrics no peninsulars, el primer període regulador s'iniciarà des que siga aplicable el reial decret que desplegue la revisió del seu marc retributiu.

El règim retributiu que s'establisca s'ajustarà al que preveuen l'article 7 del Reial Decret Llei 13/2012, de 30 de març; l'article 37 del Reial Decret Llei 20/2012, de 13 de juliol, de mesures per a garantir l'estabilitat pressupostària i de foment de la competitivitat; esta llei, i la llei per a la garantia del subministrament i increment de la competència en els sistemes elèctrics insulars i extrapeninsulars.

En este primer període regulador, la taxa de retribució per al càlcul de la retribució financera de la inversió de cada grup amb règim retributiu addicional serà la mitjana del rendiment de les obligacions de l'Estat a deu anys en el mercat secundari dels tres mesos anteriors a l'entrada en vigor del Reial Decret Llei 9/2013, de 12 de juliol, incrementada en 200 punts bàsics.

Tot això s'ha d'entendre sense perjudi de l'aplicació, des de l'1 de gener de 2012, de les disposicions que corresponguen en aplicació del que preveuen l'article 7 del Reial Decret Llei 13/2012, de 30 de març, i l'article 37 del Reial Decret Llei 20/2012, de 13 de juliol.

Disposició addicional onze. *Referències al règim retributiu específic.*

Per a les instal·lacions de producció d'energia elèctrica a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració d'alta eficiència i residus, les al·lusions al règim retributiu específic realitzades en l'apartat e) de l'article 14.7 s'entendran realitzades a qualsevol dels règims econòmics primats que hagen existit abans de l'entrada en vigor d'esta llei.

Disposició addicional dotze. *Consumidors autoritzats a abocar energia a la xarxa.*

1. El Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme podrà autoritzar a abocar energia a la xarxa, en els termes que s'establisquen reglamentàriament i amb caràcter excepcional, determinats consumidors d'energia elèctrica connectats en alta tensió que, a causa de la implantació d'un sistema d'estalvi i eficiència energètiques, disposen en determinats moments d'energia elèctrica recuperada que no puga ser consumida en la seua pròpia instal·lació.

2. Estos consumidors hauran de fer front, per l'energia abocada, al mateix règim econòmic que resulte de l'aplicació del que disposa l'article 9.3.

Disposició addicional tretze. *Mecanismes de cooperació internacional per al compliment dels compromisos derivats de la directiva d'energies renovables.*

1. L'Administració General de l'Estat habilitarà el marc que permeta la posada en marxa dels mecanismes de cooperació previstos en la normativa comunitària per al foment de l'ús d'energia procedent de fonts renovables.

L'aplicació d'estos mecanismes garantirà en tot moment la seguretat del sistema elèctric i no podrà suposar en cap cas una disminució o una pèrdua de l'energia d'origen renovable produïda a Espanya.

2. La posada en marxa dels corresponents projectes o actuacions singulars estarà supeditada a l'aprovació pel Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, que, amb este fi, tindrà en compte l'afecció a les estructures de transport d'energia i la planificació energètica en el seu conjunt.

Disposició addicional catorze. *Tecnologies de producció que no hagen aconseguit els objectius.*

1. Es podrà establir reglamentàriament un règim retributiu ajustat al que preveu l'article 14.7, a instal·lacions de les tecnologies per a les quals els objectius de potència previstos en el Reial Decret 661/2007, de 25 de maig, no hagen sigut aconseguits.

Este règim s'atorgarà a un màxim de 120 MW.

2. Per a poder ser adjudicatari d'este règim, les instal·lacions no podran haver sigut inscrites en el Registre de preassignació de retribució i hauran d'estar en una de les situacions següents:

a) Que hagen presentat una sol·licitud d'inscripció en el Registre de preassignació de retribució, a l'empara del que preveu l'article 4 del Reial Decret Llei 6/2009, de 30 d'abril, pel qual s'adopten determinades mesures en el sector energètic i s'aprova el bo social; que la sol·licitud haja tingut entrada en el Registre administratiu del Ministeri d'Indústria, Energia i

Turisme, i que complisquen els requisits de l'article 4.3 del Reial Decret Llei 6/2009, de 30 d'abril, tot això abans de la data d'entrada en vigor del Reial Decret Llei 1/2012.

b) Que disposen d'una acta de posada en servici, amb caràcter definitiu, per a la totalitat de la potència en els trenta dies naturals posteriors al d'entrada en vigor d'esta llei.

3. El règim retributiu específic aplicable i el procediment d'assignació d'este s'establiran reglamentàriament, i no els serà aplicable l'obligació d'atorgar el règim retributiu per mitjà d'un procediment de concurrència competitiva prevista en els apartats a) i c) de l'article 14.7.

4. Als efectes d'assignació del règim retributiu específic, les instal·lacions es prioritzaran en funció dels criteris següents fins a aconseguir la quota prevista:

1r. El compliment de l'apartat 2.a) anterior.

2n. El compliment de l'apartat 2.a), excepte els requisits de l'article 4.3 del Reial Decret Llei 6/2009, de 30 d'abril, i el compliment de l'apartat 2.b).

3r. El compliment de l'apartat 2.b) anterior.

5. En cas de superar-se la quota prevista s'establirà, dins de cada un dels criteris de l'apartat 4, una priorització segons la data d'autorització administrativa, en el primer cas, i d'acta de posada en servici per al segon i tercer cas.

Disposició addicional quinze. Finançament de l'extracost de l'activitat de producció en els sistemes elèctrics en els territoris no peninsulars.

Des de l'1 de gener de 2014, els extracostos derivats de l'activitat de producció d'energia elèctrica quan es produïsquen en els sistemes elèctrics aïllats dels territoris no peninsulars d'acord amb el que disposa la Llei del Sector Elèctric, seran finançats en un 50 per cent amb càrrec als Pressupostos Generals de l'Estat. A este efecte, la llei de Pressupostos Generals de l'Estat corresponent a cada any incorporarà un crèdit pressupostari destinat a cobrir l'estimació provisional dels extracostos que calga finançar de l'exercici, així com, si és el cas, el saldo resultant de la liquidació definitiva de la compensació pressupostària corresponent a exercicis anteriors.

Les compensacions pressupostàries no tindran la consideració de costos del sistema elèctric. Reglamentàriament, amb la participació de la Intervenció General de l'Administració de l'Estat, es determinarà un mecanisme de control i reconeixement de les compensacions pressupostàries, així com el procediment de liquidació, tant provisional com definitiva, d'estes.

En tot cas, el sistema de liquidacions del sistema elèctric gestionat per l'òrgan encarregat de la liquidació actuarà com a mecanisme de finançament subsidiari, i tindrà, només a este efecte, la naturalesa de costos del sistema elèctric.

Disposició addicional setze. Modificació de la disposició addicional quinta de la Llei 17/2012, de 27 de desembre, de Pressupostos Generals de l'Estat per a l'any 2013.

La disposició addicional quinta de la Llei 17/2012, de 27 de desembre, queda redactada de la manera següent:

«Disposició addicional quinta. *Aportacions per al finançament del sector elèctric.*

1. En les lleis de Pressupostos Generals de l'Estat de cada any es destinarà a finançar els costos del sistema elèctric previstos en la Llei del Sector Elèctric, referits a foment d'energies renovables, un import equivalent a la suma dels següents:

a) L'estimació de la recaptació anual derivada dels tributs inclosos en la Llei de mesures fiscals per a la sostenibilitat energètica.

b) El 90 per cent de l'ingrés estimat per la subhasta dels drets d'emissió de gasos d'efecte d'hivernacle, amb un màxim de 450 milions d'euros.

2. El 10 per cent de l'ingrés estimat per la subhasta dels drets d'emissió de gasos d'efecte d'hivernacle, amb un màxim de 50 milions d'euros, s'afecta a la política de lluita contra el canvi climàtic.

3. Les aportacions mencionades es faran per mitjà de lliuraments mensuals per un import màxim de la xifra de recaptació efectiva pels esmentats tributs, cànon i ingressos per subhasta de drets d'emissió, en el mes immediat anterior, segons el certificat dels òrgans competents del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques i sempre que no se supere la xifra indicada en el cas dels drets d'emissió.

L'aportació que s'haja de fer en funció de la recaptació del mes de desembre s'efectuarà amb càrrec al pressupost de l'exercici següent.

4. Els fons destinats a la política de lluita contra el canvi climàtic només es podran disposar, igualment, en la mesura que s'hagen produït prèviament els ingressos derivats de les subhastes de drets d'emissió i amb els límits indicats en l'apartat 2.»

Disposició addicional dèset. Modificació de la disposició addicional segona de la Llei 15/2012, de 27 de desembre, de mesures fiscals per a la sostenibilitat energètica.

La disposició addicional segona de la Llei 15/2012, de 27 de desembre, queda redactada de la manera següent:

«Disposició addicional segona. *Costos del sistema elèctric.*

En les lleis de Pressupostos Generals de l'Estat de cada any es destinarà a finançar els costos del sistema elèctric previstos en l'article 13 de la Llei del Sector Elèctric, un import equivalent a la suma dels següents:

a) L'estimació de la recaptació anual derivada dels tributs i cànon inclosos en esta llei.

b) L'ingrés estimat per la subhasta dels drets d'emissió de gasos d'efecte d'hivernacle, amb un màxim de 500 milions d'euros.»

Disposició addicional díhuit. Dèficit per a l'any 2013.

Per a l'any 2013, es reconeix l'existència d'un dèficit d'ingressos de liquidacions del sistema elèctric per un import màxim de 3.600 milions d'euros, sense perjuí dels desajustos temporals que es puguen produir en el sistema de liquidacions elèctric per a eixe any.

Este dèficit generarà drets de cobrament consistents en el dret a percebre un import de la facturació mensual pels ingressos del sistema previstos en les lletres a), b), c), i e) de l'apartat 2 de l'article 13 d'esta llei, dels quinze anys successius a comptar de l'1 de gener de 2014 fins que siga satisfet. Les quantitats aportades per este concepte seran tornades amb el reconeixement d'un tipus d'interés, en condicions equivalents a les del mercat, que es fixarà en l'orde per la qual es revisen els peatges i càrrecs.

Per al finançament dels dèficits esmentats, els drets de cobrament corresponents es podran cedir d'acord amb el procediment que determine reglamentàriament el Govern.

Disposició addicional dèneu. Instal·lacions de generació a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració d'alta eficiència i residus, ubicades en els sistemes elèctrics no peninsulars.

Les instal·lacions de generació a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració d'alta eficiència i residus, ubicades en els sistemes elèctrics no peninsulars, que a la data d'entrada en vigor de la Llei 17/2013, de 29 d'octubre, per a la garantia del subministrament

i increment de la competència en els sistemes elèctrics insulars i extrapeninsulars, disposen d'autorització administrativa, quedaran exceptuades de l'aplicació del que disposa l'article 2 de l'esmentada llei.

Disposició addicional vint. *Pla Renove d'instal·lacions de cogeneració i residus.*

En el marc normatiu que determine el sistema d'obligacions d'eficiència energètica derivat de l'aplicació de la Directiva 2012/27/UE, del Parlament Europeu i del Consell, de 25 d'octubre de 2012, i amb la finalitat de contribuir a l'objectiu nacional d'eficiència energètica de l'article 3.1, es desenrotllaran programes de renovació d'instal·lacions de cogeneració i residus.

Disposició transitòria primera. *Aplicació de disposicions anteriors i referències a la Llei 54/1997, de 27 de novembre, del Sector Elèctric.*

1. Fins que no es dicten les normes de desplegament d'esta llei que siguen necessàries per a l'aplicació d'algun dels seus preceptes, continuaran aplicant-se les corresponents disposicions en vigor en matèria d'energia elèctrica.

2. Les referències fetes en la normativa a la Llei 54/1997, de 27 de novembre, del Sector Elèctric, s'entendran fetes als conceptes equivalents que regula esta llei. En particular:

a) Les referències existents en la normativa sectorial als sistemes elèctrics insulars i extrapeninsulars s'entendran fetes als sistemes elèctrics dels territoris no peninsulars.

b) Les referències existents en la normativa del sector elèctric a costos permanents i costos de diversificació i seguretat d'abastiment s'entendran fetes a costos del sistema.

3. No obstant això, les referències que en la normativa sectorial es fan al règim ordinari i al règim especial, s'entendran fetes a la definició dels esmentats règims vigent abans de l'entrada en vigor d'esta llei.

Disposició transitòria segona. *Expedients d'instal·lacions elèctriques en tramitació.*

1. Els procediments d'autorització d'instal·lacions elèctriques iniciats abans de l'entrada en vigor d'esta llei es tramitaran, fins que siguen resolts, d'acord amb la legislació anterior.

2. Els procediments mencionats en l'apartat precedent continuaran sent tramitats, fins que siguen resolts per l'Administració o per l'organisme regulador que siga competent, d'acord amb la legislació anterior, al qual correspondrà igualment la resolució dels recursos que, si és el cas, s'hi puguen interposar.

Disposició transitòria tercera. *Oficina de canvis de subministrador.*

L'oficina de canvis de subministrador continuarà exercint fins al 30 de juny de 2014 les funcions que tenia atribuïdes d'acord amb el que disposen l'article 47 bis de la Llei 54/1997, de 27 de novembre; l'article 83 bis de la Llei 34/1998, de 7 d'octubre, del Sector d'Hidrocarburs, i la normativa que les desplega.

A partir d'esta data, eixes funcions seran exercides per la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, que tindrà accés a les bases de dades de consumidors i punts de subministrament de gas i d'electricitat.

Disposició transitòria quarta. *Separació jurídica d'activitats.*

Les empreses distribuïdores amb menys de 100.000 clients connectats a les seues xarxes que, a l'entrada en vigor d'esta llei, no complisquen el que els siga aplicable del que disposa l'article 12, disposaran d'un període de tres anys des de l'entrada en vigor d'esta llei per al compliment dels requisits mencionats.

Disposició transitòria quinta. *Particularitats de determinades obligacions d'ingrés corresponents a liquidacions del règim retributiu específic.*

1. Aquelles obligacions d'ingrés corresponents a les liquidacions a compte fetes a l'empara de l'apartat 2 de la disposició transitòria tercera del Reial Decret Llei 9/2013, de 12 de juliol, pel qual s'adopten mesures urgents per a garantir l'estabilitat financera del sistema elèctric, així com aquelles altres liquidacions que es deriven de modificacions o cancel·lacions d'inscripcions en el Registre de règim retributiu específic fetes a l'empara del segon paràgraf de la disposició transitòria sexta d'esta llei, presentaran les particularitats següents:

a) En el supòsit d'incompliment d'una obligació d'ingrés per part dels representants indirectes dels subjectes del sistema elèctric als quals corresponga efectuar pagaments per liquidacions de conformitat amb l'article 18 d'esta llei, esta obligació d'ingrés podrà ser compensada amb els drets de cobrament corresponents al mateix subjecte representat, encara que corresponguen a diferents liquidacions i encara que en el moment de dur a terme la compensació tinga un altre representant. No correspondrà la compensació en aquells casos en què el subjecte representat haja pagat al representant la quantia corresponent a l'obligació d'ingrés.

En tot cas, la compensació del dret de cobrament deixarà fora de perill les quantitats que corresponga percebre al representant en concepte de representació del subjecte.

b) En el supòsit d'incompliment d'una obligació d'ingrés per part dels subjectes del sistema elèctric als quals corresponga efectuar pagaments per liquidacions, esta obligació d'ingrés podrà ser compensada amb els drets de cobrament corresponents al mateix subjecte, encara que estes corresponguen a diferents liquidacions.

2. En aquells casos en què l'incompliment de l'obligació d'ingrés que corresponga a un subjecte productor o al seu representant indirecte, no haja sigut satisfeta totalment d'acord amb el que preveu el paràgraf anterior, podrà ser compensada amb les quanties corresponents a la participació en el mercat de l'energia provinent de les instal·lacions de producció de la titularitat del primer.

3. Reglamentàriament, s'establiran els termes i les limitacions de les compensacions de les obligacions d'ingrés establides en esta disposició.

Disposició transitòria sexta. *Inscripció de les instal·lacions en el Registre de règim retributiu específic.*

No obstant el que estableix l'article 27 d'esta llei, les instal·lacions que a l'entrada en vigor d'esta llei tinguen dret a la percepció del règim econòmic primat, continuaran percebent-lo amb caràcter de pagament a compte, en els termes que preveu la disposició transitòria tercera del Reial Decret Llei 9/2013, de 12 de juliol, pel qual s'adopten mesures urgents per a garantir l'estabilitat financera del sistema elèctric.

Sense perjudi del que preveu l'article 27 d'esta llei, s'establirà reglamentàriament el procediment pel qual les instal·lacions que a l'entrada en vigor d'esta llei tinguen dret a la percepció del règim econòmic primat, quedaran inscrites en el registre de règim retributiu específic i seran objecte de liquidació del règim retributiu específic corresponent. De la mateixa manera, s'establirà el procediment per a la revisió i correcció de les dades d'inscripció i, si és el cas, la cancel·lació de la inscripció, si s'acredita que la instal·lació no té dret a la percepció del mencionat règim retributiu.

Este procediment garantirà, en tot cas, l'audiència a l'interessat, i el termini màxim per a dictar i notificar la resolució serà d'un any.

Disposició transitòria setètima. *Aplicació transitòria dels articles 38 i 42 de la Llei 54/1997, de 27 de novembre, del Sector Elèctric.*

No obstant el que estableix la disposició derogatòria única.1.a, les previsions dels apartats 2 i 3 de l'article 38 i dels apartats 2, 3 i 4 de l'article 42 de la Llei 54/1997, de 27 de novembre, del Sector Elèctric, es mantindran vigents fins que s'aplique l'article 33 d'esta llei.

Disposició transitòria octava. *Caducitats dels drets d'accés i connexió concedits.*

Els drets d'accés i connexió a un punt de la xarxa determinat ja concedits amb anterioritat a l'entrada en vigor d'esta llei caducaran si concorre alguna de les circumstàncies següents:

a) No haver obtingut l'autorització d'explotació de la instal·lació de generació associada en el major dels terminis següents:

- 1r. cinc anys des de l'entrada en vigor d'esta llei;
- 2n. cinc anys des de l'obtenció del dret d'accés i connexió en un punt de la xarxa.

b) Per a aquelles instal·lacions de generació que hagen obtingut l'autorització d'explotació i cessen en l'abocament d'energia a la xarxa durant un període superior a tres anys per causes imputables al titular diferents del tancament temporal.

Disposició transitòria novena. *Exempció de l'obligació que estableix l'article 9.3 d'esta llei fins al 31 de desembre de 2019 per a les instal·lacions de cogeneració i per a les instal·lacions acollides a la disposició addicional dotze del Reial Decret 1955/2000, d'1 de desembre, pel qual es regulen les activitats de transport, distribució, comercialització, subministrament i procediments d'autorització d'instal·lacions d'energia elèctrica.*

1. Les instal·lacions de producció d'energia elèctrica amb cogeneració que a l'entrada en vigor d'esta llei es troben inscrites amb caràcter definitiu en el Registre administratiu d'instal·lacions de producció d'energia elèctrica, dependent del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, complisquen els requisits de rendiment arrellegats en el Reial Decret 661/2007, de 25 de maig, pel qual es regula l'activitat de producció d'energia elèctrica, i continuen complint-los, quedaran exemptes fins al 31 de desembre de 2019 de l'obligació que disposa l'article 9.3.

2. Els consumidors d'energia elèctrica que a l'entrada en vigor d'esta llei hagen sigut objecte de l'autorització a què fa referència la disposició addicional dotze del Reial Decret 1955/2000, d'1 de desembre, pel qual es regulen les activitats de transport, distribució, comercialització, subministrament i procediments d'autorització d'instal·lacions d'energia elèctrica abans de l'1 de juny de 2013, quedaran exemptes fins al 31 de desembre de 2019 de l'obligació que disposa l'apartat 2 de la disposició addicional onze.

Disposició transitòria deu. *Consumidor vulnerable i bo social.*

1. Fins que es desplegue el que preveu l'article 45.1, tindran dret al bo social els subministraments dels consumidors que siguen persones físiques i tinguen una potència contractada inferior a 3 kW en la seua vivenda habitual.

També hi tindran dret els consumidors amb seixanta o més anys que acrediten ser pensionistes del sistema de la Seguretat Social per jubilació, incapacitat permanent i viudetat, i que perceben les quanties mínimes vigents en cada moment per a les esmentades classes de pensió respecte als titulars amb cònjuge a càrrec o als titulars sense cònjuge que viuen en una unitat econòmica unipersonal, així com els beneficiaris de pensions de l'extingida Assegurança Obligatòria de Vellesa i Invalidesa i de pensions no contributives de jubilació i invalidesa majors de seixanta anys.

Així mateix, hi tindran dret els consumidors que acrediten ser famílies nombroses i els consumidors que acrediten formar part d'una unitat familiar que tinga tots els seus membres en situació de desocupació.

2. El procediment per a acreditar les condicions que donen dret a la bonificació es regirà pel que disposa la Resolució de 26 de juny de 2009, de la Secretaria d'Estat d'Energia, per la qual es determina el procediment de posada en marxa del bo social.

3. De conformitat amb la disposició transitòria primera del Reial Decret Llei 9/2013, de 12 de juliol, pel qual s'adopten mesures urgents per a garantir l'estabilitat financera del sistema elèctric, i fins que s'aprove l'orde prevista en l'article 45.4 d'esta llei, el repartiment del cost del bo social es farà de conformitat amb la disposició addicional quarta de l'Orde IET/843/2012, de 25 d'abril, per la qual s'establixen els peatges d'accés a partir de l'1 d'abril de 2012 i determinades tarifes i primes de les instal·lacions del règim especial. Així mateix, fins que es fixe la tarifa d'últim recurs prevista en l'article 45.3, s'aplicarà el que establix la disposició addicional quinta de l'esmentada Orde IET/843/2012, de 25 d'abril.

Disposició transitòria onze. *Aplicabilitat de l'article 33.*

El que disposa l'article 33 serà aplicable una vegada entre en vigor el reial decret pel qual s'aproven els criteris per a la concessió dels permisos d'accés i connexió tal com preveu l'esmentat article.

Disposició transitòria dotze. *Mecanisme d'atorgament de règim retributiu específic per a instal·lacions renovables en els sistemes elèctrics no peninsulars.*

Amb caràcter extraordinari, i fins al 31 de desembre de 2014, el Govern podrà exceptuar l'aplicació del procediment de concurrència competitiva previst en els articles 14.7.a) i c), d'atorgament de règim retributiu específic per a determinades tecnologies de generació renovable en els sistemes elèctrics no peninsulars quan la introducció supose una reducció significativa dels costos de generació del sistema elèctric i sempre que la posada en servici es produísca abans del 31 de desembre de 2016.

Disposició transitòria tretze. *Procediment de liquidacions.*

Fins al desplegament reglamentari del procediment general de liquidacions d'acord amb el que disposa l'article 18.2 d'esta llei, s'aplicarà el procediment regulat en el Reial Decret 2017/1997, de 26 de desembre, pel qual s'organitza i regula el procediment de liquidació dels costos de transport, distribució i comercialització a tarifa dels costos permanents del sistema i dels costos de diversificació i seguretat d'abastiment, amb les particularitats següents:

a) Caldrà ajustar-se al que disposa l'article 19.3 d'esta llei a l'efecte del finançament de possibles desajustos o desviacions entre ingressos i costos.

b) Amb caràcter general, en les activitats amb retribució regulada que corresponguen a una partida de costos del sistema elèctric, el cobrament de la retribució es farà amb càrrec a les liquidacions provisionals de cada exercici per al qual s'hagen establert, i s'aplicarà a totes les activitats la mateixa distribució en el cobrament, d'acord amb l'article 18.2 d'esta llei.

Disposició transitòria catorze. *Aplicació de càrrecs.*

Fins al desenrotllament de la metodologia de càlcul dels càrrecs d'acord amb el que disposa l'article 16 d'esta llei, les quantitats que hauran de satisfer els consumidors per a cobrir els costos del sistema seran fixades pel ministre d'Indústria, Energia i Turisme, després de l'acord de la Comissió Delegada del Govern per a Assumptes Econòmics.

Disposició transitòria quinze. *Aplicació del règim d'incompatibilitats contingut en l'article 20.8 d'esta llei.*

Els contractes a què es referix l'article 20.8 que s'hagen adjudicat abans de l'entrada en vigor d'esta llei, així com les seues ampliacions, revisions, modificacions i qualssevol altres relacions contractuals que tinguen l'origen o estiguen previstes en eixos contractes i que s'adjudiquen després de l'entrada en vigor d'esta llei, es regiran per la normativa vigent en el moment de la subscripció dels primers i no els serà aplicable el règim d'incompatibilitats previst en l'esmentat article 20.8.

Disposició transitòria setze. *Finançament de l'extracost de generació en els territoris insulars i extrapeninsulars.*

Els extracostos derivats de les activitats de producció d'energia elèctrica l'any 2013, quan es realitzen en territoris insulars i extrapeninsulars d'acord amb el que disposa la Llei del Sector Elèctric, seran finançats a càrrec del sistema de liquidacions del sector elèctric, i es consideraran a este efecte com a cost del sistema elèctric de l'exercici 2013.

Disposició derogatòria única. *Derogació normativa.*

1. Queden derogats expressament:

a) La Llei 54/1997, de 27 de novembre, del Sector Elèctric, excepte les disposicions addicionals sexta, sèptima, vint-i-u i vint-i-tres, i sense perjuí del que preveu la disposició final tercera d'esta llei.

b) L'article 24 del Reial Decret Llei 6/2010, de 9 d'abril, de mesures per a l'impuls de la recuperació econòmica i l'ocupació.

c) La disposició addicional primera del Reial Decret Llei 14/2010, de 23 de desembre, pel qual s'establixen mesures urgents per a la correcció del dèficit tarifari del sector elèctric.

d) La disposició addicional quinze del Reial Decret Llei 20/2012, de 13 de juliol, de mesures per a garantir l'estabilitat pressupostària i de foment de la competitivitat.

e) Els articles 3 i 4 del Reial Decret Llei 2/2013, d'1 de febrer, de mesures urgents en el sistema elèctric i en el sector financer.

f) Amb efectes des del 19 d'octubre de 2013, la Llei 15/2013, de 17 d'octubre, per la qual s'establix el finançament amb càrrec als Pressupostos Generals de l'Estat de determinats costos del sistema elèctric ocasionats pels incentius econòmics per al foment de la producció d'energia elèctrica a partir de fonts d'energies renovables, i es concedix un crèdit extraordinari per un import de 2.200.000.000 euros en el pressupost del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme.

g) La disposició addicional quarta del Reial Decret Llei 9/2013, de 12 de juliol, pel qual s'adopten mesures urgents per a garantir l'estabilitat financera del sistema elèctric.

h) L'article 83 bis de la Llei 34/1998, de 7 d'octubre, del Sector d'Hidrocarburs.

2. Així mateix, queden derogades totes les normes del mateix rang o d'un rang inferior quan contradiguen el que disposa esta llei o s'hi oposen.

Disposició final primera. *Modificació de la Llei 54/1997, de 27 de novembre, del Sector Elèctric.*

Es modifica la disposició addicional vint-i-u de la Llei 54/1997, de 27 de novembre, del Sector Elèctric, que manté la vigència i queda redactada en els termes següents:

«Disposició addicional vint-i-u. *Suficiència dels peatges d'accés i desajustos d'ingressos de les activitats regulades del sector elèctric.*

1. Quan, per l'aparició de desajustos temporals durant l'any 2013, el fons acumulat en el compte específic a què es referix el Reial Decret 2017/1997, de 26 de

desembre, pel qual s'organitza i regula el procediment de liquidació dels costos de transport, distribució i comercialització a tarifa, dels costos permanents del sistema i dels costos de diversificació i seguretat d'abastiment, oberta en règim de depòsit, presente un saldo negatiu, este serà liquidat per la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència o, si és el cas, per l'òrgan liquidador a què corresponga, en les liquidacions mensuals, i s'aplicaran els percentatges següents de repartiment:

Iberdrola, SA: 35,01 per cent.
Hidroeléctrica del Cantábrico, SA: 6,08 per cent.
Endesa, SA: 44,16 per cent.
EON España, SL: 1,00 per cent.
GAS Natural SDG, SA: 13,75 per cent.

Les empreses tindran dret a recuperar les aportacions per este concepte en les liquidacions corresponents als quinze anys següents a l'exercici en què s'hagen produït. Les quantitats aportades per este concepte seran tornades amb el reconeixement d'un tipus d'interés en condicions equivalents a les del mercat, que es fixarà en l'orde per la qual es revisen els peatges i càrrecs.

Abans de l'1 de desembre de 2014, es farà una liquidació complementària de la liquidació provisional 14 de l'exercici 2013, incloent-hi les quantitats que fins eixa data s'hi hagen incorporat provinents de les corresponents partides d'ingressos.

El desajust d'ingressos del sistema elèctric de l'exercici 2013 es determinarà a partir d'esta liquidació complementària de l'esmentat exercici.

2. Fins a l'1 de gener de 2013, les disposicions per les quals s'aproven els peatges d'accés reconeixeran de forma expressa els dèficits d'ingressos que, si és el cas, s'estime que es puguen produir en les liquidacions de les activitats regulades en el sector elèctric.

Així mateix, s'entendrà que es produïxen desajustos temporals si, com a resultat de les liquidacions de les activitats regulades en cada període, resulta un dèficit d'ingressos superior al previst en la disposició per la qual es van aprovar els peatges d'accés corresponents. El desajust temporal es reconeixerà de forma expressa en les disposicions d'aprovació dels peatges d'accés del període següent.

Quan, per l'aparició de desajustos temporals, el fons acumulat en el compte específic a què es referix el Reial Decret 2017/1997, de 26 de desembre, obert en règim de depòsit, presente un saldo negatiu, este serà liquidat per la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència en les liquidacions mensuals aplicant els percentatges següents de repartiment:

Iberdrola, SA: 35,01 per cent.
Hidroeléctrica del Cantábrico, SA: 6,08 per cent.
Endesa, SA: 44,16 per cent.
EON España, SL: 1,00 per cent.
GAS Natural SDG, SA: 13,75 per cent.

Estos percentatges de repartiment podran ser modificats per mitjà d'un reial decret quan es produïsqen desinversions significatives que afecten les empreses en l'activitat de distribució, quan es produïsqen canvis estructurals substancials en l'activitat de generació que ho justifiquen o com a conseqüència d'inversions o desinversions significatives en actius de generació.

Les empreses tindran dret a recuperar les aportacions per este concepte en les catorze liquidacions corresponents al període en què es modifiquen les tarifes d'accés per al reconeixement de l'esmentat desajust temporal. Les quantitats aportades per este concepte seran tornades amb el reconeixement d'un tipus d'interés en condicions equivalents a les del mercat, que es fixarà en l'orde per la qual s'aproven els peatges.

3. Si l'import del desajust temporal definit en els apartats 1 i 2 no és conegut en el moment de l'aprovació de la disposició per la qual s'aproven els peatges

d'accés del període següent, en l'esmentada disposició es reconeixeran de forma expressa, incloent-hi els interessos que puguen meritjar, els imports que, si és el cas, s'estimen que seran finançats.

S'habilita la Direcció General de Política Energètica i Mines per a modificar els esmentats imports pels realment finançats per cada una de les empreses, quan es dispose de la informació de la liquidació 14 de l'exercici corresponent. Per a l'any 2013 es tindrà en compte la informació de la liquidació complementària de la liquidació 14 de l'exercici indicat.

La diferència entre els imports reconeguts amb la informació de la liquidació 14 i els resultants de la liquidació definitiva del corresponent exercici, tindran la consideració de cost o d'ingrés liquidable del sistema de l'exercici en què es produïska. Per a l'any 2013 es tindrà en compte la informació de la liquidació complementària de la liquidació 14.

4. No obstant això, per als anys 2009, 2010, 2011 i 2012, el dèficit d'ingressos previst en la disposició per la qual es van aprovar els peatges d'accés corresponents no serà superior a 3.500 milions d'euros, 3.000 milions d'euros, 3.000 milions d'euros i 1.500 milions d'euros, respectivament.

Així mateix, els desajustos temporals de liquidacions del sistema elèctric que es produïsqen l'any 2010, fins a una quantia màxima de 2.500 milions d'euros, i l'any 2012, en l'import de 4.109.213 milers d'euros, tindran la consideració de dèficit d'ingressos del sistema de liquidacions elèctric per a 2010 i 2012, respectivament, que generarà drets de cobrament que podran ser cedits pels seus titulars al Fons de Titulització del Dèficit del Sistema Elèctric, i es considerarà l'import per a l'any 2012 com a definitiu als efectes de la cessió.

5. Els dèficits del sistema de liquidacions elèctric generaran drets de cobrament consistents en el dret a percebre un import de la facturació mensual per peatges d'accés o càrrecs dels anys successius fins que siguen satisfets. Les quantitats aportades per este concepte seran tornades amb el reconeixement d'un tipus d'interés en condicions equivalents a les del mercat, que es fixarà en l'orde per la qual s'aproven els peatges.

Els pagaments que realitze la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència o, si és el cas, l'òrgan encarregat de les liquidacions, necessaris per a satisfer els drets de cobrament, tindran consideració de costos del sistema i es recaptaran a través dels càrrecs establits d'acord amb el que disposa esta llei fins que siguen satisfets totalment.

Per al finançament dels esmentats dèficits, els drets de cobrament corresponents es podran cedir a un fons de titulització que es constituirà a este efecte i es denominarà Fons de Titulització del Dèficit del Sistema Elèctric, tal com preveu la disposició addicional quinta de la Llei 3/1994, de 14 d'abril, per la qual s'adapta la legislació espanyola en matèria d'entitats de crèdit a la Segona Directiva de coordinació bancària i s'hi introduïxen altres modificacions relatives al sistema financer, i s'aplicarà el que disposa el Reial Decret 926/1998, de 14 maig, pel qual es regulen els fons de titulització d'actius i les societats gestores de fons de titulització. La constitució del Fons de Titulització del Dèficit del Sistema Elèctric requerirà l'informe previ favorable del Ministeri d'Economia i Competitivitat.

L'actiu del fons de titulització estarà constituït per:

a) Drets de cobrament generats i no cedits a tercers pels titulars inicials del dret, fins a 10.000 milions d'euros, en data 31 de desembre de 2008. El preu de cessió dels drets mencionats i les condicions de cessió d'estos es determinarà per mitjà d'un reial decret, a proposta conjunta dels titulars dels ministeris d'Indústria, Energia i Turisme i d'Economia i Competitivitat.

b) Els drets de cobrament que produïska el finançament dels dèficits generats des de l'1 de gener de 2009 fins al 31 de desembre de 2012, les característiques, el preu i les condicions de cessió dels quals s'establiran per mitjà d'un reial decret, a

proposta conjunta dels titulars dels ministeris d'Indústria, Energia i Turisme i d'Economia i Competitivitat.

6. El passiu del fons de titulització estarà constituït pels instruments financers que s'emeten a través d'un procediment competitiu que es regularà mitjançant un reial decret, a proposta conjunta dels titulars dels ministeris d'Indústria, Energia i Turisme i d'Economia i Competitivitat.

7. La societat gestora del fons de titulització serà designada per la Comissió que a este efecte es cree, dependent del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, que la presidirà. La Comissió estarà formada per representants del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme i del Ministeri d'Economia i Competitivitat. En atenció a la naturalesa de la funció assignada a la Comissió, esta podrà comptar amb l'assessorament tècnic de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència i de la Comissió Nacional del Mercat de Valors per les especials condicions d'experiència i coneixements que concorren en estos organismes.

La designació, per part de la Comissió, de la societat gestora s'haurà de fer d'acord amb els principis d'objectivitat, transparència i publicitat, i entre societats gestores que compten amb professionals de reconeguda i provada experiència en la matèria.

Quant a l'organització i el funcionament, la Comissió es regirà pel que establix la Llei 30/1992, de 26 de novembre, i s'establirà reglamentàriament la seua composició quant a nombre de membres i rang jeràrquic.

L'extinció d'esta comissió es produirà automàticament una vegada aconseguit el fi per al qual va ser creada.

8. Així mateix, per a cobrir eventuals desfasaments de tresoreria entre ingressos i pagaments del fons de titulització, per mitjà d'un acord de la Comissió Delegada del Govern per a Assumptes Econòmics es podrà constituir una línia de crèdit en condicions de mercat.

9. A l'empara del que establix l'article 114 de la Llei 47/2003, de 26 de novembre, General Pressupostària, s'autoritza l'Administració General de l'Estat, fins al 31 de desembre de 2013, a atorgar avals en garantia de les obligacions econòmiques exigibles al Fons de Titulització del Dèficit del Sistema Elèctric, derivades de les emissions d'instruments financers que realitze este fons a càrrec dels drets de cobrament que constituïsquen el seu actiu:

Els imports màxims per a l'atorgament dels avals a què es referix l'apartat seran els que determinen les corresponents lleis de Pressupostos Generals de l'Estat.

L'atorgament dels avals haurà de ser acordat pel titular del ministeri competent per a l'atorgament dels avals en garantia de les obligacions econòmiques exigibles al Fons de Titulització del Dèficit del Sistema Elèctric, d'acord amb el que establix la Llei 47/2003, de 26 de novembre, General Pressupostària, i només podrà efectuar-se una vegada constituït el fons.

Si es produïx l'execució de l'aval davant de l'Administració General de l'Estat, esta se subrogarà, respecte dels imports executats per qualsevol concepte, en tots els drets i accions que tinguen reconeguts els creditors davant del Fons de Titulització del Dèficit del Sistema Elèctric.

En el cas d'execució dels avals a què es referix este apartat, s'autoritza la Secretaria General del Tresor i Política Financera perquè puga efectuar els pagaments corresponents a l'execució dels avals per mitjà d'operacions de tresoreria a càrrec del concepte específic que es fixe amb este fi. Després de la realització d'estos pagaments, la Secretaria General del Tresor i Política Financera aplicarà definitivament el pressupost de gastos dels pagaments fets en l'exercici, excepte els efectuats en el mes de desembre, que s'aplicaran al pressupost de gastos en el primer trimestre de l'any següent.»

Disposició final segona. *Caràcter bàsic i títol competencial.*

1. Esta llei té caràcter bàsic, d'acord amb el que estableixen els articles 149.1.13a i 25a de la Constitució.
2. S'exclouen d'este caràcter bàsic les referències als procediments administratius, que seran regulats per l'administració pública competent, i caldrà ajustar-se en tot cas al que estableix la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú. En tot cas, té caràcter bàsic el que s'ha disposat sobre els efectes de la falta de notificació de resolució expressa en la disposició addicional tercera.
3. Els preceptes del títol IX, relatius a expropiació forçosa i servituds, són d'aplicació general a l'empara del que preveuen els articles 149.1.8a i 18a de la Constitució.
4. Les instal·lacions a què es referix l'article 149.1.22a de la Constitució es regiran pel que disposen esta llei i les disposicions que la despleguen.

Disposició final tercera. *Nou règim jurídic i econòmic de l'activitat de producció a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració i residus amb règim econòmic primat.*

1. D'acord amb el que estableix la disposició final segona del Reial Decret Llei 9/2013, de 12 de juliol, pel qual s'adopten mesures urgents per a garantir l'estabilitat financera del sistema elèctric, el Govern, a proposta del ministre d'Indústria, Energia i Turisme, aprovarà un reial decret de regulació del règim jurídic i econòmic per a les instal·lacions de producció d'energia elèctrica a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració i residus que tinguen reconeguda retribució primada a l'entrada en vigor de l'esmentat reial decret llei.

2. D'acord amb les seues disposicions, este nou model s'ajustarà als criteris previstos en l'article 30 de la Llei 54/1997, de 27 de novembre, del Sector Elèctric, en la redacció que en fa el mencionat reial decret llei, i serà aplicable des del moment en què entre en vigor.

No obstant això, el règim retributiu específic que s'establisca per a les instal·lacions de tecnologia solar termoelèctrica adjudicatàries del règim previst en la disposició addicional tercera del Reial Decret 1565/2010, de 19 de novembre, pel qual es regulen i modifiquen determinats aspectes relatius a l'activitat de producció d'energia elèctrica en règim especial, estarà format per un únic terme a l'operació el valor del qual serà el resultant de l'oferta econòmica per a les que van ser adjudicatàries.

3. En els termes que preveu el Reial Decret Llei 9/2013, de 12 de juliol, pel qual s'adopten mesures urgents per a garantir l'estabilitat financera del sistema elèctric, per a l'establiment d'eixe nou règim retributiu la rendibilitat raonable al llarg de tota la vida reguladora de la instal·lació girarà, abans d'impostos, sobre el rendiment mitjà en el mercat secundari dels deu anys anteriors a l'entrada en vigor del Reial Decret Llei 9/2013, de 12 de juliol, de les obligacions de l'Estat a deu anys, incrementada en 300 punts bàsics, tot això sense perjudi de la ulterior revisió en els termes previstos legalment.

4. En cap cas podrà resultar del nou model retributiu esmentat la reclamació de les retribucions percebudes per l'energia produïda amb anterioritat al 14 de juliol de 2013, inclús si es constata que en eixa data es pot haver superat la mencionada rendibilitat.

5. La revisió dels paràmetres de retribució es farà, en tot cas, d'acord amb el que disposa l'article 14.4 d'esta llei.

Disposició final quarta. *Habilitació normativa.*

1. S'habilita el Govern perquè, en l'àmbit de les seues competències, dicte les disposicions reglamentàries necessàries per al desplegament i l'aplicació d'esta llei.
2. En particular, s'autoritza el Govern per a modificar la indexació de la retribució de les diferents activitats regulades del sector elèctric.

Disposició final quinta. *Modificació del Reial Decret Llei 9/2013, de 12 de juliol, pel qual s'adopten mesures urgents per a garantir l'estabilitat financera del sistema elèctric.*

La disposició transitòria tercera.2 del Reial Decret Llei 9/2013, de 12 de juliol, queda redactada de la manera següent:

«2. L'organisme encarregat de la liquidació abonarà, amb caràcter de pagament a compte, els conceptes liquidables meritats per les instal·lacions de règim especial i aquells de règim ordinari amb règim retributiu primat a l'empara del Reial Decret 661/2007, de 25 de maig, en aplicació del que preveuen els esmentats reials decrets.

Els drets de cobrament o les obligacions de pagament resultants de l'aplicació de la metodologia que s'establisca en virtut del que preveu la disposició final segona a l'energia produïda des de l'entrada en vigor d'este reial decret llei fins a l'entrada en vigor de les disposicions necessàries per a la plena aplicació del nou règim retributiu, seran liquidats per l'organisme encarregat d'això en les nou liquidacions a partir de la data que s'establisca reglamentàriament, sense perjudi del que estableix el paràgraf següent.

No obstant això, es podrà establir reglamentàriament un límit màxim a les obligacions d'ingrés que es deriven de l'aplicació d'este apartat. L'aplicació del límit indicat anteriorment podrà provocar que l'ajust es realitze en més de nou liquidacions.

Estes quantitats tindran la consideració de cost o d'ingrés liquidable del sistema, segons siga procedent, als efectes previstos en el procediment de liquidació dels costos del sistema elèctric.»

Disposició final sexta. *Entrada en vigor.*

Esta llei entrarà en vigor l'endemà de la publicació en el «Boletín Oficial del Estado».

Per tant,
Mane a tots els espanyols, particulars i autoritats, que complisquen esta llei i que la facen complir.

Madrid, 26 de desembre de 2013.

JUAN CARLOS R.

El president del Govern,
MARIANO RAJOY BREY